

PRIJEDLOG PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM GRADA BAKRA 2026. – 2029.

Naručitelj:
Turistička zajednica
Grada Bakra

Izrađivač:
Quadrans d.o.o.

Sadržaj

UVOD	4
POLAZIŠTA I CILJEVI	4
METODOLOGIJA	5
ANALIZA STANJA	7
PROFIL DESTINACIJE GRADA BAKRA	7
TURISTIČKI PROIZVODI I USLUGE	10
TURISTIČKI RESURSI	19
TURISTIČKE ATRAKCIJE	49
TURISTIČKE USLUGE	52
TURISTIČKA INFRASTRUKTURA	54
PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	56
STANJE DIGITALIZACIJE	60
KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI	62
PRISTUPAČNOST OSOBAMA S INVALIDITETOM	63
LJUDSKI POTENCIJALI	65
KONKURENCIJA	66
IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ ANALIZI STANJA	69
POTENCIJALI ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA	72
KLJUČNI TURISTIČKI PROIZVODI	74
ANALIZA ANKETE MEĐU STANOVNICIMA GRADA BAKRA	78
POKAZATELJI ODRŽIVOSTI DESTINACIJE	92
SWOT ANALIZA	94
OPĆA NAČELA I CILJEVI RAZVOJA TURIZMA	96
OBLIKOVANJE STRATEŠKOG PRAVCA I PRIORITETA	99
1. strateški prioritet: Upravljanje i unapređenje turizma sunca i mora	100
2. strateški prioritet: Jačanje identiteta destinacije kroz valorizaciju baštine	100
3. strateški prioritet: Razvoj baštinskog i kulturnog turizma kroz aktivaciju baštine	100
4. strateški prioritet: Razvoj aktivnog turizma kao nositelja produženja sezone	101
5. strateški prioritet: Razvoj eno-gastro turizma	102
6. strateški prioritet: Razvoj drugih selektivnih oblika turizma (izletnički, poslovni, manifestacijski)	102
7. strateški prioritet: Jačanje lokalnih kapaciteta i uključivanje zajednice	103

8. strateški prioritet: Profesionalizacija upravljanja destinacijom i digitalna transformacija turističkog sustava	103
IDENTIFICIRANJE CILJEVA RAZVOJA TURIZMA	106
MJERE I AKTIVNOSTI	108
PROJEKTI	123
SMJERNICE I PREPORUKE ZA GRAD BAKAR	145
SMJERNICE I PREPORUKE ZA TURISTIČKU ZAJEDNICU GRADA BAKRA	149
PREPORUKE I SMJERNICE OSTALIM DIONICIMA U TURIZMU GRADA BAKRA.....	153
MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI	157
ZAKLJUČAK.....	159
POPIS TABLICA I GRAFOVA.....	161

UVOD

POLAZIŠTA I CILJEVI

Plan upravljanja destinacijom Grada Bakra strateški je planski dokument koji usmjerava razvoj turizma u skladu s načelima održivosti, ravnoteže i uključivosti. Njegova temeljna uloga je osigurati usklađen, dugoročno održiv i odgovoran razvoj destinacije, vodeći se nacionalnim zakonodavnim okvirom, razvojnim i prostornim planovima Grada Bakra, kao i relevantnim propisima i sektorskim strategijama.

Plan je pravno utemeljen na odredbama Zakona o turizmu (NN 156/23) te pripadajućim podzakonskim aktima Ministarstva turizma i sporta. Njegova je svrha unaprijediti kvalitetu boravka posjetitelja, očuvati prirodne, kulturne i povijesne resurse te osigurati da turizam pozitivno doprinosi kvaliteti života lokalne zajednice. Dokument istodobno predstavlja stručnu i operativnu podlogu za donošenje budućih odluka lokalnih tijela i institucija nadležnih za upravljanje razvojem turizma.

Plan prepoznaje ključna pitanja i izazove razvoja turizma u destinaciji te analizira potencijale Grada Bakra u kontekstu očuvanja i interpretacije bogate kulturno-povijesne baštine, revitalizacije industrijskog i pomorskog nasljeđa, održivog korištenja prirodnih područja i uravnoteženja turističkog rasta tijekom cijele godine. Cilj Plana je omogućiti Gradu Bakru da se razvija kao otporna, diferencirana i autentična destinacija, utemeljena na jedinstvenim lokalnim vrijednostima i aktivnom uključivanju zajednice.

Proces izrade Plana proveden je uz sudjelovanje svih relevantnih dionika – predstavnika Grada Bakra i institucija, gospodarstvenika, udruga, lokalne zajednice i samih posjetitelja. Kroz radionice, anketna istraživanja i analizu dostupnih podataka oblikovana je zajednička vizija razvoja, definirani prioriteti i razrađene konkretne mjere za kvalitetnije upravljanje destinacijom.

Dugoročno, kvalitetno osmišljen Plan doprinosi povećanju prepoznatljivosti destinacije Grada Bakra, privlačenju posjetitelja i ulaganja te stvaranju novih razvojnih prilika. Istodobno omogućuje sustavno praćenje učinaka turizma, učinkovito korištenje prostora, infrastrukture i resursa te minimiziranje negativnih utjecaja na okoliš i zajednicu. Time Plan upravljanja postavlja temelje za cjelovito i održivo pozicioniranje Grada Bakra kao destinacije koja istodobno štiti svoje nasljeđe i otvara prostor inovacijama i novim oblicima turističke ponude.

METODOLOGIJA

Metodologija plana temelji se na smjernicama i pravilnicima Ministarstva turizma i sporta, anketnom istraživanju stanovništva i turista, analizi relevantnih strateških dokumenata te prikupljanju i analizi podataka iz javno dostupnih baza. Sudjelovanje lokalnih dionika osigurano je kroz dvije tematske radionice. Metodološki je proces osmišljen tako da uključi širok spektar dionika iz javnog i privatnog sektora, kao i predstavnike lokalne zajednice, čime se osigurava transparentnost, participativnost i kvalitetna razmjena informacija potrebna za učinkovitu implementaciju planiranih mjera.

Izrada ovog Plana upravljanja odvijala se u dvije faze. Prva faza započela je inicijalnom radionicom na kojoj je konzultant predstavio koncept i sadržaj Plana te s dionicima izradio SWOT analizu i definirao ciljeve razvoja destinacije. U ovoj fazi provedeno je anketiranje stanovništva i turista te prikupljanje svih relevantnih podataka za potrebe dokumenta. Rezultat prve faze bio je pripremljeni tekst analize stanja i popis resursne osnove.

U drugoj fazi, na drugoj radionici, dionicima su predstavljene nalazi istraživanja i analize resursa te su detaljno raspravljene mjere, aktivnosti i projektni prijedlozi za provedbu ciljeva Plana upravljanja. Nakon radionice izrađeni su završni dijelovi dokumenta: pokazatelji održivosti, mjere i aktivnosti, smjernice i preporuke te popisi projekata za provedbu Plana i projekata od posebnog značaja.

Konzultant je prijedlog Plana upravljanja destinacijom predao Turističkoj zajednici Grada Bakra te je otvoreno javno savjetovanje. Nakon razmatranja pristiglih primjedbi, Turističko vijeće TZ-a Grada Bakra uputit će Plan na usvajanje Gradskom vijeću Grada Bakra. Nakon usvajanja dokumenta, Plan će biti objavljen u Službenim novinama Grada Bakra, a popisi projekata dostavljeni Ministarstvu turizma i sporta. Izrada Plana obuhvatila je detaljno prikupljanje i analizu sekundarnih izvora podataka, uključujući:

- demografske podatke (Popis stanovništva 2021. i drugi statistički izvori),
- informacije o gospodarskoj aktivnosti, prometu i komunalnoj infrastrukturi,
- podatke o smještajnim kapacitetima i turističkom prometu iz sustava eVisitor i Državnog zavoda za statistiku,
- rezultate anketnog ispitivanja stanovništva i dionika u turizmu,
- uvid u stavove lokalne samouprave o prioritetima razvoja,
- relevantne prostorne planove i dokumentaciju Grada Bakra,
- izvješća javnih službi i komunalnih poduzeća,
- strateške dokumente razvoja turizma i gospodarstva Primorsko-goranske županije.

Ovakav sveobuhvatan i participativan pristup omogućio je cjelovito razumijevanje trenutačnog stanja i razvojnih potreba destinacije Grada Bakra te oblikovanje realnih, provedivih i održivih smjernica za njezino turističko pozicioniranje.

ANALIZA STANJA

PROFIL DESTINACIJE GRADA BAKRA

Grad Bakar jedan je od najstarijih urbanih prostora na hrvatskoj obali, s kontinuitetom života koji se može pratiti od prapovijesti do danas. Arheološki nalazi iz antičkog razdoblja, srednjovjekovni dokumenti i bogata lokalna usmena tradicija svjedoče o njegovoj dugoj i održivoj prisutnosti na Kvarneru. U povijesnim izvorima Bakar se prvi put spominje u 13. stoljeću, u vremenu kada obitelj Frankopan razvija Kaštel kao obrambeno i upravno središte te postavlja temelje identiteta grada. Na strmim padinama formira se srednjovjekovna jezgra – mreža uskih ulica, trgova i kamenih kuća koja i danas zadržava autentičnu strukturu.

Tijekom 16. i 17. stoljeća Bakar jača svoju gospodarsku i pomorsku ulogu, a tijekom 18. stoljeća doživljava jedan od najvažnijih uspona u povijesti. U to vrijeme postaje istaknuto pomorsko i trgovačko središte, s aktivnom lukom, razvijenom brodogradnjom i snažnom kapetanskom tradicijom. Rastući značaj grada okrunjen je 1849. godine osnivanjem Pomorske škole Bakar, jedne od najstarijih pomorskih obrazovnih institucija u Hrvatskoj, koja je stvorila generacije kapetana i pomoraca poznatih diljem svijeta. U školi je djelovao i Andrija Mohorovičić, jedan od najvažnijih hrvatskih znanstvenika, čime je Bakar dodatno upisan u povijest znanosti.

U 19. stoljeću grad se razvija kao glasovito trgovačko, brodarsko i kulturno središte Primorja. Ni potresi, požari ni gospodarske promjene nisu izbrisali bogatu baštinu grada – palače kapetanskih obitelji, sakralne građevine, kamene kuće i stare ulice i danas pričaju priču o njegovoj snazi i utjecaju.

Danas se Grad Bakar prostire kroz devet naselja: Bakar, Hreljin, Praputnjak, Krasica, Škrljevo, Kukuljanovo, Zlobin, Ponikve i Plosna, čime pokriva raznoliki prostor koji obuhvaća i more i zaleđe, obalni, brdski i ruralni kraj. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, na području Grada Bakra živi 7.573 stanovnika. Grad je u potpunosti infrastrukturno uređen i opremljen sadržajima potrebnim za suvremenu kvalitetu života: školama, vrtićima, sportskim terenima, kulturnim ustanovama, zdravstvenim i društvenim uslugama. Grad Bakar je izvrsno prometno povezan s Rijekom, kvarnerskim otocima i Gorskim kotarom.

Posebnu vrijednost Grada Bakra čine njegova jedinstvena prirodna i kulturna obilježja, među kojima se posebno izdvajaju Bakarske prezidi – impresivan sustav suhozidnih terasa koji su stoljećima oblikovali stanovnici Praputnjaka kako bi kultivirali strme padine i uzgajali vinovu lozu. Prezidi su danas prepoznat simbol grada, a vještina suhozidne gradnje kojom su nastali službeno je upisana na UNESCO-vu listu nematerijalne kulturne baštine, čime je Grad Bakar postao dijelom globalno zaštićenog kulturnog nasljeđa.

Zahvaljujući bogatoj povijesti, pomorskoj tradiciji, prirodnim fenomenima, kulturnim resursima i živom lokalnom identitetu, Grad Bakar se razvija kao destinacija koja na jedinstven način spaja prošlost i sadašnjost. Grad ostaje vjeran svojoj baštini, ali

istovremeno gradi suvremene sadržaje i turističke proizvode, čineći ga privlačnim mjestom i za život i za posjet.

Lokacija	II dio Riječkog prstena, Primorsko-goranska županija
Prometna povezanost	Grad Bakar je povezan državnom cestom D404 i čvorovima Rijeka–istok i Kikovica, a blizina autoceste A6 i A7 omogućuje brzu vezu prema Zagrebu, Kvarneru i Gorskom kotaru. Željeznički kolodvor Škrljevo služi kao važna regionalna točka. Zračna luka Rijeka (Krk) udaljena je oko 25 km, a luka Rijeka 12 km. Lokalne ceste povezuju sva naselja u sustav gravitacije Rijeci. U Gradu Bakru se nalazi i pomorska luka i terminal za rasuti i drvni teret.
Udaljenost od glavnog grada i emitivnih tržišta	Zagreb je udaljen oko 150 km, Ljubljana 90 km, Trst 80 km, a glavna emitivna tržišta su Njemačka, Austrija, Slovenija i Italija. Grad Bakar je u blizini najvažnijih prometnih pravaca prema unutrašnjosti i srednjoj Europi, što ga čini pristupačnim i za kratke i duge boravke.
Geografska obilježja	Na području Grada Bakra prostiru se Bakarski zaljev, strme terasaste padine s jedinstvenim Bakarskim prezidama te mozaik krških polja, vrtača i ponora. Zaleđe prelazi u brdske predjele koji otvaraju panorame prema Učki, masivu vrhova oko Obruča i Hahlića i Gorskom kotaru. Raznolik reljef omogućuje istovremeni doživljaj mora i kontinentalnog dijela.
Klimatska obilježja (prosječ. broj sunčanih dana, količina padalina, prosječne sezonske temperature)	Submediteranska klima s toplim ljetima, blagim zimama, oko 2.300 sunčanih sati godišnje. U zaleđu klima nešto hladnija, s izraženijim kontinentalnim utjecajem. Temperature najhladnijeg mjeseca uz more prosječno oko 5 °C, a najtoplijeg oko 22 °C. Godišnje prosječno ima 115 dana s oborinama s prosječnom količinom oborina od 1.472 mm/m ² .

Broj stalnih stanovnika	7.573 stanovnika raspoređenih u devet naselja (popis iz 2021.)
Broj turista (po zemlji porijekla, demografska obilježja i dr.)	5.104 dolazaka u 2025., glavna tržišta DE, AU, SLO, RH
Prosječna duljina boravka	6 noći
Turistički kapaciteti (po vrstama, po kvaliteti)	1.032 kreveta u nekomercijalnom smještaju (148 pomoćnih), 421 krevet u komercijalnom smještaju (pomoćnih 141)
Ugostiteljski sadržaji	konobe, restorani, pizzerije, objekti brze prehrane i kafići
Najpopularnije turističke atrakcije	Povijesna jezgra Bakra (zaštićena 1968.), Frankopansko-zrinski kaštel, Bakarske prezidi – suhozidne terase, Konkatedrala svetog Andrije apostola s katakombama, pontonska šetnica, Stari grad Hreljin, periodično jezero Ponikve i edukativna staza, palača Marochini, Turska kuća, Banske vrata, Rimska kuća i vapnenice u Plasama, zbirka Mohorovičić, vrh Veliki Risnjak u NP Risnjak i planinarski dom, Etno kuća Marohnić, Interpretacijski park “Mreže sjećanja”, mareograf, crkve, biciklističke i tematske staze.
Glavni turistički proizvodi	Kulturni, sportski, rekreativni, izletnički, enogastro
Prostorno-turističke zone i površine	Prostornim planom predviđene su površine za gradnju sadržaja ugostiteljsko-turističke namjene - turistička zona Gornje Jelenje, T1, površine 4,4 ha, neizgrađeno.
Turistička infrastruktura (kongresni kapaciteti, pješačke/planinarske/biciklističke staze, plaže i dr.)	Šetnice, tematske staze, biciklističke i planinarske staze, vidikovci, kulturne rute (Putovima Frankopana, Baškot i Prezidi), prostor za događanja u samom Kaštelu i staroj jezgri, 7 domova kulture

TURISTIČKI PROIZVODI I USLUGE

UVOD

Analiza se temelji na podacima Turističke zajednice Grada Bakra o smještajnim kapacitetima u 2025. godini te na podacima o turističkom prometu za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Podaci su preuzeti iz sustava eVisitor.

Analiza daje uvid u strukturu, kvalitetu i iskorištenost smještajnih kapaciteta te u osnovna obilježja turističke potražnje, s ciljem identifikacije ključnih ograničenja i razvojnih potencijala za daljnje upravljanje turizmom u Gradu Bakru.

SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Namjera analize smještajnih kapaciteta Grada Bakra je identifikacija glavnih značajki ponude te davanje uvida u kvalitetu i strukturu smještajnih kapaciteta, kako bi se sagledala njihova usklađenost s postojećom i potencijalnom turističkom potražnjom te definirale smjernice za daljnji razvoj i upravljanje smještajnom ponudom.

NEKOMERCIJALNI SMJEŠTAJ

Nekomercijalni smještaj u Gradu Bakru obuhvaća boravak posjetitelja u domovima obitelji i prijatelja ili u vlastitim kućama i vikendicama, izvan tržišnih tokova i bez plaćanja usluge. Ovakav oblik boravka doprinosi rastu ukupnih noćenja i potrošnji u lokalnoj zajednici, no ne generira prihode od smještaja niti prolazi kroz sustav kategorizacije i kontrole kvalitete.

U Gradu Bakru je evidentirano 286 objekata nekomercijalnog smještaja, s ukupno 1.032 stalna i 148 pomoćnih kreveta. U odnosu na ukupne smještajne kapacitete, nekomercijalni smještaj dominira, što predstavlja ograničenje za tržišno usmjeren razvoj turizma.

Nekomercijalni smještaj			
	Broj objekata	Broj kreveta	Broj dodatnih kreveta
Ukupno	286	1.032	148

Tablica 1. Nekomercijalni smještaj 2026.

KOMERCIJALNI SMJEŠTAJ

Komercijalni smještaj na području Grada Bakra obuhvaća apartmane (91 smještajna jedinica) i kuće za odmor (38 smještajnih jedinica). Grad Bakar trenutačno nema funkcionalan hotelski smještaj, no moramo napomenuti da je počela izgradnja hotela na Kukuljanovu, kao i da se čeka na završetak obnove postojećeg hotela Jadran. Hotel na

Kukuljanovu imat će 4 zvjezdice, 85 smještajnih jedinica te će biti namijenjen poslovnim gostima. Hotel Jadran, u privatnom vlasništvu, smješten je u samom centru Bakra, neposredno na obalnoj šetnici. Prije zatvaranja imao je 2 zvjezdice i 60 kreveta.

Struktura komercijalnog smještaja ukazuje na prevladavanje objekata srednje kategorije (3 zvjezdice), kako u apartmanima tako i u kućama, koji čine više od pola ukupnog broja kreveta, dok je udio smještaja više kategorije (4 i 5 zvjezdica) manji.

Ovakva struktura smještajne ponude trenutačno omogućuje stabilan, ali ograničen turistički rast te ne stvara dovoljne preduvjete za snažnije pozicioniranje Grada Bakra kao destinacije više dodane vrijednosti.

Komercijalni smještaj				
Vrsta	Kategorizacija	Broj objekata	Broj kreveta	Broj dodatnih kreveta
Objekt u domaćinstvu	2 zvjezdice	7	20	3
	3 zvjezdice	79	255	85
	4 zvjezdice	33	111	45
	5 zvjezdica	6	35	8
	Ukupno	125	421	141

Tablica 2. Komercijalni smještaj 2026.

Na temelju analize postojeće strukture komercijalnog smještaja, planiranih hotelskih investicija te usporedbe s praksom drugih destinacija može se zaključiti da daljnji razvoj smještajnih kapaciteta u Gradu Bakru treba biti kvalitativno usmjeren i usklađen s prostornim i identitetskim obilježjima grada.

Prije svega, završetak obnove hotela Jadran predstavlja strateški važan projekt za razvoj turizma u Gradu Bakru. Smještaj hotela neposredno uz obalnu šetnicu pruža jedinstvenu priliku za razvoj manjeg gradskog ili boutique hotela, koji bi mogao funkcionirati kao nositelj cjelogodišnje ponude, s naglaskom na kulturni, baštinski i kratkotrajni boravišni turizam. Iskustva drugih destinacija pokazuju da hoteli ove vrste imaju snažan multiplikativni učinak na lokalnu ekonomiju, osobito na ugostiteljstvo i kulturne sadržaje.

Planirana izgradnja hotela na Kukuljanovu, namijenjenog prvenstveno poslovnim gostima, dodatno diverzificira smještajnu ponudu Grada Bakra te otvara mogućnost razvoja poslovnog turizma vezanog uz gospodarsku zonu. Kako bi se maksimalno iskoristio potencijal ove investicije, preporučuje se jače povezivanje hotelske ponude s posjetom Gradu Bakru (npr. kroz organizirane sadržaje, gastronomske doživljaje), čime bi se povećala potrošnja gostiju izvan same industrijske zone.

U segmentu privatnog smještaja, daljnji razvoj treba biti usmjeren na podizanje kvalitete postojećih kapaciteta, a ne na nekontrolirano povećanje broja objekata. Preporučuje se poticanje prelaska dijela smještaja iz srednje u višu kategoriju (4 zvjezdice), osobito kod kuća za odmor, kroz savjetodavne programe te razvoj tematskih i specijaliziranih oblika smještaja (npr. kuće za aktivni odmor).

Zaključno, daljnji razvoj smještajnih kapaciteta u Gradu Bakru trebao bi se temeljiti na uravnoteženoj kombinaciji manjih hotelskih kapaciteta, kvalitetnog privatnog smještaja i selektivnih novih ulaganja, uz jasnu orijentaciju prema cjelogodišnjem turizmu, većoj dodanoj vrijednosti i snažnijoj integraciji turizma u svakodnevni život grada.

OBILJEŽJA TURISTIČKOG PROMETA

Cilj analize turističkog prometa Grada Bakra u razdoblju od 2021. do 2025. jest pružiti uvid u kretanja dolazaka i noćenja, strukturu gostiju te stupanj iskorištenosti smještajnih kapaciteta, što je podloga za donošenje odluka o daljnjem razvojnom smjeru destinacije.

Analiza obuhvaća ukupni turistički promet (komercijalni i nekomercijalni), pri čemu se posebna pozornost posvećuje trendovima, strukturi gostiju po emitivnim tržištima, sezonalnosti, popunjenosti smještaja i duljini boravka.

DOLASCI I NOĆENJA UKUPNO

Godina	Dolasci	Noćenja	Trend y/y dolasci	Trend y/y noćenja
2021.	3.490	23.928	-	-
2022.	4.386	29.289	26 %	22 %
2023.	4.114	30.723	-6,2 %	5 %
2024.	4.106	29.321	-0,2 %	-5 %
2025.	5.104	30.962	24 %	6 %
Razlika 2025./2021.			46 %	29 %

Tablica 3. Dolasci i noćenja 2021. – 2025.

Turistički promet Grada Bakra u razdoblju od 2021. do 2025. godine pokazuje umjerene godišnje oscilacije, ali i jasan uzlazni trend u cjelini promatranog razdoblja, pri čemu se dinamika rasta dolazaka i noćenja međusobno razlikuje.

U 2022. godini ostvaren je snažan rast u odnosu na 2021., s povećanjem dolazaka od 26 % i noćenja od 22 %. Veća stopa rasta dolazaka u odnosu na noćenja upućuje na blago skraćjenje prosječnog boravka u toj godini.

Godina 2023. donosi obrat u trendu: dolasci bilježe manji pad od 6,2 %, dok noćenja rastu za 5 %, što ukazuje na produženje prosječne duljine boravka. U 2024. godini dolasci praktički stagniraju (–0,2 %), a noćenja padaju za 5 %, što sugerira skraćjenje boravka u odnosu na prethodnu godinu.

U 2025. godini ponovno se bilježi snažniji rast dolazaka (+24 %), dok noćenja rastu umjereno (+6 %). Razlika u stopama rasta pokazuje da je povećanje prometa prije svega rezultat većeg broja gostiju, dok se prosječna duljina boravka nije povećavala istim intenzitetom.

Usporedba 2025. s početnom 2021. godinom dodatno potvrđuje tu razliku u dinamici: dolasci su u promatranom razdoblju porasli za 46 %, dok su noćenja porasla za 29 %. To

znači da je broj gostiju rastao brže od ukupnog broja ostvarenih noćenja, što upućuje na postupno skraćivanje prosječne duljine boravka u odnosu na početnu godinu, unatoč pojedinačnim godišnjim odstupanjima.

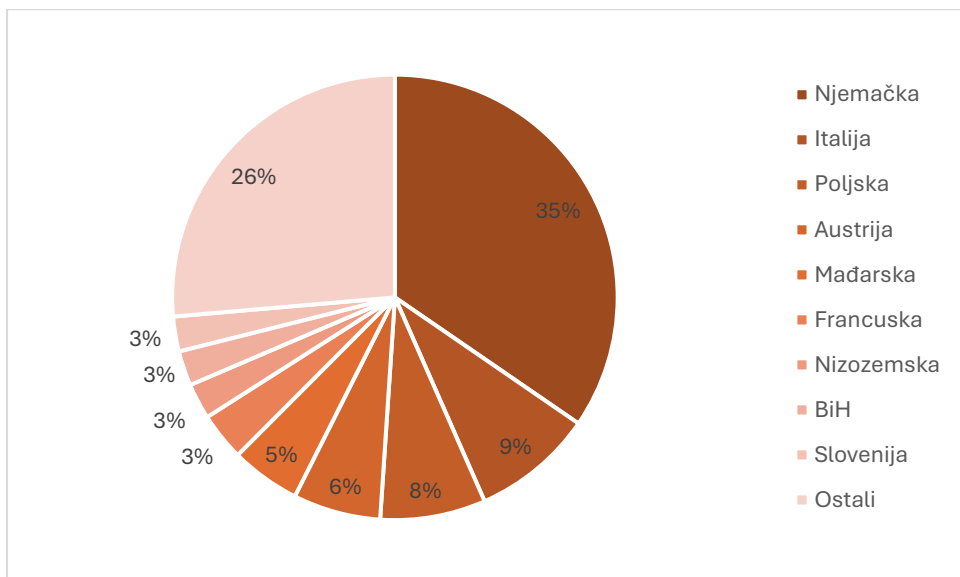
S aspekta upravljanja destinacijom, ovi podaci potvrđuju da daljnji razvoj turizma u Gradu Bakru treba biti prvenstveno usmjeren na kvalitativno unapređenje smještaja, produženje sezone i povećanje dodane vrijednosti.

STRUKTURA GOSTIJU PREMA TRŽIŠTIMA

Godina	Dolasci	Udio domaćih dolazaka	Dolasci	Udio stranih dolazaka
2021.	616	18 %	2.874	82 %
2022.	601	14 %	3.785	86 %
2023.	614	15 %	3.500	85 %
2024.	581	14 %	3.525	86 %
2025.	677	13 %	4.427	87 %

Tablica 4. Strani i domaći gosti 2021. – 2025.

Struktura turističkog prometa u Gradu Bakru pokazuje izraženu i stabilnu dominaciju stranih gostiju, čiji udio dugoročno ostaje vrlo visok, neovisno o promjenama u ukupnom obujmu prometa. Uloga domaćih gostiju smanjila se nakon pandemijskog razdoblja, a njihov udio se stabilizirao na oko 14 %, što upućuje na ograničeni potencijal domaćeg tržišta za dugoročni rast. Istodobno, strani gosti postaju glavni nositelji rasta i stabilnosti turističkog prometa. Takva struktura povećava tržišnu konkurentnost i prosječnu turističku potrošnju, ali istodobno povećava osjetljivost destinacije na vanjske poremećaje koji utječu na međunarodna putovanja. Iz perspektive upravljanja destinacijom, ovi trendovi upućuju na potrebu zadržavanja fokusa na stranim tržištima, uz razvoj ciljane ponude i sadržaja koji bi mogli ojačati ulogu domaćih gostiju u kraćim, izvansezonskim boravcima.

Graf 1. Dolasci prema državi porijekla gostiju 2025. – samo strani gosti

U 2025. godini struktura stranih dolazaka pokazuje jasnu koncentraciju na nekoliko ključnih tržišta, uz dominantnu ulogu Njemačke. Njemačka sudjeluje s 35 % ukupnih stranih dolazaka, čime se uvjerljivo izdvaja kao najvažnije emitivno tržište. Slijede Italija s 9 %, Poljska s 8 %, Austrija s 6 % te Mađarska s 5 % udjela. Ova skupina srednjoeuropskih tržišta zajedno čini oko 28 % ukupnih stranih dolazaka. Francuska, Nizozemska, Bosna i Hercegovina i Slovenija imaju svaka po 3 % udjela u ukupnim stranim dolascima.

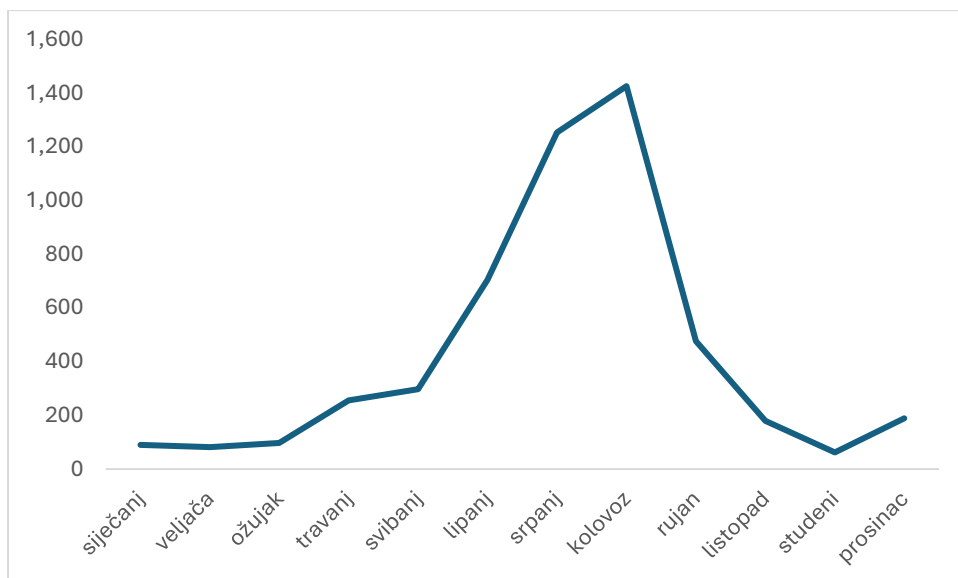
Kategorija „Ostali“ čini 26 % ukupnih stranih dolazaka, što upućuje na relativno široku disperziju manjih emitivnih tržišta. Visoka koncentracija na njemačko tržište potencijalno povećava ranjivost destinacije na promjene u gospodarskim, društvenim ili prometnim okolnostima na tom tržištu. Snažna prisutnost srednjoeuropskih zemalja (preko 60 % dolazaka) potvrđuje da Grad Bakar prvenstveno privlači goste iz bližih i prometno dobro povezanih tržišta, što je u skladu s njegovim geografskim položajem i tipom smještajne ponude. Iz perspektive upravljanja destinacijom, ovi obrasci sugeriraju potrebu za zadržavanjem fokusa na ključnim emitivnim tržištima uz paralelnu, ciljanu diversifikaciju prema dodatnim tržištima kako bi se smanjila ovisnost o dominantnim izvorima potražnje i povećala otpornost turističkog sustava.

PROSJEČNA DULJINA BORAVKA

Prosječna duljina boravka u 2025. godini ukupno je bila 6 noći. Takvi rezultati upućuju na to da Grad Bakar funkcionira kao destinacija mirnijeg, rezidencijalnog tipa odmora, a ne kao tranzitna niti kao destinacija primarno namijenjena kratkim boravcima.

Relativno visoka prosječna duljina boravka predstavlja jednu od ključnih komparativnih prednosti Grada Bakra, no njezino dugoročno očuvanje ovisit će o razvoju dodatnih sadržaja i boljoj sezonskoj raspodjeli turističke potražnje.

SEZONALNOST TURIZMA I POPUNJENOST SMJEŠTAJA

Graf 2. Dolasci po mjesecima u 2025. godini

Distribucija dolazaka po mjesecima u 2025. godini potvrđuje da turizam u Gradu Bakru ima izražena obilježja sezonalnosti, s jasnom koncentracijom turističke potražnje u ljetnim mjesecima. Glavnina dolazaka ostvaruje se tijekom srpnja i kolovoza, tj. čak 52 % dolazaka, dok je razdoblje od lipnja do rujna nositelj tri četvrtine (75 %) godišnjih dolazaka. Izvan tog razdoblja, osobito u zimskim mjesecima, intenzitet turističkih dolazaka znatno je niži, što upućuje na ograničenu atraktivnost destinacije izvan glavne sezone.

Ovakav sezonski obrazac u velikoj je mjeri povezan sa strukturom smještajne ponude, dominantnim udjelom privatnog smještaja te profilom gostiju koji Grad Bakar posjećuju pretežito u sklopu ljetnog odmora. Istodobno, vidljivo je da prijelazna razdoblja, osobito proljeće i rana jesen, bilježe potencijal za razvoj, ali taj potencijal još nije sustavno iskorišten kroz cjelovitu i kontinuiranu ponudu sadržaja. Smanjenje sezonalnosti moguće je postići razvojem kulturnih i outdoor proizvoda tijekom cijele godine, diverzifikacijom smještajne ponude, jačanjem doživljaja izvan glavne sezone te razvojem poslovnog turizma, osobito u kontekstu otvaranja hotela u Industrijskoj zoni Bakar na Kukuljanovu. Ključno je pritom usmjeriti razvoj upravo na predsezonu i posezonu, gdje postoji prostor za povećanje dolazaka bez dodatnog pritiska na prostor i infrastrukturu tijekom ljetnih mjeseci.

Na temelju podataka o smještaju – ukupno 421 kreveta – i podatka o 30.962 noćenja godišnja popunjenost u 2025. iznosila je 20 %.

ZAKLJUČAK

Smještajna ponuda Grada Bakra i dalje je obilježena dominacijom privatnog smještaja te značajnim udjelom nekomercijalnih kapaciteta, što ograničava tržišno usmjeren razvoj. Struktura komercijalne ponude dominantno se oslanja na objekte srednje kategorije, dok je udio smještaja više dodane vrijednosti još uvijek nedovoljan za snažnije tržišno pozicioniranje destinacije. Planirane hotelske investicije, osobito obnova hotela Jadran i izgradnja hotela na Kukuljanovu, predstavljaju važan razvojni iskorak prema diverzifikaciji i profesionalizaciji ponude.

Turistički promet u razdoblju 2021. – 2025. pokazuje jasan uzlazni trend, pri čemu broj dolazaka raste brže od broja noćenja, što upućuje na postupno skraćivanje prosječne duljine boravka. Istodobno, prosječnih šest noći po gostu i dalje predstavlja komparativnu prednost destinacije. Struktura gostiju snažno je orijentirana na strana tržišta, s udjelom od oko 85 %, što potvrđuje međunarodnu prepoznatljivost, ali i povećava osjetljivost na vanjske poremećaje.

Njemačka kao vodeće emitivno tržište nosi više od trećine stranih dolazaka, dok srednjoeuropska tržišta ukupno čine dominantan dio potražnje. Turizam u Gradu Bakru izrazito je sezonalnog karaktera, s koncentracijom dolazaka u ljetnim mjesecima i godišnjom popunjenošću od 20 %. Takva struktura ukazuje na potrebu produljenja sezone, povećanja kvalitete smještaja i razvoja dodatnih sadržaja više dodane vrijednosti. S obzirom na postojeće trendove, potencijal daljnjeg razvoja leži u kvalitativnom unapređenju komercijalnog smještaja, jačanju ponude više dodane vrijednosti, razvoju cjelogodišnjih kulturnih i outdoor sadržaja te snažnijem povezivanju poslovnog turizma s gradom, osobito u kontekstu novih hotelskih kapaciteta u Industrijskoj zoni Bakar i obnove hotela Jadran, uz naglasak na očuvanju identiteta destinacije i održivo upravljanje rastom.

UGOSTITELJSKA PONUDA

Ugostiteljsku ponudu Grada Bakra čini više od 30 ugostiteljskih objekata u različitim naseljima, uključujući priobalni dio i područje Hreljina, Škrljeva te posebno Kukuljanova, gdje se nalazi najveći broj objekata. Ponuda obuhvaća restorane, konobe, pizzerije, bistroe, fast food objekte i veliki broj caffè barova koji dominantno služe lokalnom stanovništvu i zaposlenicima industrijske zone.

Na temelju dostupnih podataka, ugostiteljski sektor Grada Bakra može se okvirno podijeliti na sljedeće kategorije:

- Restorani – više od 7 objekata
(primjerice: Restoran Vallis, Bakarska konoba, Ribarnica Bakar, Bujan u Praputnjaku, restorani u sklopu trgovačkih centara i poslovne zone)
- Pizzerije – 3 objekta
(Pizzeria Na Piketu, Hreljin, Pizzeria Uno Kukuljanovo i pizzeria Krug u Ind. zoni)

- Fast food objekti i bistroi – više od 6 objekata (npr. Mc Chevap, Good Food, Bubi, Ki Ča Voli, Macao)
- Restorani i objekti brze prehrane u sklopu trgovačkih centara – 3 objekta (McDonald's, restoran u Lesnini, Tutto Bene u Galeriji Bakar)
- Caffe barovi – više od 20 objekata (smješteni u Bakru, Kukuljanovu, Hreljinu, Škrljevu, Krasici i Zlobinu; uključuju i ugostiteljske sadržaje uz benzinske postaje i trgovačke centre)

Većina ugostiteljskih objekata radi tijekom cijele godine, dok je dio ponude u priobalju aktivniji u ljetnim mjesecima, što upućuje na sezonalnost u dijelu destinacije.

ISTAKNUTI UGOSTITELJSKI OBJEKTI

Unutar restoranske ponude ističu se pojedini objekti koji mogu poslužiti kao nositelji razvoja gastronomskog identiteta Grada Bakra:

- Restoran Vallis – smješten uz bakarsku obalu, s naglaskom na pašte i pizze
- Ribarnica Bakar – specijalizirana za svježu ribu i jednostavne riblje obroke, u autentičnom priobalnom ambijentu
- Bakarska konoba – restoran tradicionalnog tipa s jelima lokalne kuhinje i mogućnošću interpretacije bakarske gastronomske baštine
- Restoran Bujan (Praputnjak) – obiteljski restoran poznat po domaćim jelima i mesnim specijalitetima, omiljen među lokalnim stanovništvom i izletnicima.

U brojnim caffe barovima smještenim u Bakru, Kukuljanovu i njegovim trgovačkim centrima dominira ponuda napitaka, jednostavnih toplih napitaka, marenda i brze hrane, što upućuje na primarno lokalni i funkcionalni karakter ugostiteljstva.

GASTRONOMSKA TRADICIJA GRADA BAKRA

Grad Bakar posjeduje bogatu, ali nedovoljno turistički valoriziranu gastronomsku baštinu. Tradiciju čine riblja jela, jednostavne marende u konobama, jela od plave ribe te lokalne slastice i jela karakteristična za primorsko zaleđe. Osobito je prepoznatljiv bakarski baškot, tradicionalno dvaput pečeno pecivo specifično za bakarski kraj, koji predstavlja snažan potencijal za brendiranje i uključivanje u suvremenu gastronomsku ponudu. Posebno se ističe Stara Bakarska vodica, pjenušavo vino čija tradicija proizvodnje seže još u 19. stoljeće. Bakarska torta, autohtona slastica od naizmjenice poslaganog svijetlog i tamnog biskvita s bogatom kremom od oraha, jedno je od onih jela koje su u prošlosti boljestojeći Bakrani nje govali kao dio svečanog jelovnika.

STRUKTURNE ZNAČAJKE UGOSTITELJSKE PONUDE

Ugostiteljski sektor Grada Bakra karakteriziraju:

- visok udio caffe barova i objekata brze prehrane, posebno u industrijskoj zoni,

- relativno mali broj tradicionalnih i specijaliziranih restorana,
- nedostatak objekata s jasnim gastro-konceptom vezanim uz lokalnu baštinu,
- slaba povezanost ugostitelja s lokalnim proizvođačima i OPG-ovima,
- velika raspršenost objekata po naseljima i trgovačkim zonama,
- naglasak na svakodnevne potrebe zaposlenih, uz slabiju orijentaciju na turiste,
- nedovoljno prepoznatljiv gastro brend destinacije.

Dok dio ugostiteljskih objekata na obali ima potencijal za razvoj autentične gastronomske ponude, trenutačna struktura upućuje na to da ugostiteljstvo i dalje pretežno služi potrebama lokalnog stanovništva i zaposlenih.

Međutim, postoje prepoznatljive namirnice i jela, kao i pojedini kvalitetni ugostiteljski objekti, koji čine dobar temelj za razvoj diferencirane ponude. Unatoč izazovima, Grad Bakar ima značajan potencijal za jačanje gastronomske ponude koja može doprinijeti stvaranju snažnijeg identiteta destinacije:

- razvoj gastro-brenda temeljenog na autentičnoj kuhinji
- uključivanje *Stare Bakarske vodice* u lokalne gastronomske narative, prezentacije i tematske menije
- povezivanje ugostitelja s lokalnim OPG-ovima i ribarskim resursima bakarskog zaljeva
- uvođenje gastro-vikenda” i tematskih kulinarskih programa tijekom godine
- stvaranje kratkih edukativnih gastro-tura (baškot + Stara Bakarska vodica + bakarska priobalna kuhinja).

Iako je sadašnja ugostiteljska ponuda Grada Bakra funkcionalna, pretežno lokalno orijentirana i snažno koncentrirana u Industrijskoj zoni Bakar, destinacija raspolaže temeljnim gastronomski prepoznatljivim proizvodima i pojedinačnim restoranima koji mogu nositi razvoj budućeg gastro-brenda.

Jačanjem autentičnih proizvoda, povezivanjem ugostitelja s lokalnim proizvođačima te kroz sustavan razvoj gastro-brenda, Grad Bakar može značajno povećati prepoznatljivost i konkurentnost svoje turističke ponude.

TURISTIČKI RESURSI

UVOD

Grad Bakar, jedan od najstarijih gradova na istočnoj obali Jadrana, smješten je na spoju mora i brdovitog zaleđa, u središnjem dijelu Kvarnerskog zaljeva. Zahvaljujući jedinstvenom geografskom položaju, bogatoj povijesti, pomorskoj tradiciji i kulturnom nasljeđu, Grad Bakar se razvija u prepoznatljivu turističku destinaciju koja spaja baštinu i suvremene sadržaje. Turistička resursna osnova Grada Bakra obuhvaća prirodne, kulturno-povijesne i nematerijalne resurse, kao i manifestacije te elemente tradicijske gastronomije, što je osnova za kreiranje cjelovite ponude utemeljene na identitetu i autentičnosti. Ovaj spoj plavog i zelenog okruženja – mora i zaljeva, vinogradarskih terasa Takala, šuma i brežuljaka – daje Gradu Bakru potencijal za održive oblike kulturnog, aktivnog i enogastronomskog turizma. U nastavku se donosi sustavan pregled resursa, strukturiran po uzoru na najbolje prakse interpretacije baštine i turističkog planiranja.

Resursna osnova Grada Bakra obuhvaća snažnu kombinaciju prirodnih cjelina (Bakarski zaljev, NP Risnjak, krški fenomen Ponikve, šumski predjel i planine u zaleđu), iznimno vrijednu kulturno-povijesnu baštinu (Kaštel, stara gradska jezgra, Praputnjak i Prezide, sakralni objekti), snažnu i bogatu nematerijalnu tradiciju. Ova raznolikost omogućuje razvoj plavo-zelenih doživljaja.

NASELJA

Svako od devet naselja Grada Bakra ima prepoznatljiv identitet i vrijednosti:

- Grad Bakar – povijesna jezgra, Kaštel, luka, pomorstvo, Konkatedrala i crkve
- Hreljin – Stari grad Hreljin i crkva sv. Juraja, panorama
- Praputnjak – vinogradarska tradicija i Bakarske prezide, crkva sv. Josipa, samostan, Dolčina, običaji berbe
- Krasica – crkva Majke Božje Karmelske, vidikovci
- Škrljevo – ulaz na biciklističke rute i transverzale, spoj industrije i stanovanja, crkva Presvetog srca Isusovog, ruševni ostaci srednjovjekovne crkvice, prvoligaš KK Škrljevo
- Kukuljanovo – crkva sv. Franje, industrijska zona, streljana Vojsko
- Zlobin – šumske panorame i poveznica s planinarskim turizmom, crkva sv. Ivana Krstitelja
- Ponikve – periodično jezero, edukativna staza
- Plosna – primjer tišine i autentičnog krškog ambijenta, vrh Risnjaka i planinarski dom Schlosserov dom

PRIRODNI RESURSI

GEOGRAFSKI OKVIR

Grad Bakar prostire se na 125,5 km² i obuhvaća devet naselja: Bakar, Hreljin, Praputnjak, Krasica, Škrljevo, Kukuljanovo, Zlobin, Ponikve i Plosna. Geomorfologiju čini uvučeni zaljev na koji se naslanjaju strme padine, a iznad njih valoviti brdski grebeni s vidicima prema Kvarneru, Učki, Hahlićima i Gorskom kotaru. Raznolikost reljefa omogućuje istovremeno doživljavanje morske obale i kontinentalnog zaleđa na malom prostoru, što je ključna vrijednost za razvoj „plavo-zelenih“ doživljajnih ruta.

BAKARSKI ZALJEV

Bakarski zaljev zanimljiva je geološka tvorevina, potopljeni dio krške udoline, tj. rasjeda. Zaštićen od bure, ovaj najveći zaljev Hrvatskog primorja dug je 4,6 km, širok 1,1 km i ima maksimalnu dubinu u zaljevu od 38–40 metara, dok na ulazu (Bakarska vrata) dubina doseže 44 metra.

Zaštićeni položaj zaljeva bio je podloga za razvoj Bakra kao pomorskog, gospodarskog i trgovačkog središta čemu je značajno doprinijela i izgradnja Karolinske ceste od Karlovca do obale. Danas je uz zaljev uređena obalna šetnica, a u zaljevu izgrađena i jedinstvena u Hrvatskoj pontonska šetnica, koja posjetiteljima omogućuje „šetnju po moru“ i potpuno novu vizuru povijesne jezgre.

KRŠKI FENOMEN PONIKVE – JEZERO KOJE NESTAJE I NASTAJE

Naselje Ponikve poznato je po rijetkom fenomenu povremenog jezera. U razdobljima obilnih padalina dolina se ispuni vodom, a kada se promijeni hidrološki tlak i voda krene ponirati, jezero se povlači u podzemlje. Ova dinamika čini Ponikve iznimno vrijednim prirodnim krškim fenomenom. Edukativna staza Ponikve interpretira floru, faunu i krške oblike (vrtače, škrape, ponore), a posjetiteljima pruža vidikovce i odmorišta s pogledom na cijelu ponikvu i rubne grebene.

FLORA I FAUNA

Vertikalna raščlanjenost i utjecaj mora stvaraju mozaik submediteranskih i brdskih šumskih zajednica: šume bijelog i crnog graba, jasena i javora šestila te smreke. U flori se ističu medonosne i ljekovite vrste (kadulja, vrijes, majčina dušica, smilje), niz orhideja te rijetki endemi (npr. cjelolatična žutilovka u području Ponikava). Od krupne divljači na području Grada Bakra obitavaju jelen, srna, divlja svinja, muflon, divokoza, smeđi medvjed, vuk i ris, a od sitne divljači zec, jazavac, lisica, divlja mačka, kuna, fazan, jarebica kamenjarka, šljuka,

šojka, vrana, prepelica, golub grivnjaš, divlji golub i divlja patka. Na ovom području obitava i zaštićeni leptir Apolon.

Oko 70 km² područja Grada Bakra pripada mreži Natura 2000, a radi se o područjima značajnim za ptice i za vrste i stanišne tipove.

DIO NACIONALNOG PARKA RISNJAK

Sjeverni dio teritorija Grada Bakra prostire se na području Nacionalnog parka Risnjak, prostora iznimno velike biološke, krajobrazne i edukativne vrijednosti. Nacionalni park obuhvaća masive Risnjaka i Snježnika te izvor rijeke Kupe, a poznat je po bogatstvu divljih životinja među kojima su smeđi medvjed, vuk, ris, divokoza, jelen, srna i divlja svinja. Iako jezgra NP Risnjaka ne pripada Gradu Bakru, sam vrh i planinarski dom nalaze se na području Grada Bakra. Ta blizina Risnjaka omogućuje posjetiteljima Grada Bakra izravan pristup planinskim putovima i vidikovcima kao i hladnijoj kontinentalnoj klimi Gorskog kotara. Sam vrh Veliki Risnjak nalazi se u dalekoj sjeveroistočnoj točki teritorija Grada Bakra. Ova prirodna povezanost proširuje turističku ponudu Grada Bakra prema rekreacijskom, edukativnom i aktivnom turizmu.

PRIRODNI PREDJELI PREDLOŽENI ZA ZAŠTITU

Travnjaci istočno od grebena Kamenjak i Mali Platak Pliš predloženi su za zaštitu u kategoriji posebni rezervat. Selca u zaleđu Plosne, Križić kod Gornjeg Jelenja, Lepenice kod Gornjeg Jelenja, veće lokve obalnog pojasa predloženi su za zaštitu u kategoriji spomenik prirode.

JAZ I PERILO

Uz samu bakarsku rivu nalazi se izvor Jaz, mjesto gdje iz podzemlja okolnih brežuljaka izbija hladna i čista pitka voda te se neposredno uz more skuplja u malo jezerce. Jaz se u povijesnim spisima spominje kao važno mjesto za prikupljanje vode, a zahvaljujući stalnom dotoku nikada ne presuši, čak ni tijekom najtoplijih ljetnih mjeseci. Iz njega su se stoljećima vodom opskrbljivali stanovnici Bakra, a nekada su i brodovi koji su uplovljavali u luku ovdje punili svoje zalihe. U 18. stoljeću na Jazu su postojali i mlinovi. Krajem 20. stoljeća u jezerce su unesene pastrve, pa je Jaz danas i mali ribnjak. Ovaj spoj izvora, mora i urbanog prostora čini Jaz i Perilo jednim od prepoznatljivih prirodno-povijesnih obilježja Bakra te važnim podsjetnikom na ulogu vode u razvoju grada.

ELEMENTI TRADICIJSKOG KRAJOBRAZA

Na bakarskom području očuvani su brojni elementi tradicijskog krajobraza koji svjedoče o dugoj prisutnosti čovjeka u prostoru i njegovoj prilagodbi krškom okolišu. Rasprostranjeni su suhozidi koji su oblikovali terase, granice posjeda i pristupne putove. U zaleđu se nalaze kalići i lokve, male vodene površine koje su nekoć služile napajanju stoke i zadržavanju oborinske vode, kao i sakupljalište vode (fister) te tradicijske šterne, nekada ključni elementi vodoopskrbe. Područje Grada Bakra ističe se i bogatstvom podzemnih izvora pitke vode. Bogatstvo krajobraza dodatno upotpunjuju mulatjere – stare kamene staze, građene između dva svjetska rata, za kretanje ljudi i tovarnih životinja. Na području Grada Bakra bilo je nekada dosta japjenica (vapnenica), tj. tradicijskih suhozidnih peći za spaljivanje vapnenca i dobivanje živog vapna, koje se koristilo u staroj gradnji i za bojanje kuća. Danas se po krajoliku nalaze njihovi ostaci, a Turistička zajednica planira ubrzo urediti i tematsku stazu.

Prirodna osnova Grada Bakra predstavlja jednu od njegovih najsnažnijih komparativnih prednosti jer na malom prostoru objedinjuje more, zaljev, izvore pitke vode, krške fenomene i brdsko-planinsko zaleđe te dio Nacionalnog parka Risnjak. Takva prostorna raznolikost omogućuje razvoj plavo-zelenih doživljaja. Dio vrijednih predjela je tek predložen za zaštitu, a pojedini lokaliteti zahtijevaju sustavno upravljanje (održavanje staza, odmorišta, vidikovaca, interpretacijskih točaka) kako bi se očuvala kvaliteta doživljaja i izbjegli negativni utjecaji na prirodu. Prirodni resursi predstavljaju snažnu osnovu za razvoj održivog aktivnog turizma, edukativnih programa i tematskih ruta (voda, krški fenomeni, tradicijski krajobraz, vidikovci), uz mogućnost sezonskog rasterećenja i jačanja predsezone i posezone.

KULTURNO-POVIJESNI RESURSI

ANTIČKA ARHEOLOŠKA NALAZIŠTA

U Gradu Bakru se nalazi jedno od najbogatijih nalazišta nekropola iz rimskog doba. Istraživanjima provedenim na prijelazu iz 19. u 20. stoljeća uz antičku cestovnu komunikaciju na položajima Sarazinovo, Voj, Dolac, Poljana, Trg Mangan, otkrivena je nekropola sa žarnim ukopima. Grobovi s urnama i bogatim priložima poput predmeta od keramike, staklenog posuđa, dijelova nošnji i nakita, ukopavani su na velikoj površini između početka prvog i kraja trećeg stoljeća nakon Krista. Antički grad Bakar bio je položen uz obalu mora. Danas njegove ostatke ne možemo vidjeti, osim pojedinih kamenih blokova uzidanih u vrelu Jaz, zbog kontinuirane guste izgradnje u priobalju započete krajem 17. stoljeća. Dio antičkih arheoloških nalaza iz Bakra može se vidjeti u zbirci staklenih predmeta izloženoj u stalnom postavu Arheološkog muzeja u Zagrebu.

U Škrljevu je nađena žara – posuda za držanje vode, tipični inventar primorskih kuća, koja vjerojatno potječe iz Venecije. Žara je zaštićena kao pokretno kulturno dobro.

STARA GRADSKA JEZGRA BAKRA

Bakarski Gornji grad, povijesna jezgra grada zaštićena kao nacionalno kulturno dobro, jedna je od najvrjednijih urbanih cjelina Kvarnera. Zaštićena kao kulturno dobro na nacionalnoj razini od 1968., sačuvala je rimsku mrežu uskih ulica, skalinada i trgova, s arhitektonskim slojevima od gotike do baroka i historicizma. Kamene kuće i javni prostori svjedoče o trgovačkoj i pomorskoj prošlosti. Povijesni raster oblikovan je tako da vizualno i funkcionalno uravnotežuje tri elementa: pristup moru, brda i fortifikaciju.

KAŠTEL

Bakarski Kaštel – zaštićeno kulturno dobro, frankopansko-zrinska utvrda iz 13. stoljeća, dominira gradom. Utvrda je izgrađena na već tada postojećoj utvrdi iz rimskog doba. Kaštel je teško stradao u velikom potresu 1750. godine, nakon čega je izgubio vanjsko dvorište i kulu, a glavna kula je izravnata s ostatkom krovišta. Obnavljan je u nekoliko navrata, a posljednju obnovu, u kojoj su popravljeni krovište, fasada, stolarija i međukatna konstrukcija, doživio je nedavno. Kaštel je nepravilnog trokutastog tlocrta s dvorištem, s tri isturene kule, a prema naselju je okrenut stambeni dio. Kaštel u Bakru jedan je od kasnijih frankopanskih kaštela, a u njemu je sačuvano nekoliko gotičkih detalja iz kapelice te glagoljski natpis iz 1530.

Danas se u njemu nalazi jedan od 8 interpretacijskih centara u sklopu kulturno-turističke rute Putovima Frankopana. Tema ovog centra je Utjecaj Zrinskih i Frankopana na politiku i gospodarstvo, a uloga obitelji Frankopana i Zrinskih prikazana je kroz multimedijalne sadržaje i interpretacijske priče. Kaštel je i lokacija kulturnih događanja – koncerata, izložbi i kazališnih izvedbi.

STARI GRAD HRELJIN

Na uzvisini iznad Bakra stoje ruševine Starog grada Hreljina ili Hreljinske gradine kako ga lokalno zovu. Gradina ima očuvani zvonik crkve sv. Jurja i crkvicu Blažene Djevice Marije Snježne. Gradina je prema Vinodolskom zakoniku iz 1288. važno povijesno mjesto frankopanske moći, a danas se tu nalazi vidikovac s interpretacijskim pločama. U srednjem vijeku Stari grad Hreljin bio je istaknuto stambeno, trgovačko, obrambeno i upravno središte. Stari grad Hreljin je preventivno zaštićeno kulturno dobro.

PALAČE, KUĆE I GRADSKI MOTIVI

PALAČA MAROCHINI

Palača Marochini, zaštićeno kulturno dobro, trokatnica je koja predstavlja spoj stambenog i reprezentativnog prostora visokog društvenog sloja u 18. stoljeću. Sagrađena je krajem 1716. godine za kapetana Ivana Marochinija, kao izolirana građevina izvan gradskih zidina. Glavni ulaz čini profiliran lučni portal, ukrašen rustikom, dok je na pročelju palače kameni grb obitelji Marochini, jedan od 20 sačuvanih kamenih grbova u Bakru. U ovoj je zgradi 1948. godine osnovan Gradski muzej.

Na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće palača je djelomično iznutra obnovljena te je reprezentativnim prizorima (capricci architettonici) oslikan stan na drugom katu. Grad Bakar ima u planu urediti Kapetanov stan.

RIMSKA KUĆA

Rimska kuća je neorenesansni ansambl s arkadama, visokim lukovima, debelim kamenim zidovima i fasadom koja podsjeća na rimske i renesansne palače pa tom dojmu duguje ime.

BANSKA VRATA

U povijesti je Bakar bio opasan zidinama i jedini ulaz u grad bio je s istočne strane na trgu Vrata. 1848. godine probijena su vrata i na sjeverozapadnoj strani grada odmah pokraj Kaštela, koja su u čast banu Josipu Jelačiću nazvana Banska vrata.

TURSKA KUĆA

Radi se o građevini o kojoj postoji nekoliko varijanti legendi o pomorcu koji je iz Turske doveo svoju voljenu. Nazivana je i Kućom slikara. U njoj se trenutačno uređuje interpretacijski centar, s malom suvenirnicom, „O ribi“.

BISKUPIJA

Zgrada biskupije sa starim kamenim biskupskim grbom, koja potječe iz 1494. godine, dijelom stoji na nekadašnjim gradskim zidinama.

PALAČA PETAZZI

Palača Petazzi, jednokatna palača sagrađena 1701. godine, nalazi se na rivi. Glavno krilo palače okrenuto je prema ulici, a postoje i dva bočna krila. Kada je car Karlo VI posjetio Bakar 1728. godine odsjeo je u ovoj palači.

KUĆA ERDÖDY

Jednokatna kuća, smještena uz morsku obalu, okrenuta je glavnim pročeljem prema malenom Trgu Borsa. Vanjština zgrade je jednostavna, s kamenim prozorima i vratima, a iznimka je bogato klesani kameni portal. Kuća Erdödy i njezino uređenje datiraju iz razdoblja oko 1775. godine, a njezin naručitelj bio je kraljevski komornik, trgovac žitom i stokom Kristofor III. Erdödy.

ZGRADA GRADSKOG MAGISTRATA

Zgrada Gradskog magistrata, nacionalno zaštićeno kulturno dobro, ima sat na pročelju, a nekada se tu nalazila Gospodska kuća koja je pripadala grofovima Zrinskim. Zgrada je izgrađena 1564., a obnovljena je 1875. godine. U njoj su se nalazili uredi komorske gospoštije, a u 18. stoljeću gradska i kotarska municipalna uprava. Danas se u njoj nalazi poglavarstvo Grada Bakra i Turistička zajednica Grada Bakra.

KAMENE MJERE ZA SOL I ŽITO

Kamene mjere za sol i žito su relikti gospodarskog života Bakra iz 15. stoljeća.

ŠPITAL U BAKRU

Špital u Bakru je povijesna građevina koja je služila kao bolnica i karantena. Zgrada je bila ključna za zdravstvenu zaštitu ovog kraja kako bi se spriječilo širenje zaraznih bolesti (poput kuge ili sifilisa), kao karantena za pomorce i putnike koji su stizali u Bakar. Radi se o jednokatnoj zgradi, danas u prilično lošem stanju. Izgrađena je u vrijeme francuske okupacije ovog područja, početkom 19. stoljeća.

ZGRADA NEKADAŠNJE PUČKE ŠKOLE

U povijesnoj jezgri Bakra, nasuprot Kaštelu, nalazi se i zgrada nekadašnje pučke škole, izgrađena 1779., koja je dio zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada. Škola je bila jedna od prvih organiziranih obrazovnih institucija u gradu i svjedoči o dugoj tradiciji školstva u Bakru.

POMORSKA ŠKOLA I ZBIRKE

Pomorska škola Bakar, osnovana 1849., najstarija je strukovna škola u Hrvatskoj. U njoj se čuva zbirka starih udžbenika, karata i instrumenata, uključujući primjerke iz 16. stoljeća, koja je zaštićeno pokretno kulturno dobro. Radi se o staroj građi iz razdoblja od polovice 16. do polovice 19. stoljeća, pisanoj na nizu europskih jezika. Sadržajno građa je vezana za prirodne i primijenjene znanosti. U školi se nalazi memorijalna učionica posvećena Andriji Mohoroviću, bakarskom profesoru i svjetski poznatom geofizičaru koji je otkrio Mohorovičićev diskontinuitet.

GRADSKA KNJIŽNICA BAKAR

Gradska knjižnica Bakar, ponovno otvorena 2007. godine, posjeduje zbirku Rara s rijetkim tiskovinama, rukopisima i pjesmaricama, također pokretno zaštićeno kulturno dobro. Zbirku Rara čine ukupno četiri jedinice knjižnične građe. Najstarija je tiskana 1849. godine pod naslovom Lado horvatski iliti Sibilla, a autor je Pavao Ritter Vitezović. U zbirci se čuva i rukopis Bakarske starinske pjesme koje je zabilježio Matija Mažić, a nastao je 1915. godine u Bakru.

ETNO KUĆA MAROHNİĆ

Etno kuća Josip Marohnić, na Hreljinu, još je u obnovi, a otvaranje Muzeja iseljene Hrvatske je planirano 2029. godine. Muzej je zamišljen kao spomen na baštinu Josipa Marohnića, najpoznatijeg hrvatskog iseljenika i jednog od osnivača i predsjednika Hrvatske bratske zajednice.

NEPOKRETNOST I POKRETNOST MATERIJALNA BAŠTINA

BAKARSKE PREZIDE – TAKALA

Bakarske prezide su monumentalni sustav suhozidnih terasa na strmim padinama iznad zaljeva, a namijenjene su uzgoju vinove loze. Prezide nastaju od druge polovice 18. stoljeća,

na poticaj carice Marije Terezije, kad lokalna zajednica suhozidom „iscrtava“ vinogradarske terase na kamenitoj padini te počinje uzgajati lokalnu sortu grožđa belinu. Vinogradi su nekada obuhvaćali 42 hektara. Godine 1972. ovo je područje, koje se naziva Takala, proglašeno zaštićenim krajolikom i uvršteno u Registar kulturnih dobara. Nakon više od pola stoljeća zapuštenosti, PZ Dolčina iz Praputnjaka započela je u 2002. godini obnovu Prezida i ponovnu sadnju izvorne sorte vinove loze te je obnovila proizvodnju pjenušca pod nazivom „Stara Bakarska vodica“. Danas se vraća vinogradarstvo i obnavljaju se vinogradi, a interpretacijske ploče, vidikovci i staza prema gradini Črni Vrh nude edukativan doživljaj spajajući geologiju, agronomiju i kulturnu povijest. Rad na Prezidama bio je izraz zajedništva, discipline i odnosa prema prirodi. Danas je obnovljeno 2 hektara, od nekadašnjih 42. Obnova Prezida simbol je povratka tradiciji i održivog korištenja krajolika. Ova etnografska zona je zaštićeno kulturno dobro na nacionalnoj razini.

ETNOZONA PRAPUTNJAK

Etnozona Praputnjak, zaštićeno kulturno dobro na nacionalnoj razini, obuhvaća selo Praputnjak i plodnu dolinu Dolčinu te napuštene zaseoke Tadejsko i Bujansko i lokalitete Trnovicu, Gradine, Krčine, Rebar i Dugi Redi. Dolčina je kraška ponikva očuvanih tradicijskih gospodarskih obrazaca, kao što su očuvane lokve za napajanje blaga i ozidani izvori vode. Ratarska i vinogradarska zona Praputnjaka spominje se u pisanim izvorima već u 15. st., a gradnjom prometnica u 18. i 19. st. naselje se izdvaja iz poljoprivrednog područja Dolčine, ali zadržava funkcionalnu vezu s njime.

RURALNA CJELINA PRAPUTNJAK

Naselje Praputnjak nalazi se iznad Bakarskog zaljeva, a počinje se značajnije razvijati u 18. stoljeću, nakon što je početkom 18. stoljeća probijena karolinska cesta uz koju su se tijekom 18. i 19. st. formirale okućnice. Cesta je utjecala na to da se raniji skup samostalnih, pretežno rodoslovnih zaseoka okupi u jedno naselje zajedničkog imena i oblika. Stariji dio naselja nalazi se niže od ceste uz obradivo područje Dolac. Ratarsko obilježje mjesta potvrđuju povijesni izvori iz 15. i 16. st., dok se poseban vinogradarski sloj naselja dokazuje ispravama iz 18. stoljeća. Život obaju ekonomskih slojeva iščitava se iz organizacijskih i arhitektonskih obilježja okućnica. Ovo je zaštićeno kulturno dobro na nacionalnoj razini.

MUZEJSKA ZBIRKA GRADA BAKRA

Grad Bakar trenutačno nema organiziran stalni muzejski postav, jer je Gradski muzej zatvoren prije 30-ak godina. Međutim, Grad Bakar i danas čuva vrijednu muzejsku zbirku koja svjedoči o njegovoj pomorskoj, gospodarskoj i društvenoj prošlosti. Iako muzejski postav još nije uspostavljen, dostupna građa predstavlja osnovu za buduće oblikovanje

muzejske ili interpretacijske zbirke koja bi cjelovitije predstavila identitet i baštinu Grada Bakra. Muzejska zbirka, pored vrijednih povijesno-kulturnih artefakata, ima i vrlo vrijednu biblioteku, s više od 4.000 naslova.

Trenutačno se radi na osnivanju javne ustanove, a muzejska zbirka bi trebala biti postavljena u obnovljenom Kaštelu.

MALI MUZEJ RATI NA PRAPUTNJAKU

Mali muzej Rati otvoren je 2000. godine pod pokroviteljstvom Grada Bakra u privatnoj kući Ratimira Gudelja u Praputnjaku, građenoj 1721. Muzej, koji je na popisu zbirki privatnih muzeja Hrvatske, ima postav etno predmeta, pisanih materijala i fotografija kojima se posjetiteljima dočarava povijest Praputnjaka. Otvoren je za posjetitelje po najavi.

POVELJA MARIJE TEREZIJE O SLOBODNOM KRALJEVSKOM GRADU BAKRU

Grad Bakar je status slobodnog kraljevskog grada dobio 1779. godine, kada je carica Marija Terezija izdala kraljevsku povelju kojom je grad izdvojen iz vlastelinstva i stavljen pod izravnu kraljevsku upravu. Tom je poveljom gradu Bakru priznato pravo na samoupravu, vlastito gradsko vijeće, izbor gradskog suca te upravljanje lokalnim prihodima. Povelja je označila početak razdoblja snažnog gospodarskog i upravnog razvoja grada, osobito u području trgovine i pomorstva. Poveljom je Grad Bakar postao jedan od važnijih administrativnih centara Hrvatskog primorja u 18. stoljeću. Povelja se čuva u Gradskom poglavarstvu Grada Bakra, a pokraj Perila nalazi se spomenik s replikom povelje.

JEDAN OD NAJSTARIJIH MAREOGRAFA NA MEDITERANU

Mareograf u Bakru, jedan od najstarijih instrumenata za mjerenje razine mora na istočnoj obali na Mediteranu, postavljen je 1929. Mareograf predstavlja vrijedan povijesni i znanstveni resurs koji doprinosi razumijevanju mora, klimatskih promjena i pomorske baštine Grada Bakra.

PRVA SPALJENA KUĆA U HRVATSKOM PRIMORJU

Talijani su 1941. okupirali Hrvatsko primorje, pa tako i Hreljin. Nedugo nakon toga dio stanovništva pobjegao je u partizane, a glavni punkt za snabdijevanje partizana hranom nalazio se u kući Zore Kružić. Fašisti su kuću zapalili, a kuća je danas zaštićeno kulturno dobro.

RODNA KUĆA BOŽE VIDASA

Rodna kuća predratnog revolucionara Bože Vidasa nalazi se u središtu Hreljina. Bože Vidas Vuk (1894.–1931.) je nakon rada u tvornici cementa u Bakru, pred I. svjetski rat otišao u Kanadu te zatim u SAD. 1920. deportiran je zbog revolucionarne djelatnosti u domovinu, 1924. odlazi u Antwerpen, potom u Meksiko i radi u ruskom konzulatu, a 1927. odlazi u SSSR. U Kraljevinu Jugoslaviju vraća se 1930. 1931. ubile su ga snage režima Kraljevine Jugoslavije. Njegova je rodna kuća također zaštićeno kulturno dobro.

RUPNIKOVA FORTIFIKACIJSKA LINIJA

Na području bakarskog zaleđa sačuvani su brojni objekti Rupnikove fortifikacijske linije, jednog od najvažnijih obrambenih sustava izgrađenih u Kraljevini Jugoslaviji pred Drugi svjetski rat. Na području Grada Bakra nalazi se oko 60 dobro očuvanih bunkera, osobito na uzvisinama iznad Hreljina, Zlobina, Praputnjaka, Krasice i Škrljeva. Kao dio šireg kulturno-povijesnog sloja bakarskog prostora, Rupnikova linija pruža potencijal za interpretaciju vojno-povijesnih tema, za edukativne staze i povezivanje s postojećim planinarskim i biciklističkim rutama.

PARTIZANSKO SPOMEN-OBILJEŽJE TUHOBIĆ

Na prijevoju Tuhobić, na staroj cesti koja povezuje Gorski kotar i Hrvatsko primorje, nalazi se partizansko spomen-obilježje. Spomenik je podignut u znak sjećanja na partizanske postrojbe koje su na tom području djelovale tijekom Drugog svjetskog rata, osobito u borbama 1943. i 1944. godine. Obilježje se sastoji od kamenog monumenta sa spomen-pločom i danas je uključeno u više planinarskih ruta koje prolaze preko Tuhobića.

TALIJANSKI KONCENTRACIJSKI LOGOR U BAKRU

Jedan od četiri talijanska koncentracijska logora na području današnje Primorsko-goranske županije nalazio se u Bakru na prostoru nekadašnje tvornice cementa. Područje Bakra je Rimskim ugovorima (1941.) pripalo Kraljevini Italiji. Logor je bio sabirni (1941. – 1943.) te su u njemu bili zatvorenici iz Gorskog kotara i Hrvatskog primorja, a zaštićen je kao kulturno dobro – memorijalna baština. Na prostoru nekadašnjeg logora danas nije ostalo ništa.

SPOMENICI IVANA RENDIĆA NA GRADSKOM GROBLJU

Na gradskom groblju u Bakru nalazi se nekoliko nadgrobnih spomenika koje je izradio kipar Ivan Rendić. Najpoznatiji među njima je spomenik obitelji Vladislavić. Rendić je radio u razdoblju kasnog 19. i ranog 20. stoljeća.

BAKARSKE ŠPINE

Grad Bakar je iznimno bogat vodom, pa je krajem 19. stoljeća u Bakru postavljeno nekoliko javnih špina (slavina). Grad je započeo s obnovom ovih slavina.

Grad Bakar raspolaže iznimno vrijednom urbanom i fortifikacijskom baštinom: zaštićena stara gradska jezgra i Kaštel predstavljaju snažan temelj kulturnog turizma. Povezanost pomorske povijesti s obrazovnim institucijama (Pomorska škola, zbirke) dodatno jača autentičnost destinacije, a ruralne cjeline Praputnjaka i Takala (Bakarske prezidi) nose snažan identitet rada, zajedništva i krajobrazne posebnosti. Uočljiv je neravnomjeran stupanj turističke spremnosti resursa: dio objekata je obnovljen i interpretiran, dok je dio neobnovljen ili bez jasne funkcije, a dio je tek u planu. Također, pojedine teme i lokaliteti traže pažljivo oblikovanje narativa kako bi bili primjereno interpretirani. Kulturno-povijesni resursi omogućuju daljnji razvoj cjelogodišnjih sadržaja (rute, interpretacijski programi, manji muzejski postav, tematske izložbe, vođenja), povezivanje obale i zaleđa (pomorstvo–vinogradarstvo–obrana) te jačanje ponude kratkih boravaka i izletničkog turizma.

INDUSTRIJSKA BAŠTINA

PODMORSKI TUNEL

U Bakru postoji podmorski tunel, izgrađen 1978. godine od armiranobetonskih cijevi. Tunel je dug 395 m, a služio je prijevozu ugljena i koksa s jedne na drugu stranu Bakarskog zaljeva. U planu je projekt otvaranja interpretacijskog centra posvećenog industrijskoj baštini.

PRVA HIDRO-TERMO-ELEKTRANA U HRVATSKOJ

Malenica, prva hidro-termo elektrana u Hrvatskoj, puštena je u pogon 1894. g. Elektrana se opskrbljivala vodenim pogonom iz vrela Jaz. Napajala je strujom javnu rasvjetu i rasvjetu u zgradama.

Industrijska baština Bakra predstavlja diferencijacijski sloj identiteta destinacije koji povezuje more, tehnologiju i modernizaciju. Riječ je o temama s izraženim edukativnim i interpretacijskim potencijalom, osobito u kontekstu pomorske i tehničke tradicije grada. Za pretvaranje tih vrijednosti u održiv turistički proizvod ključno je razviti jasne koncepte prezentacije i osigurati dostupnost i sigurnost lokaliteta.

SAKRALNA BAŠTINA

Brojne sakralne građevine svjedoče o duhovnom kontinuitetu ove zajednice. Na bakarskom području postoji desetak crkava i mnogobrojne kapele.

KONKATEDRALA SVETOG ANDRIJE APOSTOLA

Crkva sv. Andrije apostola sagrađena je na mjestu gdje je od najkasnije 12. stoljeća postojala crkva. Ovo monumentalno zdanje današnji oblik poprima krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Barokna konkatedrala s devet oltara ima bogato ukrašenu unutrašnjost. Akustika je čini idealnom za komorne koncerte. U kripti s 85 grobnih mjesta počiva biskup Vjenceslav Šoić.

CRKVA MAJKE BOŽJE OD PORTA

Crkva Majke Božje od Porta je u blizini mora, izvan srednjovjekovne jezgre grada. Ova crkva je nekadašnje zavjetno svetište pomoraca. Povijest građevine seže dalje od najstarijeg zapisa o njoj iz 1445. godine. Crkva je nekoliko puta obnavljana i proširivana. U unutrašnjosti se mogu vidjeti mnoge nadgrobne ploče ugrađene u zidove, što je podsjetnik na to da je prostor oko nje nekoć bio središnje bakarsko groblje.

CRKVA SVETE MARGARETE

Nasuprot crkvi Majke Božje od Porta stoji crkva sv. Margarete, zaštitnice grada Bakra. Prvotno podignuta u 15. stoljeću kao kapelica, 1658. je, uz potporu bana Petra Zrinskog, proširena u crkvu. Unutrašnjost ovog vrijednog spomenika krije sliku sv. Margarete koja se smatra najuspjelijim djelom slovenskog slikara Valentina Metzingera.

CRKVA SVETOG KRIŽA

Ova barokna crkvica iz 1764. nalazi se u povijesnoj jezgri. Dok je u katoličkim crkvama ulaz obično na zapadu, a oltar okrenut prema istoku, ovdje je obrnuto. Također, u ovoj crkvici se liturgija još uvijek služi prema starom običaju, sa svećenikom leđima okrenutim vjernicima. Kompozicija kipova Deizis iz ove crkve je preventivno zaštićeno kulturno dobro.

OSTALE CRKVE I RELIKVIJE

Crkve sv. Josipa (Praputnjak, status privremeno zaštićenog kulturnog dobra), Majke Božje Karmelske (Krasica), Presvetog srca Isusovog (Škrljevo), sv. Jurja (Hreljin), sv. Ivana Krstitelja

(Zlobin) i sv. Franje Asiškog (Kukuljanovo) čine bogatu sakralnu baštinu Grada Bakra. Na prostoru koji pripada Gradu Bakru nalazi se mnoštvo kapelica i križeva uz staze koji svjedoče o pobožnosti stanovništva.

Pokaznica iz crkve sv. Jurja u Hreljinu, od srebra i pozlaćenog srebra s kraja 15. stoljeća, bila je dar kneževa Frankopana. Pokaznica je zaštićena kao pokretno kulturno dobro.

U Bakru se čuva relikvija lijeve ruke svete Margarete, zaštitnice grada. Na relikviji je bio zlatni prsten koji je jednom prilikom ukraden. Nakon mnogo godina prsten je na ispovijedi vraćen svećeniku te je ponovno stavljen na ruku svetice. Uskoro se očekuje otvaranje katakombi ispod konkatedrale gdje će biti izložena i ova relikvija.

Sakralni objekti pružaju kontinuitet identiteta i snažne doživljaje. Konkatedrala sv. Andrije ističe se monumentalnošću i akustikom, što omogućuje kvalitetne kulturne programe. Pojedini specifični elementi (npr. posebnost liturgijske prakse u crkvi sv. Križa, relikvije i lokalne priče) daju dodatnu autentičnost. Turistička valorizacija sakralne baštine ovisi o upravljanju posjetima, interpretaciji koja je primjerena prostoru i zajednici te o režimima otvorenosti. Sakralna baština može biti osnova za tematske šetnje (povijest grada kroz crkve, zavjetne priče pomoraca, blagdanski običaji), povezivanje s manifestacijama (koncerti, procesije) i razvoj mirnijih, cjelogodišnjih sadržaja.

INTERPRETACIJSKI SADRŽAJI

INTERPRETACIJSKI PARK POSVEĆEN TRADICIJI TUNOLOVA

Interpretacijski park „Mreže sjećanja“ posvećen je tradiciji tunolova u Bakarskom zaljevu, jednoj od najstarijih i najvažnijih ribarskih vještina koja je stoljećima oblikovala život lokalnog stanovništva. Smješten uz obalu, park funkcionira kao otvorena muzejska cjelina u kojoj se kroz interpretacijske ploče, umjetničke elemente i prikaze mreža posjetitelju predstavlja način života i rada bakarskih tunolovaca. U postavu se objašnjavaju alati, metode ulova i društveni značaj tunolova, čime se oživljava gotovo zaboravljena tradicija vezana uz identitet Grada Bakra. „Mreže sjećanja“ danas služe kao suvremeni interpretacijski prostor koji povezuje prošlost tunolova s kulturnim identitetom današnjeg Grada Bakra i obogaćuje njegovu turističku ponudu.

REPLIKA POVIJESNE TUNERA NA ŽALU RIBARA

U Bakarskom zaljevu nekada je bilo desetak tunera, od kojih su četiri bile baš u gradu, a jedna od njih nalazila se uz današnji Hotel Jadran na Žalu ribara. Krajem 2023. postavljena je na isto mjesto 17 metara visoka replika tunere.

LEUT ŠAJETA

Leut Šajeta iz Bakra (duljina 8,7 m) izgrađen je u Korčuli 1897. godine. Leut je na našoj obali jedno od najstarijih plovila, vrlo je masivne građe i otporan na jak vjetar i valove. Ovaj leut ima jedan jarbol, a njegova današnja namjena je sudjelovanje na smotrama i regatama tradicijskih barki na jedra.

Postojeći interpretacijski sadržaji pokazuju smjer suvremenog predstavljanja baštine kroz iskustvo i doživljaj. Iako su pojedini resursi kvalitetno interpretirani, ukupna interpretacijska slika još je fragmentirana te zahtijeva tematsko umrežavanje i jasniju narativnu okosnicu koja bi povezala more, vodu, fortifikacije, Prezide i znanstvenu baštinu u cjelovitu priču o identitetu Grada Bakra.

NEMATERIJALNA KULturna BAŠTINA

POMORSKI IDENTITET I ŽIVOT NA MORU

Pomorstvo je najdublji korijen bakarskog identiteta. Grad je kroz povijest bio jedno od glavnih pomorskih središta Hrvatskog primorja. Zaštićeni položaj Bakarskog zaljeva omogućio je razvoj Bakra kao pomorskog središta, a pomorstvo Bakra vrhunac je doživjelo u 18. stoljeću, a tome je doprinijela i izgradnja tzv. Karolinske ceste (1726. – 1732.) od Karlovca do obale. Nakon stagnacije za vrijeme francuske uprave (1809. – 1813.) pomorstvo se ponovno počelo razvijati od 1822., kada je Grad Bakar potpao pod vlast hrvatskog bana. Godine 1849. osnovana je današnja Pomorska škola Bakar; 1856. Bakarski brodovlasnici posjedovali su 22 jedrenjaka; 1875. utemeljeno je Hrvatsko brodarsko društvo, a 1878. nabavljen je i prvi parobrod za obalnu plovidbu između Bakra i Rijeke te osnovano Parobrodarsko društvo.

Ovdje su se školovali pomorci koji su plovili svjetskim morima, a tradicija se prenosila s generacije na generaciju. U luci su se gradili i popravljali brodovi, a brodograditelji, pomorci i ribari oblikovali su svakodnevni život. Pomorstvo je utjecalo na arhitekturu, gastronomiju i jezik.

BAKARSKA GOSPODA I KAPETANI

Činjenica da je Grad Bakar u povijesti bio jedno od značajnijih pomorskih središta Hrvatskog primorja izravno je utjecala na stvaranje bogatijeg sloja u društvu, povezanog s pomorstvom, brodogradnjom, trgovinom i obrtom. U 18. i 19. stoljeću u Bakru je djelovalo više obitelji čiji su članovi bili brodovlasnici, brodograditelji, pomorski časnici ili kapetani međunarodnih trgovačkih linija. Osnutak Pomorske škole Bakar dodatno je afirmirao grad kao rasadnik školovanih pomoraca.

Udruga Bakarska gospoda i kapetani predstavlja važan dio identiteta grada, jer svjedoči o razdoblju kada je Grad Bakar bio aktivno i ugledno pomorsko, trgovačko i školsko središte Hrvatskog primorja. Udruga je osnovana 2009. godine i redovito sudjeluje u promociji i prezentaciji kulturne i turističke ponude grada kroz oživljenu povijest. Kroz godine je neizostavan dio svečanog otvorenja Margaretinog leta kao i brojnih drugih kulturnih događanja, a od 2019. godine, uz Gradsku stražu Bakar, sudjeluje u dočeku izletničkih grupa.

GRADSKA STRAŽA BAKAR 1848

Gradska straža Bakar 1848 predstavlja jednu od najupečatljivijih živih tradicija grada i važan element njegove kulturne baštine. Riječ je o povijesnoj postrojbi obnovljenoj 2009. godine, koja svojim odorama, opremom i ceremonijalnim nastupima rekonstruira izgled Bakarske straže iz 19. stoljeća. Članovi straže nose odoru i oružje izrađene prema povijesnim uzorima, a javnim nastupima oživljuju dijelove vojne i građanske povijesti starog slobodnog kraljevskog grada Bakra. Straža redovito sudjeluje u kulturnim manifestacijama, osobito u programu Margaretinog leta i scenskoj rekonstrukciji Pomorske bitke 1616. Time Gradska straža djeluje kao atraktivni interpretacijski element identiteta destinacije, a sudjeluje i u dočecima turista, s bakarskom gospodom i kapetanima.

KUKULJANSKI ZVONČARI

Kukuljanski zvončari dio su bogate zvončarske tradicije i aktivni su sudionici zvončarskih obhajanja. Tijekom zimskog i pokladnog razdoblja obilaze mjesto noseći zvona, ovčje kože i tradicijska pokrivala, stvarajući karakterističan zvučni ritam koji simbolički tjera zimu i priziva proljeće. Dio su snažno ukorijenjene regionalne tradicije i redovito sudjeluju u manifestacijama i nastupima u sklopu brojnih karnevalskih događanja kao i na brojnim zvončarskim smotrama. Organizatori su i smotre zvončara Zvona i kanat za bakarski kraj. Njihov ophod predstavlja važan element nematerijalne kulturne baštine Grada Bakra.

MAŠKARANE UDRUGE

Na području Grada Bakra aktivno je više maškaranih udruga koje njeguju nasljeđe bakarskih maškara te u razdoblju maškara organiziraju povorke, tance i paljenje mesopusta.

HRELJINSKI ČOČI I KRASIČARSKE PAPUČI

Krasičarske papuči su tradicionalna ručno izrađena platnena obuća namijenjena muškarcima, ženama i djeci. Sastojale su se od gornjeg dijela krojenog u obliku slova U i višeslojnih potplata prošivenih čvrstom špagom radi trajnosti. Nosile su se do 1960-ih godina, a danas njihovu izradu i tradiciju čuva etno-eko udruga iz Krasice. Tehnika njihove izrade danas se povremeno predstavlja u kulturnim programima i manifestacijama te se smatra dijelom nematerijalne baštine bakarskog zaleđa.

Hreljinski čoči izrađivali su se s kožnim gornjim dijelom, dok je njihov potplat bio napravljen od izrezanih automobilskih guma, što je davalo izdržljivost i omogućivalo nošenje na kamenitom primorskom terenu.

TRADICIONALNA NOŠNJA “VRHNJA” IZ PRAPUTNJAKA

U Praputnjaku postoji prepoznatljiva tradicionalna nošnja nazvana “vrhnja”, koju njegove stanovnice danas čuvaju kroz udrugu „Težakinje i težaki z Praputnjaka“. Nošnja se sastoji od više slojeva — od osnovne stomanje i pregače do karakterističnog gornjeg dijela, papuča i rupca — i služi kao simbol identiteta sela i sjećanja na agrarno naslijeđe.

UDRUGA PRAPUTNJAK – KULTURNI KRAJOLIK

Udruga Praputnjak – kulturni krajolik posvećena je očuvanju bogate kulturne baštine i prepoznatljivog krajolika Praputnjaka, s ciljem jačanja povezanosti mještana s prostorom u kojem žive. Njezina je misija razvijati Praputnjak kao primjer održive zajednice, oslonjene na zajednički doprinos i suradnju svih stanovnika, kao što je to bilo nekada. Kroz različite akcije, programe i radionice, među kojima se ističe festival „Krajolici budućnosti“, udruga okuplja lokalnu zajednicu i partnere te potiče dijalog o budućnosti prostora i zajednice.

ETNO UDRUGA „TEŽAKINJE I TEŽAKI Z PRAPUTNJAKA“

Etno udruga „Težakinje i težaki z Praputnjaka“ godinama predstavlja praputnjarsku i bakarsku tradiciju. Svojim nastupima i scenskim prikazima oživljava stare običaje vezane uz blagdane i svakodnevni život.

JEZIK I GOVOR

Bakarski govor pripada čakavskoj skupini, s brojnim lokalnim osobitostima koje su nastale pod utjecajem pomorstva i dodira s drugim jezicima. U njemu se prepoznaju elementi talijanskog, njemačkog i slovenskog jezika. Stanovnici ga nazivaju „naš bakarski“, a stariji ga i dalje svakodnevno koriste. Očuvanje jezika jedna je od važnih zadaća kulturnih udruga. Bitno je napomenuti da svako naselje Grada Bakra ima specifičan govor i drugačiju čakavicu. Stari

Bakrani su bili poznati po tome što su oni cakali, govorili su ca umjesto ča, pa su i dobili naziv Caponi.

PJESME, OPHODI I BLAGDANI

U Praputnjaku, Hreljinu i Krasici i danas se njeguju vinogradarski običaji. Rezanje prve loze u veljači i blagoslov vinograda na sv. Vinka dio su godišnjeg ciklusa koji povezuje prirodu i čovjeka. U proljeće i ljeto održavaju se procesije u svakom naselju koje pripada području Grada Bakra.

Nematerijalna baština Grada Bakra – pomorska tradicija, povijesne postrojbe, zvončari, maškare, lokalni govor, legende i istaknuti pojedinci – daje destinaciji autentičnost i snažnu identitetsku prepoznatljivost. Upravo taj živi sloj čini temelj emocionalne povezanosti posjetitelja s prostorom. Održivost ove baštine ovisi o kontinuitetu rada lokalnih udruga i prijenosu znanja, ali predstavlja značajan potencijal za interpretacijske programe, tematske ture i cjelogodišnje sadržaje.

GASTRONOMSKA BAŠTINA

Bakarska kuhinja odražava sklad mora i brdskog zaleđa. Na istom stolu susreću se plodovi mora (tuna, srdela i mrkač) i domaća jela od mesa i povrća. Tradicija ribara, težaka i pomoraca pretočena je u jednostavna, ali bogata jela koja spajaju prirodnost i okus kraja.

BAKARSKI BAŠKOT

Najpoznatiji nematerijalni simbol Grada Bakra je bakarski baškot – dvaput pečeno pecivo u obliku prstena, koje je stoljećima bilo hrana pomoraca. U Bakar su ga donijeli ribari iz Chioggie. Zbog svoje trajnosti bio je pogodan za duga putovanja. Peče se dvaput, bez kvasca, kako bi ostao postojan mjesecima. Baškot se tradicionalno jeo umakanjem u crno vino, a danas se konzumira uz bijelu kavu ili čaj. Danas je proglašen službenim suvenirom Grada Bakra, a tradicionalno se i dalje ručno izrađuje prema tajnoj recepturi.

BAKARSKA TORTA

Bakarska torta, tradicionalna slastica s orasima i čokoladom, priprema se u svečanim prigodama. Njezin se recept više od 150 godina čuvao u bakarskim obiteljima, osobito u obitelji Roberti, gdje se prenosio s koljena na koljeno. Prema predaji, nastala je sredinom 19. stoljeća kao raskošna, ali lagana slastica od svijetlog i tamnog biskvita s bogatom kremom od oraha. Danas je, zahvaljujući Turističkoj zajednici Grada Bakra i Pekari Vrbnik, ponovno

oživljena i dostupna posjetiteljima. Prepoznatljiv ukras u obliku ruže simbolično predstavlja „Hirčevu ružu“, nazvanu po prirodoslovcu Dragutinu Hircu.

BAKARSKA VODICA

Bakarska vodica tradicionalni je pjenušac koji se u 19. stoljeću pio i na bečkom dvoru, a nastajao je na strmim terasama Bakarskih prezida. Vinova loza belina uzgajala se na suhozidnim takalama koje zadržavaju toplinu i vlagu, omogućujući dozrijevanje grožđa na kamenitom tlu. Danas Poljoprivredna zadruža Dolčina i lokalni vinari postupno obnavljaju vinograde i proizvodnju pod imenom Stara bakarska vodica. Godišnje se proizvede tek oko 700 do 1000 boca, što ovom pjenušcu daje posebnu vrijednost.

U sklopu manifestacija i edukativnih programa povremeno se organiziraju degustacije baškota, Stare bakarske vodice i Bakarske torte.

Gastronomska baština Grada Bakra temelji se na jasnim simbolima koji imaju snažan potencijal za oblikovanje autentičnog eno-gastro doživljaja destinacije, osobito kroz degustacije, radionice i povezivanje s Prezidama i lokalnim manifestacijama. Daljnji razvoj ovisit će o kontinuitetu proizvodnje, dostupnosti i kvalitetnoj prezentaciji.

LEGENDE I PREDAJE

Bakarski kraj bogat je legendama koje su se prenosile usmenom predajom.

LEGENDE O TURSKOJ KUĆI

Najpoznatija je priča o Turskoj kući, koju je prema legendi sagradio bakarski pomorac koji se zaljubio u Turkinju. Kuću je gradio bez oštih kutova kako bi joj smanjio osjećaj nostalgije za domovinom gdje su građene takve kuće. Druga legenda kaže da je jedan bakarski mornar imao zajedljivu ženu, koja ga je često kudila i znala mu govoriti kako su njezina tri kuta u kući, a njegov samo jedan. Nakon niza godina bakarskom mornaru dosadilo ju je slušati te je pozvao prijatelje i zajednički su srušili kuću, da bi na tom mjestu sagradili kuću bez kutova.

LEGENDA O TURCIMA I KRUNI IZ CRKVE MAJKE BOŽJE OD PORTA

Legenda kaže da se odred Turaka jedne noći spustio u bakarsku dolinu do crkve i ukrao pozlaćenu srebrnu krunu s kipa Majke Božje. Poslije krađe krenuli su prema Krasici, ali ih je neka nadnaravna sila zaustavila sve dok ukradenu krunu nisu ostavili na jednom trnovitom grmu. Kad je otkrivena krađa u crkvi, Bakrani su tražili krunu i našavši je u trnju, vratili je na kip Majke Božje. U kasnijim stoljećima kruna je prodana, a novac upotrijebljen za popravak oštećene crkve.

LEGENDA O PETRU ZRINSKOM I BABI VIDALJKI

Legenda o Petru Zrinskom i babi Vidaljki, zabilježena krajem 19. stoljeća u Gorskom kotaru i Hrvatskom primorju, govori o susretu bana Petra Zrinskog s babom Vidaljkom u Ponikvama. Putujući prema Bakru, ban je zatražio kruh od domaćice, koja mu ga je ponudila uz vino. Kada je sluga bacio komad kruha na tlo, Zrinski ga je otpustio riječima da onaj tko ne poštuje kmetski kruh ne zaslužuje gospodarsku službu. Zadovoljan gostoprimstvom, ponudio je babi nagradu te joj darovao zemlju.

PRIČA O SLIJEPOM VODONOŠI

Priča o bakarskom vodonoši Ivanu Čopu govori o slijepom čovjeku koji je za život zarađivao noseći vodu kroz grad, krećući se sigurnim korakom od Perila do Gornjeg grada. Na tom je putu prolazio pokraj znamenitosti poput Turske kuće i crkve sv. Andrije, ostavljajući trag u kolektivnom sjećanju Bakrana. Njegova priča svjedoči o upornosti i snazi pojedinca koji je, unatoč sljepoći, bio važan dio svakodnevice grada. Danas je bakarski vodonoša prepoznatljiva lokalna priča, u obliku tiskane i audio slikovnice, koja obogaćuje identitet i turističku ponudu Grada Bakra.

LEGENDA O MARGARETI KOJA JE POTJERALA TURKE

Sa Starog grada Hreljina dolazi legenda o tome kako je Margareta otjerala Turke pucnjem iz topa koji je zapalila svojom metlom te je tako obranila Hreljin od iznenadne turske opasnosti, o čemu se sačuvala i pjesmica.

ISTAKNUTI POJEDINCI

Grad Bakar je kroz stoljeća iznjedrio niz znanstvenika, pomoraca, književnika, glazbenika, izumitelja i crkvenih dostojanstvenika čiji je rad ostavio trajan trag. Djela i biografije ovih istaknutih pojedinaca čine važan dio kulturnog identiteta grada te predstavljaju vrijedan potencijal za razvoj edukativnih, interpretacijskih i kulturno-turističkih sadržaja. Njihove životne priče, povezane s lokalnim prostorom, otvaraju mogućnost stvaranja ruta znanja, tematskih izložbi i narativa koji dodatno obogaćuju doživljaj Bakra kao grada bogate povijesti.

ANDRIJA MOHOROVIČIĆ

Andrija Mohorovičić jedan je od najznačajnijih hrvatskih znanstvenika, svjetski poznat po otkriću diskontinuiteta između Zemljine kore i plašta – Mohorovičićeva diskontinuiteta, temeljnog pojma u seizmologiji. Mohorovičić je bio oženjen za bakarku Silviju Vernić, a radio

je kao učitelj matematike, fizike, meteorologije i oceanografije u Pomorskoj školi u Bakru, gdje je započeo sustavno bilježiti meteorološka opažanja i razvijati interes za atmosferske pojave. Rad u Bakru smatra se ključnom fazom njegova profesionalnog formiranja, a škola danas čuva uspomenu na njega kroz memorijalnu učionicu posvećenu njegovu znanstvenom djelu.

ADOLF VEBER TKALČEVIĆ

Adolf Veber Tkalčević (1825.–1889.) bio je hrvatski filolog, književnik, gramatičar i putopisac, jedan od ključnih jezikoslovaca 19. stoljeća, a rođen je u Bakru. U Bakru je radio u školi prije nego što je postao profesor u Zagrebu i jedna od vodećih figura hrvatskog narodnog preporoda.

ALEKSANDAR LOCHMER

Aleksandar Lochmer, rođen u Senju, bio je autor prvog hrvatsko-njemačkog rječnika, objavljenog sredinom 19. stoljeća. Njegov rječnik predstavljao je značajan doprinos standardizaciji i normiranju hrvatskoga jezika u razdoblju kada se hrvatska leksikografija tek počela intenzivno razvijati. Lochmer je predavao u školi u Bakru, a bio je jedan od utemeljitelja hrvatske anglistike.

ANTE STARČEVIĆ

Ante Starčević, otac domovine, svoj je istaknutiji politički život započeo upravo u Bakru gdje je zasjedala riječka županijska skupština, a čiji je Starčević bio bilježnik. Ta je skupština usvojila predstavku upućenu habsburškom caru kojom se traži politička samostalnost Hrvatske. Predstavku je sastavio dr. Ante Starčević, a podržale su je i druge hrvatske županije te Hrvatski sabor koji je predstavku i uputio caru. Time je Starčević prepoznat u narodu te je 1861. godine dobio podršku stanovništva i prvi put postao zastupnik u Hrvatskom saboru.

ARTUR GERVAIS

Artur Gervais (1906.–1988.) bio je hrvatski skladatelj, zborovođa i glazbeni pedagog koji je živio i djelovao u Bakru. U literaturi se navodi kao autor brojnih zborskih i vokalnih skladbi te glazbenik koji je ostavio trajan doprinos razvoju glazbenog života na Kvarneru i šire. Gervais je djelovao u Rijeci i Zagrebu, gdje je vodio zborove, skladao i pedagoški djelovao, a kasnije se vratio u Bakar.

AVELIN ČEPULIĆ

Avelin Čepulić predstavnik je riječkog hrvatskog kulturnog kruga. Velik dio života bio je sudski službenik u Rijeci. Isticao se kao vrstan poliglot, darovit novinar i dobar govornik. Bio je vrlo aktivan član riječke Narodne Čitaonice te neko vrijeme redoviti riječki dopisnik Gajevih Narodnih novina. Bio je zastupnik Hrvatskog sabora, jedan od zapovjednika Gradske straže Bakar 1848., a rođen je u Bakru.

BOŽO BABIĆ

Božo Babić, pomorski pisac i leksikograf, odslužio je nekoliko godina u austrougarskoj mornarici. Krajem 19. stoljeća postaje ravnatelj tadašnje Pomorske škole, gdje je i predavao matematiku i nautičke predmete. Autor je prvog pomorskog hrvatskog nazivlja i rječnika.

DRAGUTIN HIRC

Dragutin Hirc bio je hrvatski učitelj, prirodoslovac, putopisac i jedan od najznačajnijih planinarskih publicista svog vremena. U ranoj fazi svoje karijere radio je kao učitelj u bakarskoj osnovnoj školi. Za vrijeme boravka u Bakru intenzivno je obilazio okolni krajolik te bilježio prirodoslovne posebnosti područja između Bakra, Grobnika i Gorskog kotara, što je kasnije uvrstio u svoja putopisno–prirodoslovna djela. Hirc je poznat po brojnim knjigama i prikazima hrvatskih krajeva, a njegov rad smatra se važnim doprinosom razvoju hrvatske planinarske kulture i popularizaciji prirodoslovlja.

MIROSLAV HIRC

Miroslav Hirc, sin Dragutina Hirca, bio je hrvatski prirodoslovac, botaničar i putopisac koji je svojim istraživanjima značajno pridonio poznavanju hrvatske flore i prirodne baštine. Kao profesor i ravnatelj Pomorske škole u Bakru djelovao je na razvoju prirodoslovne misli te popularizaciji znanosti.

NARCIS DAMIN

Narcis Damin bio je hrvatski prirodoslovac i entuzijast u proučavanju pauka (arahnolog), poznat po svojim doprinosima poznavanju arahnida u Hrvatskoj. Radio je kao profesor u Pomorskoj školi u Bakru, gdje je svoje slobodno vrijeme posvećivao proučavanju prirode i pauka. Njegov grob na bakarskom groblju ima jedan od najljepših spomenika.

JOSIP MAROHNIC

Josip Marohnić, rođen u Hreljinu, jedan je od najznačajnijih hrvatskih iseljeničkih djelatnika s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Nakon odlaska u Sjedinjene Američke Države osnovao je prvu hrvatsku knjižaru i tiskaru u Alleghenyju, a kasnije u Pittsburghu, gdje je izdavao knjige, novine i kalendare namijenjene hrvatskoj zajednici u SAD-u. Marohnić je bio jedan od utemeljitelja i prvi predsjednik Hrvatske bratske zajednice, najvažnije organizacije hrvatskih iseljenika u SAD-u. Svojim izdavačkim, organizacijskim i publicističkim radom ostavio je dubok trag u kulturnoj povijesti hrvatske dijaspe. Bakarsko podrijetlo i rani život u rodnom gradu čine ga istaknutim dijelom kulturne baštine Bakra.

JOSIP ŠILOVIĆ

Josip Šilović bio je hrvatski pravnik, profesor, rektor, političar i jedan od najistaknutijih javnih djelatnika prve polovice 20. stoljeća. Rođen je na Praputnjaku, studirao je pravo u Zagrebu i Beču. Veći dio profesionalne karijere proveo je na Pravnom fakultetu u Zagrebu, gdje je bio profesor i dekan, a na kraju je postao rektor Zagrebačkog sveučilišta. Bio je i zastupnik u Hrvatskom saboru, a nakon stvaranja Kraljevine Jugoslavije obnašao je dužnost bana Primorske banovine.

Šilović je bio autor brojnih radova iz kaznenog prava i socijalne politike. Njegov životni put, započet u Bakru, svrstava ga među najznačajnije pojedince koje je grad dao hrvatskoj znanstvenoj i političkoj povijesti.

STANKO ŠILOVIĆ

Stanko Šilović bio je hrvatski inženjer brodogradnje i jedan od ključnih stručnjaka koji su obilježili razvoj moderne hrvatske pomorske tehnike u 20. stoljeću. Rođen je u Bakru, a studij brodogradnje završio je u Zagrebu i Berlinu. Postao je prvi direktor novoosnovanog Brodarskog instituta u Zagrebu, institucije koja je imala ključnu ulogu u razvoju pomorske industrije, hidrodinamike i istraživanja za potrebe domaćeg brodograđevnog sektora.

JOSIP SINČIĆ

Josip Sinčić bio je hrvatski brodograđevni izumitelj iz 19. stoljeća, podrijetlom iz Kastva, a živio je i djelovao u Bakru. U hrvatskoj tehničkoj povijesti najpoznatiji je po izumu tzv. bočnog propelera (bočnog vijka). Njegov patent, prijavljen 1860-ih godina, odnosio se na inovativno rješenje koje je omogućavalo lakše manevriranje brodovima u uskim lukama i pri pristajanju — problem koji je tada bio vrlo izražen u jadranskim i mediteranskim lukama. Kao bakarski pomorac i inovator, Sinčić se ubraja među pionire hrvatske brodograđevne inventivnosti 19. stoljeća.

VJENCESLAV ŠOIĆ

Vjenceslav Šoić bio je hrvatski katolički biskup i jedan od najvažnijih crkvenih i političkih djelatnika sredine 19. stoljeća. Rođen je u Bakru 1814. godine, a nakon studija teologije u

Zagrebu i Pešti zaređen je za svećenika. Godine 1857. imenovan je biskupom Senjsko-modruške biskupije, koju je vodio gotovo dva desetljeća. Politički je bio mađarski unionist, odnosno zagovornik čvršćih političkih veza Trojedne Kraljevine s Ugarskom, što ga je svrstalo među osobito istaknute i kontroverzne crkvene ličnosti svoga doba.

MANIFESTACIJE I DOGAĐANJA

MARGARETINO LETO

Najpoznatija manifestacija je Margaretino leto, koje se održava svake godine od početka lipnja do početka kolovoza. Festival je posvećen zaštitnici grada, sv. Margareti, i uključuje mnogobrojne programske sadržaje poput koncerata, fešti, izložbi, kazališnih predstava, radionica i sportskih natjecanja.

Središnji je događaj Pomorska bitka, prikaz mletačkog napada iz 1616. godine, u kojoj sudjeluju povijesne hrvatske postrojbe predvođene Gradskom stražom Bakar 1848.

MAŠKARE

U Gradu Bakru i njegovim naseljima svake se godine održava niz maškaranih događanja koji čuvaju lokalnu tradiciju maškaranja. Najpoznatiji je među njima događaj „Zvona i kanat za bakarski kraj“, smotra zvončara koja se održava u Kukuljanovu i okuplja Kukuljanske zvončare te pozvane zvončarske skupine. Smotra uključuje ophod zvončara kroz mjesto i završno predstavljanje skupina te se održava u pokladnom razdoblju, kao dio običaja zimskog mesopusta. Uz smotru zvončara, u Gradu Bakru se organiziraju i maškarani tanci, druženja uz glazbu i ples te dječje redute, kostimirane zabave namijenjene najmlađima.

TRAGOM HRVATSKE BAŠTINE

Tragom hrvatske baštine je folklorna smotra u organizaciji Udruge „Tragom hrvatske baštine“ uz podršku Grada Bakra i Turističke zajednice Grada Bakra. Smotra okuplja folklorne skupine iz različitih dijelova Hrvatske koje u Gradu Bakru predstavljaju tradicijske plesove, narodne nošnje i glazbenu baštinu svojih krajeva. Manifestacija doprinosi vidljivosti folklorne tradicije Hrvatske i obogaćuje kulturni život grada.

U SKLADU S PRIRODOM – SMOTRA ZBOROVA U BAKRU

U skladu s prirodom je smotra zborova koju organizira Kulturno-umjetnička udruga Sklad. Manifestacija se održava u Domu kulture „Matija Mažić“, a njezin cilj je promicanje zborskog pjevanja i jačanje glazbenog amaterizma. Tijekom godina smotra je postala prepoznatljiv dio kulturnog života Grada Bakra te redovito privlači izvedbe zborova iz Grada Bakra i okolnih sredina.

KLASIČNI BAKAR – CIKLUS KONCERTATA KLASIČNE GLAZBE

Klasični Bakar je ciklus koncerata klasične glazbe koji se održavaju u konkatedrali sv. Andrije apostola. Program uključuje koncerte klasične glazbe u izvedbi hrvatskih glazbenika i ansambala, a organizira ga, uz podršku Grada Bakra i Turističke zajednice, kulturno-umjetnička udruga Sklad. Zbog izvanredne akustike crkvenog prostora, manifestacija je prepoznata kao iznimno kvalitetna. Koncerti se održavaju tijekom godine, najčešće u sklopu većih kulturnih zbivanja u gradu, te doprinose promicanju klasične glazbe i obogaćivanju kulturnog života Grada Bakra.

NOĆ TVRĐAVA U BAKRU

Noć tvrđava je kulturna manifestacija koja se održava u više hrvatskih gradova s vrijednom fortifikacijskom baštinom, a Grad Bakar se u projekt uključuje programima u prostoru bakarskog kaštela i Starog grada Hreljina. Sudjelovanje u Noći tvrđava doprinosi promociji Kaštela kao središnjeg kulturno-povijesnog objekta Grada Bakra. Manifestacija omogućuje posjetiteljima poseban doživljaj baštine kroz sadržaje koji naglašavaju povijesni značaj fortifikacijskih struktura i njihovu ulogu u identitetu Grada Bakra.

BOŽIĆ U BAKRU

Božić u Bakru je blagdanski program koji Grad Bakar i Turistička zajednica Grada Bakra organiziraju u svim mjestima na području Grada Bakra. Najatraktivnija manifestacija je Božićna avantura vlakom. Po starom bakarskom običaju na Stipanju, članice KUU Sklad obilaze kuće u Gradu Bakru i pjevaju staru bakarsku pjesmu „Pejmo, pejmo“.

USKRS U BAKRU

U Gradu Bakru se tijekom uskrasnog razdoblja organiziraju prigodni programi koji se razlikuju iz godine u godinu. Uskrсни program najčešće uključuje tematske aktivnosti namijenjene djeci i obiteljima te se odvija na raznim lokacijama, dok su u organizaciju uključene brojne udruge.

ZAIGRANI BAKAR – SAMOVODEĆA IGRIFICIRANA TURA

Zaigrani Bakar je samovodeća tura kroz povijesnu jezgru Bakra temeljena na konceptu igrifikacije, u kojoj se posjetitelji kreću gradom rješavajući zagonetke, zapažalice i tematske zadatke. Zaigrani Bakar sastoji se od tri tematske ture koje su osmišljene tako da potiču istraživanje kulturno-povijesnih lokacija Grada Bakra kroz interaktivan, edukativan i zabavan pristup. Sudionici slijede upute i tragove koji ih vode od jedne točke do druge, pri čemu upoznaju povijest, lokalne priče i karakteristične elemente starog grada. Projekt je namijenjen svim dobnim skupinama koje žele doživjeti Grad Bakar na drugačiji i dinamičniji način.

TUNA FEST

Tuna fest u Bakru postao je značajan turistički događaj jer kroz njega grad oživljava nekadašnju tradiciju tunolova i istovremeno privlači brojne goste. Manifestacija nudi raznolike doživljaje – od prezentacije povijesnih tehnika lova tune i razgledavanja starog grada, do degustacija lokalnih ribljih specijaliteta i druženja uz glazbu i zabavne sadržaje.

MEĐUNARODNA VESLAČKA REGATA POMORSKIH UČILIŠTA

Međunarodna veslačka regata pomorskih učilišta događaj je koji u bakarskom akvatoriju okuplja ekipe učenika i studenata pomorskih obrazovnih institucija iz Hrvatske i inozemstva. Organizator regate je Pomorska škola Bakar. Događaj istodobno promiče pomorske vještine, sportski duh i povezivanje pomorskih učilišta. Regata doprinosi vidljivosti pomorske tradicije grada.

KVARNERSKA REGATA – JEDRILIČARSKA REGATA U BAKARSKOM ZALJEVU

Od 2025. godine Bakar je postao cilj poznate Kvarnerske regate u organizaciji Jedriličarskog kluba "Galeb" iz Kostrene. Regata okuplja jedriličare iz različitih klubova te se odvija na akvatoriju Bakarskog zaljeva, na unaprijed definiranoj regatnoj stazi. Događaj je dio službenog kalendara jedriličarskih natjecanja i redovito ga najavljuje Hrvatski jedriličarski savez. Regata pridonosi promociji sportskog jedrenja te ističe dugu pomorsku tradiciju Grada Bakra. Održavanje regate privlači i posjetitelje, čineći je prepoznatljivim sportskim događajem u lokalnoj zajednici.

ZIMSKA LIGA TRČANJA IGOR MALEŠEVIĆ

Od događanja namijenjenih rekreativcima i sportašima još treba spomenuti Zimsku ligu trčanja Igor Malešević. Ova liga rekreativno je trkačko natjecanje čija se jedna etapa održava na području Grada Bakra, a organizira ga Triatlon klub Rival uz podršku TZ Grada Bakra. Sudjelovati mogu rekreativci različitih dobi i razina spremnosti, a cilj događanja je poticanje redovite fizičke aktivnosti i uključivanje zajednice u sportske sadržaje.

Manifestacije su važan mehanizam aktiviranja i vidljivosti turističkih resursa, osobito kroz Margaretino leto, Tuna fest i druge programe. One oživljavaju povijesne teme i pomorski identitet te privlače posjetitelje u različitim razdobljima godine.

SPORTSKO-REKREACIJSKI RESURSI

MREŽA ŠETNICA, PLANINARSKIH STAZA, TEMATSKIH STAZA I VIDIKOVACA

- Šetnica uz Potok – šetnica koja, slijedeći korito bakarskog potoka Jarčine, kroz hlad zelenila, vodi prema starom gradu i Kaštelu.
- Aleja velikana (Stari grad Hreljin) – tematska staza, s info pločama o Frankopanima i obrambenim točkama, koja vodi do ruševine Starog grada Hreljina. Šetnica završava na vidikovcu s panoramom zaljeva. Ova staza ima i igrifikaciju Frankopanska avantura.
- Staza Črni Vrh – povezuje Prezide i istoimeni vrh s ostacima liburnijske gradine; naglasak na geologiji, flori i fauni te tradicijskoj poljoprivredi.
- Panoramski put Trebestin – u širem zaleđu Bakarskog zaljeva, neposredno iznad Krasice nalazi se Panoramski put koji obilazi vrhove Trebestina, Matusajna, Gospodski dolac i Veliko i Malo Lukovište. S Panoramskog puta pružaju se prekrasni vidici na more, otoke, Učku, na vrhove u zaleđu Rijeke, Hahliće i dalje prema Gorskom kotaru.
- Hermanov put – transversala koja spaja obalu i brdske grebene, vodeći između vrhova.
- Uspon na Veliki Risnjak – iz Gornjeg Jelenja, preko Vilja, vodi staza do vrha gdje se pruža predivna panorama Kvarnera, Učke i goranskih planina.
- Zlobin – Velenčić – Tuhobić – i ova staza vodi do još jednog vrha s predivnim pogledom na cijeli Gorski kotar i Kvarner.
- Krasičarski put – šetnica vodi do crkve na Krasici po starom putu koji spaja Grad Bakar i Krasicu, a na vrhu je vidikovac s kojeg se pruža pogled na Bakarski zaljev.

- Edukativna staza Ponikve – 8,5 kilometara duga kružna staza s dvije polazne točke vodi kroz bakarsko zaleđe oko doline Ponikve, gdje se može upoznati rijedak krški fenomen povremenog jezera koje nastaje i nestaje. U proljeće je moguće doživjeti jedinstven prizor potopljenih stabala i puteljaka, a duž staze predstavljeno je više od 600 biljnih vrsta, među kojima i endemska cjelolatična žutilovka.
- Panoramski put – panoramska kružna staza u bakarskom zaleđu vodi od Sokolićevih dvora preko vrhova Trebestin i Matusajna trasom stare mulatijere, uz ostatke više od trideset bunkera iz 1930-ih godina, dijelova Rupnikove linije. S vidikovaca se pruža pogled na Kvarner, Učku i riječko zaleđe, a povratak vodi dijelom Hermanova puta.
- Putovima Frankopana do Hreljinske gradine (zajednička staza gradova Bakra i Kraljevice) – kružna ruta od Kraljevice preko Bakarca i Hreljina vodi do Starog grada Hreljina, povezujući dvorac Nova Kraljevica i frankopansku baštinu s panoramskim pogledima na Bakarski zaljev, otoke, Krčki most i Rijeku. Povratak slijedi preko Malog Dola i stare rimske ceste kroz Turinovo Selo natrag u Kraljevicu, uz ostatke tunera, staro groblje i crkvu sv. Trojice.

BICIKLISTIČKE RUTE

Na području grada postoji biciklistička staza Vidikovci Bakarskog zaleđa (31 km) – kružna ruta: Škrljevo – Prezide – Hreljin – Plase – Ponikve – Škrljevo koja kombinira asfalt, makadam i seoske putove, s odmorištima (stalci, pumpe, info-ploče). Ruta prolazi nekadašnjom “Rupnikovom linijom”, nizom bunkera građenih između dvaju svjetskih ratova kao odgovor talijanskim vojnim i političkim težnjama prema hrvatskim krajevima.

Gradovi Bakar i Kraljevica dijele i biciklističku stazu Tragovima Frankopana, koja od Kraljevice preko Šmrike, Križišća, Melnica i Hreljina do Bakra povezuje ključne lokalitete baštine Zrinskih i Frankopana, uključujući dvorac Nova Kraljevica, trasu povijesne Karolinske ceste i Stari grad Hreljin. Put vodi dalje kroz Bakarske prezide do srednjovjekovne utvrde u Bakru, uz panoramske poglede na otoke, Krčki most i Rijeku, te povratak u Kraljevicu obilaskom Bakarskog zaljeva.

Riječka biciklistička cestovna transversala prolazi kroz brdski dio područja Grada Bakra, povezujući Škrljevo, Praputnjak, Hreljin i zaleđe Bakarskog zaljeva s riječkom aglomeracijom. Bakarsko područje je spona plavog i zelenog kraka ove transversale. Ova dionica omogućuje biciklistima atraktivnu vožnju kroz panoramske predjele, uključujući vidikovce iznad zaljeva i pristup mreži lokalnih putova prema Gorskom kotaru. Kao dio šire regionalne rute, transversala dodatno pozicionira bakarsko područje kao važnu vezu između obalnih i kontinentalnih cikloturističkih koridora.

SPORTSKI KLUBOVI I SPORTSKI ŽIVOT U GRADU BAKRU

Sportski život u Gradu Bakru iznimno je aktivan i obuhvaća niz klubova i udruga koji djeluju u različitim sportskim disciplinama. Najdužu tradiciju imaju nogometni klubovi Borac Bakar i Naprijed Hreljin, koji se natječu u regionalnoj nogometnoj ligi Rijeka te okupljaju brojne

mlađe uzraste. U Gradu Bakru djeluje i košarkaški klub Depolink Škrljevo, koji igra u prvoj ligi. Boćanje je u Gradu Bakru, kao i u drugim primorskim gradovima, vrlo popularno, pa su aktivna 3 muška i 2 ženska boćarska kluba, a aktivan je i kuglački klub. S obzirom na to da se u Kukuljanovu nalazi streljana Vojsko, ne iznenađuje da su na području Grada Bakra aktivna dva streljačka kluba. Aktivni su i klubovi za pikado, sportski ribolov, judo i stolni tenis. Grad Bakar ima i vrlo aktivno planinarsko društvo, nekoliko lovišta i lovačkih klubova. Sportski infrastrukturni resursi Grada Bakra detaljno su opisani u poglavlju Turistička infrastruktura. Raznolikost sportskih djelatnosti u Gradu Bakru svjedoči o dugoj tradiciji organiziranog sporta i važnoj ulozi koju sport ima u svakodnevnom životu lokalne zajednice.

Mreža šetnica, planinarskih i biciklističkih ruta, uz aktivan sportski život lokalne zajednice, pozicionira Bakar kao destinaciju pogodnu za aktivni i rekreativni turizam. Posebnu vrijednost čini povezanost prirodnih panoramskih predjela s kulturno-povijesnim točkama. Daljnji razvoj zahtijeva kontinuirano održavanje infrastrukture, jasnu signalizaciju i povezivanje sportskih sadržaja s turističkim proizvodima.

ZAKLJUČAK

Identitet Grada Bakra može se sažeti kroz nekoliko međusobno povezanih temeljnih odrednica. Grad Bakar je prije svega grad mora i vode, čiji je razvoj neraskidivo povezan sa zaljevom, izvorima pitke vode i tradicijom pomorstva i tunolova, pri čemu voda predstavlja ključni prirodni i simbolički element njegova identiteta. Istodobno, riječ je o gradu terasastog krajolika i rada, jer su strme padine iznad zaljeva oblikovane prezidama i vinogradima koji svjedoče o stoljetnoj upornosti i prilagodbi krškom prostoru. Grad Bakar je i grad fortifikacija i obrane, što potvrđuju Kaštel, Hreljinska gradina i objekti Rupnikove linije kao tragovi njegove strateške važnosti i političke samosvijesti kroz povijest. Nadalje, on je grad znanja i pomorskog školstva, budući da su Pomorska škola i djelovanje istaknutih znanstvenika i stručnjaka trajno obilježili njegov razvoj i ugled. Konačno, Grad Bakar je grad žive tradicije, u kojem se nematerijalna baština i danas aktivno čuva i interpretira.

Turistički resursi Grada Bakra pokazuju izuzetnu dubinu identiteta. Na malom prostoru susreću se raznoliki prirodni fenomeni od Bakarskog zaljeva i krškog sustava Ponikve do šumskih i planinskih predjela koji stvaraju prepoznatljiv plavo-zeleni okvir destinacije. Taj krajolik nadopunjuju očuvana povijesna gradska jezgra, frankopansko-zrinski kaštel, Stara gradina Hreljin, mnogobrojni sakralni objekti i brojna naselja s vlastitim identitetom. Nematerijalni slojevi – pomorska tradicija, ribarstvo, jezik, običaji, vinogradarska i suhozidna baština – dodatno učvršćuju autentičnost i čine temelj za stvaranje jedinstvenih priča i doživljaja.

Ovakva resursna osnova daje Gradu Bakru izniman razvojni potencijal, ali istodobno zahtijeva pažljivo i odgovorno upravljanje. Ponikve, Prezide, povijesna jezgra i šumska staništa osjetljivi su prostori u kojima svako povećanje posjetiteljskog pritiska mora biti praćeno zaštitnim mjerama, jasnom interpretacijom i kontroliranim usmjeravanjem posjetitelja. Upravo ravnoteža između valorizacije i očuvanja određuje smjer u kojem Grad Bakar može razvijati održive oblike turizma.

Sustavna interpretacija baštine, povezivanje resursa u tematske rute, osnaživanje lokalnih proizvoda te uključivanje zajednice u oblikovanje turističke ponude ključni su koraci za pretvaranje bogatstva resursa u konzistentne, prepoznatljive turističke proizvode. Grad Bakar ima sve preduvjete da se pozicionira kao destinacija koja ne nudi samo atrakcije, nego cjelovito iskustvo – spoj krajolika, povijesti, tradicije i suvremenih doživljaja – u kojem se autentični identitet prostora jasno vidi, osjeća i prenosi posjetitelju.

TURISTIČKE ATRAKCIJE

Turističke atrakcije Grada Bakra oblikuju se kroz izrazito slojevitost prostornu i identitetsku strukturu u kojoj se isprepliću more i planina, urbana povijest i ruralni krajolik, fortifikacijska baština i vinogradarske terase, znanstvena tradicija i živi običaji. Za razliku od destinacija koje svoju turističku prepoznatljivost grade na jednoj dominantnoj atrakciji ili jednoj vrsti doživljaja, Grad Bakar svoju vrijednost temelji na koncentraciji različitih elemenata unutar prostora.

Grad je smješten na prijelazu između Kvarnerskog primorja i goranskog zaleđa, a njegova teritorijalna struktura obuhvaća povijesnu jezgru uz zaljev, obalni pojas, ruralna naselja u zaleđu te planinski prostor koji se uzdiže prema Gorskom kotaru. Ova vertikalna organizacija prostora omogućuje raznovrsnost doživljaja: od šetnje uz more i istraživanja starog grada, preko vinogradarskih terasa i krških fenomena, do planinarskih ruta u višim nadmorskim zonama.

Atrakcije su raspoređene kroz cijeli administrativni prostor grada i njegovih naselja, što posjetitelju omogućuje postupno otkrivanje destinacije. Grad Bakar se tako doživljava kroz kretanje – od jezgre prema obali, od obale prema vinogradima, od vinograda prema brdima – pri čemu svaki prostorni sloj donosi novu interpretaciju identiteta grada.

POVIJESNA JEZGRA KAO TEMELJ TURISTIČKOG DOŽIVLJAJA

Središte turističkog identiteta Grada Bakra čini povijesna jezgra, zaštićena urbanistička cjelina s očuvanim rasporedom ulica i trgova.

Kretanje starom gradskom jezgrom omogućuje doživljaj različitih povijesnih slojeva – od srednjovjekovne strukture do građevina iz kasnijih razdoblja gospodarskog procvata. Uske kamene ulice, otvoreni trgovi i povremeni pogledi prema moru stvaraju ambijent koji nije muzejski izdvojen, već i dalje funkcionalan i uključen u svakodnevni život.

Bakarski kaštel predstavlja dominantnu fortifikacijsku točku grada. Izgrađen krajem 13. stoljeća u vrijeme Frankopana, na temeljima starijih obrambenih struktura, Kaštel je danas uključen u rutu „Putovima Frankopana“ i ima interpretacijsku funkciju. Osim povijesne interpretacije, prostor kaštela koristi se za kulturna događanja, koncerte i izložbe, čime fortifikacijska baština dobiva suvremenu funkciju i postaje aktivni dio turističke ponude.

Urbanističku cjelinu nadopunjuju Rimska kuća, Turska kuća, Banska vrata te kamene mjere za sol i žito. Ovi elementi svjedoče o trgovačkoj, upravnoj i gospodarskoj važnosti Grada Bakra kroz povijest te omogućuju interpretaciju grada kao nekadašnjeg pomorskog i trgovačkog središta.

Stari grad Hreljin, smješten na uzvisini iznad zaljeva, proširuje fortifikacijsku i povijesnu priču prema zaleđu. Ruševine gradine, crkveni zvonik i uređeni vidikovac s interpretacijskim pločama omogućuju panoramski doživljaj prostora i razumijevanje obrambene uloge ovog lokaliteta kroz stoljeća.

MORE, ZALJEV I POMORSKA TRADICIJA

Bakarski zaljev temeljni je prirodni i povijesni okvir razvoja grada. Duboko uvučen u kopno i zaštićen od vjetrova, omogućio je razvoj luke i pomorskih djelatnosti, što je snažno obilježilo identitet Grada Bakra.

Uređena obalna šetnica omogućuje svakodnevni boravak uz more, dok pontonska šetnica pruža specifičan doživljaj kretanja iznad morske površine. Ova prostorna intervencija stvara novu vizuru starog grada i zaljeva te predstavlja jednu od suvremenih, vizualno prepoznatljivih atrakcija destinacije.

Pomorska tradicija interpretira se i kroz Pomorsku školu Bakar, jednu od najstarijih takvih ustanova u Hrvatskoj, te kroz memorijalnu učionicu Andrije Mohorovičića. Mareograf kao znanstveni instrument te podmorski tunel kao primjer industrijske baštine dodatno proširuju turističku ponudu prema edukativnom i specijaliziranom segmentu.

Plaža Melić, iako grad ne obiluje kupalištima, ima važnu ulogu u lokalnoj i obiteljskoj rekreaciji te nadopunjuje obalni doživljaj.

Interpretacijski park „Mreže sjećanja“, posvećen tunolovu, povezuje ribarsku povijest s javnim prostorom i suvremenim načinom interpretacije, čineći tradiciju dostupnom širokom krugu posjetitelja.

KRAJOLIK RADA: PREZIDE I VINOGRADARSKA TRADICIJA

Bakarske prezidi – Takala predstavljaju jedan od najsnažnijih krajobraznih simbola grada. Monumentalni sustav suhozidnih vinogradarskih terasa iznad zaljeva svjedoči o stoljetnom radu i čovjekovoj prilagodbi krškom prostoru.

Označene staze, vidikovci i interpretacijske ploče omogućuju posjetiteljima razumijevanje povijesti vinogradarstva, suhozidne gradnje i odnosa čovjeka prema prostoru. Boravak na Takali pruža snažan vizualni doživljaj spoja kamena, mora i vinograda.

Ovaj krajolik povezan je i s gastronomskim identitetom grada, osobito kroz Staru bakarsku vodicu, pjenušac proizveden od grožđa beline s ovih terasa.

Etnozona Praputnjak dodatno interpretira tradicijski način života bakarskog zaleđa i doprinosi ruralnoj dimenziji turističke ponude.

KRŠKI FENOMENI I PLANINSKO ZALEĐE

Krški fenomen Ponikve predstavlja specifičnu prirodnu atrakciju. Povremeno jezero koje se pojavljuje i nestaje ovisno o hidrološkim uvjetima pruža jedinstven doživljaj. Edukativna staza interpretira krške procese, floru i faunu te arheološke nalaze na tom području.

Dio teritorija Grada Bakra ulazi u prostor Nacionalnog parka Risnjak. Vrh Veliki Risnjak i planinarski dom predstavljaju vrijednu dopunu turističkoj ponudi, osobito u segmentu

planinarenja i outdoor aktivnosti. Ova povezanost mora i planine predstavlja jednu od komparativnih prednosti destinacije.

ŽIVA TRADICIJA I MANIFESTACIJE

Događajna ponuda Grada Bakra razvijena je kroz cjelogodišnji kalendar manifestacija koje se odvijaju u autentičnim ambijentima grada.

Margaretino leto s Pomorskom bitkom predstavlja središnji događajni vrhunac i snažno interpretira povijesnu pomorsku ulogu grada. Noć tvrđava aktivira fortifikacijsku baštinu, dok ciklus koncerata Klasični Bakar koristi sakralne prostore kao kulturne pozornice.

Kukuljanski zvončari, smotra Zvona i kanat za bakarski kraj, maškarane udruge te udruge koje njeguju pomorsku i ruralnu tradiciju održavaju živu nematerijalnu baštinu i osiguravaju kontinuitet identiteta.

AKTIVNI TURIZAM

Mreža pješačkih, tematskih i planinarskih staza povezuje urbani prostor s prirodnim okruženjem. Aleja velikana, Uspon u prapovijest, Trebestin, Hermanov put i druge rute omogućuju aktivno kretanje kroz raznolike krajobraze.

Cikloturistička ponuda strukturirana je kroz obilježene rute poput Vidikovci bakarskog zaleđa i Tragovima Frankopana, uz povezanost s regionalnim transverzalama. Time se Grad Bakar uključuje u širi sustav aktivnog turizma riječkog i kvarnerskog područja.

ZAKLJUČNO

Turističke atrakcije Grada Bakra čine integrirani prostorni sustav u kojem se povijesna jezgra, obalni pojas, vinogradarski krajolik i planinsko zaleđe nadovezuju u koherentnu cjelinu. Vrijednost destinacije proizlazi iz njihove međusobne povezanosti i iz činjenice da su atrakcije integrirane u svakodnevni život lokalne zajednice.

Takva struktura omogućuje razvoj cjelogodišnjeg, kulturno-interpretacijskog i aktivnog turizma, uz očuvanje autentičnosti i snažnog identiteta prostora.

TURISTIČKE USLUGE

Turistička zajednica Grada Bakra djeluje kao destinacijska menadžment organizacija zadužena za promociju, koordinaciju i razvoj turizma na području cijelog grada i njegovih naselja. U Turističkoj zajednici Grada Bakra, koja se nalazi u strogom centru Bakra, turisti mogu dobiti sve informacije o turističkoj ponudi destinacije, besplatne brošure na različitim jezicima, biciklističke i trail karte, plan grada, kartu regije ili odgovore na sva relevantna pitanja iz sfere turizma.

Turistička zajednica Grada Bakra ima uspješnu suradnju s brojnim turističkim agencijama (Via Mea, Olivari, I.D. Riva, Travel Tilago, Adria Mare i sl.) koje u Grad Bakar dovode brojne grupe stranih izletnika, a za koje se organizira doček s Gradskom stražom i bakarskom gospodom uz degustaciju baškota, Stare bakarske vodice i bakarske torte.

Na području Grada Bakra dostupne su temeljne javne i komunalne usluge koje pridonose sigurnosti i kvaliteti boravka posjetitelja tijekom cijele godine. Osnovna zdravstvena zaštita organizirana je u više naselja grada, čime se osigurava dostupnost zdravstvenih usluga kako stanovnicima tako i gostima, osobito obiteljima i starijim posjetiteljima. Ordinacije obiteljske medicine raspoređene su u Bakru, Hreljinu, Škrljevu i Krasici, dok su ljekarne dostupne u Bakru, Hreljinu i Kukuljanovu, što posjetiteljima omogućuje brzu i jednostavnu dostupnost osnovne zdravstvene skrbi tijekom boravka u destinaciji. Veterinarske usluge dostupne su na Krasici, u Kostreni i Rijeci, što je osobito važno za posjetitelje koji u destinaciju dolaze s kućnim ljubimcima.

Financijske usluge dostupne su kroz brojne bankomate u Industrijskoj zoni Bakar i mrežu poštanskih ureda raspoređenih u više naselja. Benzinske postaje osiguravaju funkcionalnu podršku tranzitnim gostima i posjetiteljima koji destinaciju istražuju automobilom.

U Gradu Bakru djeluje više kulturnih, sportskih i društvenih udruga koje aktivno sudjeluju u organizaciji manifestacija i očuvanju lokalnog identiteta. Njihove aktivnosti pridonose cjelokupnoj turističkoj ponudi Grada Bakra, osobito kroz priredbe, kulturne programe i događanja koja okupljaju lokalnu zajednicu i posjetitelje. Na Kukuljanovu se nalazi i automat-klub, koji dodatno proširuje ponudu aktivnosti u gradu.

Na području Grada Bakra djeluje raznolik skup udruga koje, prema svojim nazivima i području djelovanja, upućuju na snažnu lokalnu organiziranost i uključenost stanovnika u društveni, kulturni i baštinski život zajednice. Posebno su brojne udruge povezane s kulturom, glazbom, tradicijom i lokalnim identitetom, među kojima se ističu klape, kulturno-umjetničke udruge, pjevački zborovi, čakavska društva te udruge usmjerene na očuvanje baštine. Značajan dio udruga povezan je s karnevalskom i mesopusnom tradicijom, što pokazuje važnost pokladnih običaja u različitim naseljima Grada Bakra. Uz kulturne i tradicijske udruge, na području Grada Bakra djeluju i udruge žena, umirovljenika, djece, braniteljske i antifašističke udruge, zdravstveno usmjerene udruge, lovačka društva te druge specijalizirane udruge. Takva struktura civilnog društva predstavlja važan potencijal za uključivanje lokalne zajednice u očuvanje baštine, organizaciju događanja, interpretaciju lokalnog identiteta i razvoj sadržaja koji povezuju stanovnike, posjetitelje i prostor. Sportske udruge na području Grada Bakra obuhvaćaju različite oblike organiziranog sporta i rekreacije. Njihova raznolikost pokazuje važnost sporta u svakodnevnom životu lokalne

zajednice te predstavlja potencijal za razvoj rekreativnih, natjecateljskih i događajnih sadržaja koji mogu biti povezani i s turističkom ponudom Grada Bakra.

Grad Bakar raspolaže osnovnom obrazovnom i društvenom infrastrukturom, uključujući škole, vrtiće te sportske i rekreativne sadržaje koji dodatno doprinose kvaliteti života lokalne zajednice i pogoduju boravku obitelji s djecom. Život zajednice upotpunjuju župe i crkve koje djeluju na bakarskom području i predstavljaju dio lokalnog identiteta i tradicije.

Bakar boat, koji je počeo s radom 2022. godine, pruža usluge prijevoza putnika i turista morem, nudi izlete, iznajmljivanje brodica te gostima otkriva ljepotu Bakarskog zaljeva i šireg akvatorija.

Uslužne djelatnosti u Gradu Bakru uključuju restorane, konobe i druge ugostiteljske objekte te kafiće, trgovine, frizerske i kozmetičke salone, veterinarsku ambulantu, auto servise, cvjećarnice i drugo. Sve navedeno omogućuje posjetiteljima dostupnost svakodnevnih usluga tijekom boravka.

UDRUGE U GRADU BAKRU:

Praputnjarski slavići, Lovačko društvo Tuhobić, Lovačko društvo Kamenjarka, Lovačko društvo Srndać, Društvo Naša djeca Bakar, Etno udruga Težakinje i težaki z Praputnjaka, Katedra Čakavskog sabora Bakarskoga kraja, KDU Praputnjak, Klapa Škrljevo, Klapa Reful, Tragom hrvatske baštine, KUD Primorka, Mješoviti pjevački zbor Sloga, Ženska klapa Hreljin, KUU Sklad Bakar, Karnevalska grupa SimoViaTamo Zlobin, KUU Vedrenica, Bakarske maškare, Krasica Pa Rio, Čočman Express, Maškare Kukuljanovo, Škrljevski Maškari, Kukuljanski zvončari, Mesopustari Praputnjaka, Gradska straža Bakar 1848, Udruga Bakarska gospoda i kapetani, Udruga Bakarska žena, Udruga Škrljevska žena, Udruga StudioB7, UABA Grada Bakra, Udruga dijabetičara Grada Bakra, USPDR Ajkula, UHBDR Bakar, Udruga umirovljenika Grada Bakra, Udruga La Bamba, Udruga Praputnjak – kulturni krajolik i Klub za rad sa psima DOG UNIT.

U Gradu Bakru postoje sljedeće sportske udruge: Košarkaški klub Škrljevo, Kuglački klub Zlobin, Muški boćarski klub Hreljin, Muški boćarski klub Kukuljanovo, Muški boćarski klub Škrljevo, Nogometni klub Borac, Nogometni klub Naprijed, Planinarsko društvo Bakar, Veterani NK Borac, Streljački klub Kvarner Kukuljanovo, Streljački klub Protect, Ženski boćarski klub Hreljin, Ženski boćarski klub Škrljevo, Ribolovno društvo Luben, Pikado klub Neptun, Judo klub Samurai, Stolnoteniski klub Kukuljanovo i Društvo sportske rekreacije Krasica.

TURISTIČKA INFRASTRUKTURA

Grad Bakar posjetiteljima nudi raznolike sadržaje za aktivan boravak, rekreaciju i interpretaciju prirodne i kulturne baštine, koji se prostiru od obalnog područja do brdovitog zaleđa.

Posebnu vrijednost čine uređene šetnice i pješačke rute na području Bakra, Hreljina, Praputnjaka, Zlobina i drugih naselja, koje povezuju povijesne lokalitete, vidikovce i prirodne ljepote. Šetnice oko stare gradske jezgre, uspon prema Turskoj kući i Frankopanskom kaštelu, kao i poučne rute koje vode prema Bakarskim prezidama, omogućuju posjetiteljima doživljaj ambijentalne i kulturne baštine kroz rekreaciju.

Na području Grada Bakra uređena je biciklistička staza Vidikovci bakarskog zaleđa, kružna ruta koja povezuje naselja brdskog zaleđa i omogućuje atraktivno rekreativno kretanje kroz prirodne i panoramske predjele. Bakarskim područjem prolazi i Riječka biciklistička cestovna transverzala, čime se grad pozicionira kao važna poveznica između obalnih i kontinentalnih cikloturističkih ruta.

Jedan od najvrjednijih infrastrukturnih elemenata jest područje Bakarskih prezida, jedinstveni suhozidni kompleks terasastih vinograda na strmim padinama iznad Bakarskog zaljeva. Ove terase koriste se u interpretativnom i edukativnom kontekstu te predstavljaju važan element održivog razvoja i kulturnog turizma. Na području Praputnjaka u vinogradu Takala za sada je obnovljeno 2 hektara od nekadašnjih 42 obrađena hektara.

Grad Bakar raspolaže i osnovnom sportskom infrastrukturom, koja uključuje tri nogometna igrališta (Bakar, Hreljin i Krasica-Hroljevo). Uz njih, u gradu je dostupno i sedam boćališta (Hreljin, Škrljevo, Krasica, Kukuljanovo, Ponikve, Praputnjak i Zlobin), koja se koriste za sportske i rekreativne aktivnosti lokalnih klubova i zajednice. U Bakru se nalazi kuglana. Na području Grada Bakra dostupna su otvorena košarkaška igrališta za rekreativno korištenje. Na području Grada Bakra postoji i streljana i teniski centar.

Grad Bakar trenutačno ne raspolaže gradskom sportskom dvoranom, već se zatvoreni sportski sadržaji odvijaju u školskim dvoranama ograničenog kapaciteta. U planu je kapitalni projekt Grada Bakra – izgradnja multifunkcionalne sportske dvorane s bazenima u Industrijskoj zoni Kukuljanovo. Projekt uključuje i prateće poslovne prostore, a procijenjena ukupna vrijednost iznosi oko 30 milijuna eura, uz planirano financiranje sredstvima Grada Bakra, Industrijske zone Bakar i fondova Europske unije. Prema najavama, multifunkcionalni sportski centar obuhvaćat će višenamjensku dvoranu kapaciteta približno 1.600 sjedećih mjesta, namijenjenu sportskim natjecanjima, ali i održavanju sajmovi i koncerata, kao i bazenski kompleks s natjecateljskim bazenom, rekreacijskim bazenom i bazenom za djecu te wellnesom, teretanom i malom dvoranom za borilačke sportove. Grad već sada u Industrijskoj zoni Bakar ima kongresnu dvoranu s 100-tinjak sjedećih mjesta.

Na području Grada Bakra dostupno je više dječjih igrališta raspoređenih po naseljima, koja doprinose kvaliteti boravka obitelji s djecom.

Na Kukuljanovu je smješten veliki trgovački centar Galerija Bakar, najveći trgovački centar Grada Bakra i okolice s cijelim nizom raznolikih trgovina.

Parkiranje u Gradu Bakru je besplatno, ali predstavlja infrastrukturno ograničenje, osobito u užem povijesnom središtu, zbog konfiguracije terena, guste izgrađenosti i uskih ulica.

Raspoloživi parkirni kapaciteti u samom gradu su ograničeni te u ljetnim mjesecima i za vrijeme događanja često dolazi do zagušenja. U prigradskim naseljima situacija je povoljnija.

Sveukupno, turistička infrastruktura Grada Bakra temelji se na prirodnim posebnostima te postojećim sportskim i rekreacijskim sadržajima, s jasnim potencijalom za daljnje unapređenje i integraciju u šire turističke proizvode Kvarnera i riječkog zaleđa.

PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Prometna i komunalna infrastruktura Grada Bakra obilježena je snažnom prometnom povezanošću, složenom višerazinskom cestovnom i željezničkom mrežom te infrastrukturom koja proizlazi iz industrijskog značaja područja, osobito zone Kukuljanovo. Ova infrastruktura ima ključnu ulogu u osiguravanju dostupnosti destinacije, povezivanju obalnog dijela s brdovitim zaleđem te u stvaranju uvjeta za svakodnevno funkcioniranje stanovnika i boravak posjetitelja tijekom cijele godine.

Razvijen cestovni i željeznički prometni sustav omogućuje dobru povezanost Grada Bakra s Rijekom, zaleđem i ostalim dijelovima županije, čime se osigurava laka dostupnost destinacije za dnevne i tranzitne posjetitelje.

CESTOVNA INFRASTRUKTURA

Cestovnu mrežu čine autoceste, državne, županijske i lokalne ceste ukupne duljine 87,4 km, od čega:

- Autoceste: 16,8 km
- Državne ceste: 31,8 km
- Županijske ceste: 31,3 km
- Lokalne ceste: 7,5 km

Stanje županijskih cesta je djelomično nezadovoljavajuće, osobito u naseljima Krasica, Praputnjak, Hreljin i Zlobin, gdje je potrebna sanacija završnog sloja kolnika. Ceste prema Gradu Bakru često su izložene eroziji tla i zahtijevaju kontinuirano održavanje.

ŽELJEZNIČKA INFRASTRUKTURA

Kroz područje Grada Bakra prolazi magistralna željeznička pruga Zagreb–Rijeka. Na području grada postoje sljedeće stanice s putničkim prometom: Škrljevo, Meja, Plase i Zlobin, pri čemu najveći promet ostvaruju Zlobin i Škrljevo. U tijeku je izrada projektne dokumentacije za izgradnju drugog kolosijeka Jurdani–Škrljevo, što će omogućiti uspostavu brze gradske željeznice.

POMORSKA INFRASTRUKTURA

Lučka infrastruktura u Bakarskom zaljevu dodatno potvrđuje prometni značaj područja i njegovu ulogu u širem kvarnerskom prostoru.

U akvatoriju Bakarskog zaljeva djeluju luke:

- Luka Bakar (županijskog značaja),
- dijelovi Luke Rijeka: *Podbok* i *Goranin* (državnog značaja),
- terminal na Urinju za prekrcaj naftnih derivata (posebne namjene).

Snažna industrijska i prometna infrastruktura, osobito u zoni Kukuljanovo, predstavlja važan gospodarski resurs, ali istovremeno zahtijeva pažljivo planiranje kako bi se osigurao uravnotežen razvoj turizma i očuvanje kvalitete života u naseljima.

PLANIRANA ZRAČNA INFRASTRUKTURA

Prema PPUG-u Grada Bakra planirana je izgradnja heliodroma u zoni sportskog centra u Bakru.

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

VODOOPSKRBA

Na području Grada Bakra sva naselja imaju izgrađen vodoopskrbni sustav. Na području Grada Bakra nalaze se tri izvorišta vode koja se koriste za vodoopskrbu: Dobra, Dobrica i Perilo. Izgradnjom spojnog cjevovoda Draga – Škrlevo bakarski je sustav povezan sa sušačko-riječkim vodovodnim sustavom, što je omogućilo dovođenje vode s izvora Rječine na bakarsko područje, čime je povećana kvaliteta, pouzdanost i ekonomičnost sustava. Stanje vodoopskrbe na području grada nije u potpunosti zadovoljavajuće zbog postojanja dotrajalih dionica sustava, visokih gubitaka vode te nedovoljne razine pokrivenosti u pojedinim naseljima. Kao prioritetan cilj planira se obnova postojećih i izgradnja novih ogranaka u sustavu kako bi se povećala sigurnost i pouzdanost opskrbe vodom.

ODVODNJA

Na području Grada Bakra djelomično je izgrađen sustav javne odvodnje. Oborinske otpadne vode ispuštaju se direktno ili putem upojnih bunara u okolni teren. U naselju Bakar izgrađen je mješoviti sustav odvodnje otpadnih voda, no bez uređaja za pročišćavanje, te se sva prikupljena otpadna voda ispušta izravno u more. Kanalizacijski sustav izgrađen je u Industrijskoj zoni Kukuljanovo. U toj zoni otpadne vode odvođene se razdjelnim sustavom, a oborinske otpadne vode odvojeno od sanitarnih otpadnih voda. Izgrađen je uređaj za pročišćavanje otpadnih voda za Grad Bakar, no zbog određenih tehničkih poteškoća, nije još u punoj upotrebi.

ENERGETSKA INFRASTRUKTURA

Najznačajniji objekt je Trafostanica 400/220/110 kV Meline, ključna za nacionalni elektroenergetski sustav.

Na području Grada Bakra nalazi se i trafostanica TS 110/35 kV Krasica. Na lokaciji postojeće, privremene trafostanice TS 35/10 (20) kV Mavrinci predviđa se izgradnja nove trafostanice TS 110/20 kV. Sustav osigurava zadovoljavajuću opskrbu i ima dovoljno rezervnog kapaciteta.

PLINOVODNA MREŽA

Na području Grada Bakra plinska mreža duga je oko 10 km i najvećim se dijelom nalazi u industrijskoj zoni Kukuljanovo. Kroz bakarsko područje prolaze i magistralni plinovodi od nacionalnog i međunarodnog značaja, a opskrba potrošača planira se osigurati iz dviju redukcijskih stanica u Kukuljanovu i Bakru, čime bi se pokrile potrebe kućanstava i gospodarskih objekata. Do potpune realizacije sustava plinifikacije, u kućanstvima se i dalje najviše koriste drvo, lož ulje i električna energija, dok Grad Bakar kroz različite projekte potiče energetske učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije.

Duljina naftovoda u prostoru Grada Bakra je oko 21 km. Duljina cjevovoda INA-e u prostoru Grada Bakra iznosi 12,7 km. Područjem Grada Bakra prolazi međunarodni naftovod Omišalj-Sisak u duljini od oko 7,95 km i JANAF-ov naftovod.

TELEKOMUNIKACIJE I POŠTA

Telekomunikacijska mreža je izgrađena i zadovoljava potrebe građana.

Na području grada djeluje pet poštanskih ureda: Kukuljanovo, Škrljevo, Krasica, Hreljin i Zlobin.

GOSPODARENJE OTPADOM

Sustav gospodarenja otpadom u Gradu Bakru uspostavljen je sukladno nacionalnim i lokalnim planovima, a obuhvaća organizirano prikupljanje miješanog komunalnog i odvojeno prikupljenog otpada u svim naseljima. Odvoz i zbrinjavanje otpada provodi komunalno društvo Čistoća d.o.o., uz mrežu spremnika za papir, staklo, plastiku, metal i tekstil, mobilno reciklažno dvorište te komunalna dvorišta u Krasici, Hreljinu i Zlobinu. Sustav odvojenog prikupljanja biootpada još nije u potpunosti uspostavljen, a na području grada evidentirane su i lokacije nepropisno odloženog otpada, što predstavlja izazov za daljnje unaprjeđenje sustava. Grad Bakar stoga planira daljnji razvoj sustava gospodarenja otpadom, s naglaskom na sanaciju onečišćenih lokacija, jačanje nadzora te kontinuiranu edukaciju i informiranje stanovništva.

GROBLJA I KOMUNALNI SADRŽAJI

Na području Grada Bakra nalazi se sedam groblja, a za njihovo održavanje, upravljanje i prijevoz pokojnika zaduženo je gradsko komunalno društvo Dobra d.o.o., sukladno važećim propisima. Radi poboljšanja funkcionalnosti i dostupnosti, uređeni su prilazi, parkirališta i infrastruktura na pojedinim grobljima, a planira se i daljnje proširenje kapaciteta groblja u Kukuljanovu i Zlobinu. Pripremljena je projektna dokumentacija za izgradnju novog groblja u Bakru te je projekt u procesu dobivanja dozvole.

ZAKLJUČAK

Grad Bakar raspolaže dobro razvijenom prometnom i komunalnom infrastrukturom koja povezuje obalni dio s brdovitim zaleđem i osigurava funkcionalnost destinacije za stanovnike i posjetitelje. Prometni sustav čine autoceste, državne i županijske ceste koje povezuju Grad Bakar s Rijekom, zaleđem i ostalim dijelovima županije, dok željezničke stanice u Škrleju, Zlobinu i drugim naseljima omogućuju putnički i teretni promet. U Bakarskom zaljevu djeluju lučki terminali od županijskog i državnog značaja, što bakarsko područje svrstava među važna prometna čvorišta Kvarnera.

Prema prostornim planovima, planirana je izgradnja heliodroma u zoni sportskog centra, čime bi se unaprijedila sigurnost i dostupnost destinacije.

Komunalna infrastruktura obuhvaća sustave vodoopskrbe, odvodnje, plinifikacije, energetske mrežu i telekomunikacije. Iako su ulaganja posljednjih godina poboljšala stanje vodoopskrbe, pojedini dijelovi sustava još uvijek zahtijevaju modernizaciju. Odvodnja se u značajnom dijelu temelji na septičkim jamama, pa se prioritetno planira izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda te daljnje širenje sustava aglomeracije.

Telekomunikacijska mreža zadovoljava potrebe stanovnika, a poštanske usluge dostupne su kroz uredsku mrežu u većini naselja. U Gradu Bakru djeluje i snažna energetska infrastruktura predvođena trafostanicom Meline, koja je ključna za šire područje Kvarnera. U planu su i projekti gospodarenja otpadom, uključujući izgradnju reciklažnog dvorišta i energetske obnovu objekata.

Sveukupno, prometna i komunalna infrastruktura Grada Bakra predstavlja važan temelj za razvoj turizma, investicija i kvalitete života u destinaciji, pri čemu su modernizacija sustava i rješavanje infrastrukturnih izazova ključni preduvjeti daljnjeg uravnoteženog razvoja.

STANJE DIGITALIZACIJE

Digitalizacija Grada Bakra razmatra se u okviru šireg područja javne infrastrukture i digitalne transformacije, pri čemu je naglasak stavljen na dostupnost osnovne digitalne infrastrukture, razinu korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija te kapacitete gradske uprave i javnih službi za provedbu digitalnih rješenja.

DIGITALNA I KOMUNIKACIJSKA INFRASTRUKTURA

Grad Bakar raspolaže razvijenom osnovnom infrastrukturom koja omogućuje daljnji razvoj digitalnih usluga. Na području Grada, a osobito u Industrijskoj zoni Bakar (Kukuljanovo), osigurana je suvremena telekomunikacijska infrastruktura, uključujući dostupnost internetskih i telefonskih mreža, što predstavlja važan preduvjet za poslovanje, poduzetništvo i digitalnu transformaciju gospodarstva.

Industrijska zona Bakar posebno se ističe po razini komunalne i komunikacijske opremljenosti te ima potencijal postati nositelj daljnjeg razvoja pametnih i digitalnih rješenja, kako u području logistike i proizvodnje, tako i u primjeni naprednih tehnologija u poslovanju.

DIGITALIZACIJA JAVNE UPRAVE I JAVNIH USLUGA

Digitalizacija javne uprave u Gradu Bakru provodi se postupno. Grad koristi osnovne informacijske alate u svakodnevnom radu gradske uprave, no razina digitalizacije javnih usluga prema građanima još uvijek je ograničena. Postoji prostor za unapređenje uvođenjem većeg broja e-usluga, digitalnih obrazaca, online komunikacije s građanima te učinkovitijeg upravljanja podacima.

Tako je, primjerice, s ciljem boljeg informiranja stanovnika Grada Bakra izrađena interaktivna karta u vidu geoinformacijskog sustava (GIS). Trenutačno je moguće pretraživati ulice i kućne brojeve.

DIGITALNI ASPEKTI TURIZMA I PROMOCIJE

U području turizma digitalizacija je vidljivija kroz aktivnosti Turističke zajednice Grada Bakra, osobito u segmentu online promocije destinacije, korištenja internetskih stranica i društvenih mreža te digitalnih promotivnih materijala. Ovi naponi doprinijeli su povećanju vidljivosti destinacije i rastu turističkih dolazaka.

Na službenoj internetskoj stranici Turističke zajednice Grada Bakra dostupno je više digitalnih sadržaja koji doprinose modernoj promociji destinacije i unapređenju turističkog doživljaja. Posebno se ističe virtualna 360° šetnja gradom, koja omogućuje korisnicima da interaktivno istraže Grad Bakar i njegovu povijesnu jezgru putem panoramskih prikaza, bez

fizičkog dolaska na lokaciju. Ovakav digitalni alat pridonosi vidljivosti destinacije i služi kao poticaj potencijalnim posjetiteljima.

Stranica također sadrži multimedijalne sadržaje, uključujući promotivne videozapise kojima se predstavlja kulturna i povijesna baština Grada Bakra, manifestacije te prirodne i urbane posebnosti grada. Video materijali koriste se kao važan alat digitalnog marketinga i doprinose prepoznatljivosti destinacije na online kanalima.

U ponudi su i digitalne publikacije te edukativni i interpretacijski sadržaji, koji posjetiteljima pružaju dodatne informacije o bakarskoj baštini, znamenitostima i turističkim rutama. Kroz web stranicu promoviraju se i igrificirane odnosno tematske ture, poput „Zaigranog Bakra“, koje kombiniraju fizičko kretanje prostorom s interaktivnim i edukativnim elementima, a dio njihove vidljivosti i promocije odvija se upravo digitalnim putem.

Internetska stranica povezana je s društvenim mrežama Turističke zajednice, čime se omogućuje kontinuirana online komunikacija s posjetiteljima i lokalnom zajednicom, dijeljenje sadržaja te promocija događanja. Pored toga, vlasnicima smještajnih kapaciteta omogućen je unos novih smještajnih kapaciteta preko digitalnog obrasca na webu TZ-a. Sve navedeno pokazuje da web stranica TZ Grada Bakra ne služi samo kao informativni kanal, već i kao platforma za digitalnu promociju, interpretaciju baštine i razvoj suvremenih turističkih iskustava. Turistička zajednica Grada Bakra razvila je i digitalni vodič kroz aplikaciju Guide for You na 4 jezika s ponudom kako provesti vrijeme u Gradu Bakru. Radi se o mobilnoj aplikaciji koja omogućuje jednostavno pronalaženje autentičnih kulturno-turističkih proizvoda i usluga te raznolikih sadržaja.

Zaključno, stanje digitalizacije u Gradu Bakru pokazuje da su uspostavljeni važni temeljni preduvjeti za daljnji razvoj digitalnih rješenja, kako u području javne uprave, tako i u području turizma. Posebno je vidljiv napredak u digitalnoj promociji destinacije, gdje Turistička zajednica već koristi web stranicu, društvene mreže, virtualne sadržaje i digitalne publikacije kao alate za jačanje vidljivosti i obogaćivanje turističkog doživljaja. Istodobno, analiza pokazuje da postoji prostor za daljnje unaprjeđenje, osobito kroz razvoj interaktivnih alata, naprednijih e-usluga, digitalne interpretacije baštine i učinkovitijeg upravljanja turističkim informacijama.

Digitalna transformacija stoga predstavlja jedno od važnih horizontalnih razvojnih područja koje može pridonijeti konkurentnosti destinacije, kvaliteti usluga i suvremenijem upravljanju turističkim razvojem Grada Bakra.

KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI

Turistička zajednica informira posjetitelje putem svoje službene web stranice, promotivnih materijala i organizacije događanja te surađuje s lokalnim dionicima u kreiranju turističke ponude. Turistička zajednica Grada Bakra prisutna je na ključnim digitalnim kanalima komunikacije, s naglaskom na društvene mreže kao primarni alat promocije destinacije. Aktivno se koriste Facebook, Instagram i YouTube kanali, putem kojih se komuniciraju informacije o destinaciji, događanjima i lokalnim sadržajima.

Facebook stranica Turističke zajednice Grada Bakra ima razvijenu bazu pratitelja s oko 12,7 tisuća pratitelja te vrlo visoku razinu zadovoljstva korisnika, što potvrđuje ocjena od 5 zvjezdica uz 100 % preporuka. Instagram profil broji oko 1,4 tisuće pratitelja i služi prvenstveno za vizualnu promociju destinacije, dok je YouTube kanal prisutan u manjem opsegu, s 26 pretplatnika, brojnim objavljenim videozapisima i s ukupno više od 12 tisuća pregleda, što upućuje na potencijal za daljnji razvoj video sadržaja i sustavnije korištenje ovog kanala.

Digitalno oglašavanje provodi se u vrlo ograničenom opsegu zbog financijskih ograničenja. Plaćeni oglasi koriste se uglavnom povremeno, uoči većih manifestacija poput Margaretinog leta, a realiziraju se kroz vanjsku agenciju. Ukupna godišnja sredstva namijenjena marketingu iznose od 15.000 do 20.000 eura, što značajno ograničava kontinuitet i doseg digitalnih promotivnih aktivnosti.

Turistička zajednica Grada Bakra trenutačno ne sudjeluje na turističkim sajmovima u inozemstvu niti koristi newslettere kao alat izravne komunikacije s posjetiteljima i zainteresiranom publikom. Time izostaje sustavnije prikupljanje i korištenje baze kontakata za ponovnu komunikaciju i promociju događanja.

Grad Bakar ima aktivan Google Business profil s ukupno 20 recenzija i maksimalnom ocjenom od 5 zvjezdica, što ukazuje na vrlo pozitivnu percepciju destinacije među posjetiteljima te predstavlja vrijedan, ali još nedovoljno iskorišten digitalni resurs za jačanje vidljivosti i reputacije destinacije.

Ukupno gledano, digitalna prisutnost destinacije postoji i ostvaruje dobre rezultate u segmentu organskog dosega i reputacije, no razina digitalizacije je osnovna i oslanja se prvenstveno na entuzijazam i ograničene resurse. Postoji značajan prostor za unaprjeđenje kroz strateško planiranje digitalne komunikacije, jačanje video sadržaja, uvođenje newslettera, sustavnije korištenje analitike te postupno povećanje ulaganja u ciljano digitalno oglašavanje.

PRISTUPAČNOST OSOBAMA S INVALIDITETOM

Republika Hrvatska se, potpisivanjem UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i donošenjem Zakona o potvrđivanju konvencije o pravima osoba s invaliditetom i fakultativnog protokola uz konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, obvezala poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da osobe s invaliditetom imaju pristup turističkim uslugama, odredištima i aktivnostima.

Pristupačan turizam ključan je dio održivog i odgovornog turizma te donosi koristi svima, ne samo osobama s invaliditetom, nego i starijim osobama, obiteljima s djecom, osobama s privremenim teškoćama i drugim ranjivim skupinama. Takav pristup pridonosi kvaliteti destinacijskog doživljaja, jača društvenu uključenost i otvara poslovne prilike, osobito kroz produljenje sezone i povećanje lojalnosti gostiju prema destinacijama koje su prepoznate kao pristupačne.

DIGITALNA PRISTUPAČNOST

Automatizirana provjera digitalne pristupačnosti web stranice Turističke zajednice Grada Bakra daje 75 bodova (mogućnosti bodovanja su od 0 do 100) i pokazuje da web sadržaji u osnovnoj mjeri zadovoljavaju zahtjeve pristupačnosti, ali su identificirane prilike za daljnje unaprjeđenje. Uočeni su nedostaci u području pristupačnih naziva gumba i poveznica te semantičke strukture, što je važno za korisnike asistivnih tehnologija poput čitača ekrana.

Automatizirana provjera digitalne pristupačnosti web stranice Grada Bakra daje 71 bod i pokazuje da web sadržaji zadovoljavaju osnovne zahtjeve pristupačnosti, uz potrebu za dodatnim unaprjeđenjima. Uočeni su nedostaci u području pristupačnih naziva gumba i poveznica, kontrasta boja i osnovnih elemenata strukture stranice, što može otežati korištenje osobama s oštećenjem vida i korisnicima asistivnih tehnologija.

FIZIČKA PRISTUPAČNOST (PROSTORI I INFRASTRUKTURA)

U pogledu fizičke pristupačnosti, procjena upućuje na to da na području Grada Bakra trenutačno nije provedena sustavna prilagodba javnih prostora i objekata osobama s invaliditetom. Zgrada Grada Bakra nema osiguran prilagođeni ulaz za osobe s invaliditetom, što može ograničiti samostalan pristup dijelu javnih usluga. Grad Bakar ima osigurana parkirališna mjesta za osobe s invaliditetom. Turistička zajednica Grada Bakra pristupačna je osobama s invaliditetom. Pojedini domovi kulture na teritoriju Grada Bakra imaju rampe za invalidska kolica, a Interpretacijski park o tunolovu ima tekstove na Brailleovu pismu.

Zaključno, analiza pristupačnosti pokazuje da Grad Bakar u području digitalne dostupnosti ima postavljene osnovne preduvjete, uz jasno prepoznate potrebe za daljnjim unaprjeđenjima, dok su neki javni prostori i turistički sadržaji prilagođeni osobama s invaliditetom. Trenutačno stanje upućuje na postojanje prostora za daljnje unaprjeđenje

pristupačnosti, osobito u kontekstu javnih objekata i osnovnih turističkih sadržaja, u skladu s razvojem uključivog i održivog turizma.

LJUDSKI POTENCIJALI

Prema dostupnim podacima, u Gradu Bakru je u prosincu 2024. godine bilo zaposleno 4.121 osoba, što upućuje na stabilnu zaposlenost u odnosu na veličinu grada. Turistički povezane djelatnosti, osobito pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane i pića, pokazuju izraženu sezonalnost, ali u manjem opsegu u odnosu na izrazito turističke destinacije. U 2024. godini najmanji broj zaposlenih u toj djelatnosti zabilježen je u prosincu (75 zaposlenih), dok je najveći broj ostvaren u studenome (116 zaposlenih).

Prosječan broj nezaposlenih osoba u 2024. godini iznosio je 131 mjesečno, dok je ukupna potražnja za radnicima u svim djelatnostima iznosila 648 osoba, što ukazuje na postojanje strukturnih nerazmjera između ponude i potražnje na tržištu rada.

U Turističkoj zajednici Grada Bakra zaposlene su dvije djelatnice, što je primjereno destinaciji koja se razvija postupno i s naglaskom na kvalitetu. U tom kontekstu, daljnji razvoj turizma u Gradu Bakru oslanja se prvenstveno na postojeće ljudske potencijale lokalne zajednice, uključujući udruge, kulturne inicijative i povremene manifestacije, uz potrebu postupnog jačanja stručnih i organizacijskih kapaciteta. Takav pristup u skladu je s razvojem Grada Bakra kao destinacije umjerenog intenziteta, usmjerene na autentičnost, lokalni identitet i održivo korištenje prostora.

KONKURENCIJA

Grad Bakar smješten je u blizini Rijeke te u neposrednoj blizini više turistički aktivnih destinacija Kvarnera, uključujući obalne destinacije Kostrenu, Kraljevicu i Crikvenicu, kao i općine Viškovo, Jelenje i Čavle u zaleđu. Takav položaj omogućuje Gradu Bakru dobru funkcionalnu povezanost s okruženjem, ali istodobno stvara i izražen konkurentski pritisak, osobito u segmentima odmorišnog, aktivnog i kulturnog turizma.

Turistička ponuda Grada Bakra temelji se na mirnijem boravku uz more, bogatoj kulturno-povijesnoj, pomorskoj i industrijskoj baštini, šetnjama i aktivnom boravku na otvorenom, kao i na kraćim i srednje dugim boravcima. Pri definiranju konkurencije Gradu Bakru korišteni su kriteriji sličnosti turističkog proizvoda, smještajnih kapaciteta, profila gostiju i prometne dostupnosti, uz fokus na primorsko-goransku regiju.

Direktna konkurencija odnosi se na destinacije koje nude cjelovit turistički proizvod sličnog karaktera i ciljaju slične segmente tržišta. U tom kontekstu, Kostrena i Kraljevica predstavljaju izravnu konkurenciju Gradu Bakru, dok općine Viškovo, Jelenje i Čavle predstavljaju parcijalnu konkurenciju, prvenstveno u segmentu aktivnog i rekreacijskog turizma.

Kostrena i Kraljevica konkuriraju Gradu Bakru u cjelovitom turističkom proizvodu, uključujući boravak uz more, šetnice, kulturne i društvene sadržaje, manifestacije i aktivni turizam.

Viškovo, Jelenje i Čavle konkuriraju Gradu Bakru uglavnom u segmentu aktivnog, sportskog i rekreacijskog turizma te kraćih, dnevnih posjeta, oslanjajući se na prirodne i sportske resurse zaleđa.

Svaka od promatranih destinacija ima izražene elemente prepoznatljivosti:

- Bakar – povijesna urbana jezgra, snažna pomorska i industrijska baština, mirniji boravak uz more, kulturno-povijesni sadržaji i aktivni odmor
- Kostrena – odmorišni boravak uz more, šetnice i plaže, aktivni odmor i lokalne manifestacije
- Kraljevica – veći smještajni kapaciteti, kombinacija kampova, hotelskog i odmarališnog smještaja te kulturni turizam
- Viškovo – aktivni odmor i manifestacije povezane s lokalnom tradicijom
- Jelenje – outdoor aktivnosti i boravak u prirodnom, mirnijem okruženju
- Čavle – sportski i rekreacijski turizam

Destinacija	Broj kreveta	Dolasci	Noćenja	Prosječna duljina boravka	Popunjenost
Bakar	421	4.106	29.321	7,1	20 %
Kostrena	1.019	18.326	82.093	4,5	22 %
Kraljevica	2.669	47.889	194.697	4	20 %
Viškovo	470	4.079	23.240	5,7	14 %
Jelenje	183	2.606	9.543	3,7	14 %
Čavle	420	5.186	14.123	2,7	9 %

Tablica 5. Konkurencija u 2024.

Usporedba ključnih pokazatelja turističkog prometa pokazuje da Kraljevica raspolaže najvećim smještajnim kapacitetom te ostvaruje najveći broj dolazaka i noćenja, zahvaljujući razvijenijoj smještajnoj strukturi koja uključuje hotelski i kamping smještaj. Kostrena se izdvaja relativno visokom popunjenošću kapaciteta i stabilnim odmorišnim boravkom.

Grad Bakar ostvaruje manji ukupni obujam turističkog prometa, ali se izdvaja najduljom prosječnom duljinom boravka među promatranim destinacijama. U kombinaciji s umjerenom popunjenošću smještajnih kapaciteta, takva struktura prometa upućuje na selektivniju i mirniju potražnju te na goste koji se u destinaciji zadržavaju dulje i koriste je kao bazu za sadržajno motiviran boravak.

U odnosu na Kostrenu, koja se prema pokazateljima popunjenosti i duljine boravka profilira kao stabilna odmorišna destinacija sunca i mora, Grad Bakar se izdvaja drugačijim obrascem korištenja prostora i sadržaja. U odnosu na Kraljevicu, čiji turistički promet proizlazi iz većeg volumena smještajnih kapaciteta, Grad Bakar potvrđuje razvojni model koji se ne temelji na kvantiteti, već na kvaliteti boravka i drugačijem ritmu destinacije.

U strateškom smislu, Grad Bakar se jasno diferencira kao destinacija autentičnog doživljaja prostora. Povijesna urbana jezgra, slojevit kulturno-povijesna, pomorska i industrijska baština te mirniji ambijent čine osnovu razvoja selektivnih oblika turizma. Takva pozicija smanjuje izravnu tržišnu konkurenciju s Kostrenom i Kraljevicom u segmentima masovnog i sezonalnog turizma te otvara prostor za komplementarnost unutar šire destinacije Kvarnera, u kojoj Grad Bakar funkcionira kao prepoznatljiva, sadržajno snažna i identitetski jasna destinacija.

Ograničeni smještajni kapaciteti Grada Bakra, u kombinaciji s duljom prosječnom duljinom boravka, upućuju na tržišno pozicioniranje usmjereno prema gostima koji traže mir, autentičnost i sadržajnu vrijednost, a ne standardizirani masovni odmorišni proizvod.

Ključna strateška prednost Grada Bakra leži u slojevitoj i prostorno povezanoj kulturno-povijesnoj, pomorskoj i industrijskoj baštini, koja omogućuje razvoj specifičnih tematskih proizvoda, interpretacijskih ruta i kulturnih sadržaja. Dok konkurentske destinacije dijele slične obalne i rekreacijske resurse karakteristične za šire područje Kvarnera, Grad Bakar se izdvaja visokom razinom autentičnosti i identitetske prepoznatljivosti. Takva pozicija smanjuje izravnu tržišnu konkurenciju s Kostrenom i Kraljevicom u segmentima masovnog i sezonalnog turizma te otvara prostor za komplementarnost unutar šire destinacije Kvarnera,

u kojoj Grad Bakar funkcionira kao autentičan, sadržajno snažan i prepoznatljiv kontrapunkt okolnim odmorišnim destinacijama.

IZVJEŠĆE O PROVEDENOJ ANALIZI STANJA

Izvješće o provedenoj analizi stanja destinacije Grada Bakra izrađeno je kao integralni dio Plana upravljanja destinacijom te predstavlja sintezni prikaz svih ključnih nalaza analitičkog dijela dokumenta. Njegova je svrha objediniti i interpretirati rezultate provedene analize na način koji omogućuje jasno razumijevanje početne pozicije destinacije, njezinih razvojnih potencijala i ograničenja, kao i konteksta unutar kojega se u nastavku definiraju strateški ciljevi i mjere.

Analiza stanja obuhvatila je prostorni, društveni, gospodarski i turistički kontekst Grada Bakra, s posebnim naglaskom na obilježja turističkog prometa, strukturu i kvalitetu turističke ponude, resursnu osnovu, razinu razvijenosti infrastrukture i usluga, dostupnost i pristupačnost, digitalizaciju, komunikacijske aktivnosti, ljudske potencijale te konkurentsko okruženje. Svi navedeni elementi sagledani su u međusobnoj povezanosti, uz uvažavanje specifičnosti Grada Bakra kao povijesno oblikovanog urbanog prostora s izraženim identitetom i ograničenjima za razvoj masovnih oblika turizma.

Grad Bakar smješten je u neposrednoj blizini Rijeke te predstavlja dio funkcionalno povezanog urbanog, obalnog i prometnog sustava Kvarnera. Takav položaj osigurava dobru prometnu dostupnost i integriranost u regionalne tokove, što predstavlja značajnu komparativnu prednost, osobito u kontekstu kratkih boravaka, izletničkog turizma i boravka gostiju koji Grad Bakar koriste kao mirniju alternativu urbanom okruženju. Istodobno, blizina većih i turistički razvijenijih destinacija izlaže Grad Bakar snažnom konkurentskom pritisku, osobito u segmentima odmorišnog i aktivnog turizma.

Razvojni kontekst Grada Bakra snažno je obilježen povijesnim razvojem grada, očuvanom urbanom jezgrom, pomorskom i industrijskom baštinom. Ove karakteristike istodobno predstavljaju ograničenje i razvojni potencijal, jer jasno upućuju na potrebu usmjeravanja turizma prema selektivnim, sadržajno i identitetski utemeljenim oblicima, uz naglasak na kvalitetu ponude i usklađenost s potrebama lokalne zajednice.

Analiza turističkog prometa pokazuje da Grad Bakar ostvaruje relativno skroman obujam dolazaka i noćenja u usporedbi s većim i razvijenijim destinacijama u okruženju. Međutim, struktura turističkog prometa upućuje na specifičan obrazac potražnje koji se razlikuje od tipičnih ljetnih odmorišnih destinacija. Posebno se ističe dulja prosječna duljina boravka, koja upućuje na goste sklonije mirnijem boravku, višednevnom zadržavanju i korištenju destinacije kao baze za istraživanje šireg prostora Kvarnera.

Takva struktura potražnje sugerira da Grad Bakar privlači goste čiji motivi dolaska nadilaze isključivo kupanje i ljetni odmor, te da postoji potencijal za razvoj ponude koja je manje ovisna o sezonalnosti i više usmjerena na iskustvo, sadržaj i ambijent.

Turistička ponuda Grada Bakra temelji se na bogatoj i slojevitoj resursnoj osnovi koja uključuje očuvanu povijesnu urbanu jezgru, pomorsku i industrijsku baštinu, kulturno-povijesne lokalitete, krajolik te mogućnosti za aktivni boravak na otvorenom. Ovi resursi predstavljaju snažan temelj za razvoj kulturnog, interpretacijskog, tematskog i iskustvenog turizma, uz nadopunu selektivnih oblika aktivnog i rekreacijskog boravka.

Iako resursna osnova Grada Bakra omogućuje razvoj tematskih ruta i interpretacijskog turizma, dio ponude još nema razvijenu turističku interpretaciju (osobito u segmentu sakralne baštine). Dokumentacija istodobno naglašava da su sustavna interpretacija baštine i povezivanje resursa u tematske rute ključni koraci za pretvaranje resursa u konzistentne, prepoznatljive turističke proizvode.

Analiza turističkih usluga ukazuje na ograničenu, ali funkcionalnu osnovu smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta. Smještajna ponuda je malog obujma i dominantno se temelji na privatnom smještaju, dok je ugostiteljska ponuda prisutna u manjem broju objekata, s naglaskom na lokalni karakter. Takva struktura ponude ne omogućuje prihvata većeg broja turista, ali je u skladu s mirnijim i selektivnim razvojnim smjerom destinacije.

Turistička i komunalna infrastruktura u Gradu Bakru u većoj je mjeri prilagođena svakodnevnim potrebama lokalnog stanovništva nego intenzivnim turističkim tokovima. Nedostatak specijalizirane turističke infrastrukture i pratećih sadržaja predstavlja ograničenje za razvoj pojedinih oblika ponude, ali istodobno pridonosi očuvanju prostorne autentičnosti i kvalitete ambijenta. Ovakvo stanje upućuje na potrebu pažljivo planiranih i ciljano usmjerenih infrastrukturnih intervencija.

Prometna dostupnost Grada Bakra ocjenjuje se kao dobra, osobito u kontekstu cestovne povezanosti i blizine Rijeke. Međutim, unutar same destinacije postoje izazovi vezani uz parkiranje, unutarnju povezanost pojedinih zona i upravljanje prometom u razdobljima povećanog intenziteta kretanja. Dodatni izazov predstavlja pristupačnost osobama s invaliditetom, osobito u povijesnoj jezgri.

Razina digitalizacije destinacije je osnovna. Digitalni kanali informiranja i promocije postoje, ali nisu u potpunosti iskorišteni kao alati za unapređenje korisničkog iskustva, učinkovitiju komunikaciju s tržištem i podršku upravljanju destinacijom. Postoji značajan prostor za razvoj digitalnih rješenja koja bi poduprla interpretaciju ponude, informiranje posjetitelja i koordinaciju dionika.

Komunikacijske aktivnosti Grada Bakra u području turizma su ograničene raspoloživim proračunom. Postoji prostor za razvijanje jasno definirane i dosljedno komunicirane destinacijske poruke koja bi snažnije istaknula specifične vrijednosti i identitet Grada Bakra u odnosu na okruženje.

Ljudski potencijali u turizmu su malobrojni, ali postoji interes i znanje za razvoj turizma koji je u skladu s lokalnim identitetom i potrebama zajednice. Takav potencijal predstavlja važnu osnovu za buduće jačanje upravljačkih i organizacijskih kapaciteta destinacije.

Analiza konkurentskog okruženja pokazuje da se Grad Bakar nalazi u neposrednoj blizini destinacija s razvijenijim i kapacitetno snažnijim turističkim modelima. U odnosu na Kostrenu i Kraljevicu, Grad Bakar se diferencira mirnijim ritmom destinacije, duljom prosječnom duljinom boravka i snažnijim oslanjanjem na kulturno-povijesni i identitetski karakter ponude. Takva pozicija omogućuje Gradu Bakru razvoj komplementarne uloge unutar šire destinacije Kvarnera, bez izravnog natjecanja u segmentima masovnog i sezonalnog turizma.

Provedena analiza stanja pokazuje da Grad Bakar posjeduje jasno prepoznatljive komparativne prednosti temeljene na autentičnosti prostora, očuvanoj urbanoj strukturi, kulturno-povijesnoj, pomorskoj i industrijskoj baštini te mirnijem karakteru destinacije. Istodobno, analiza ukazuje na ograničenja vezana uz smještajne kapacitete, infrastrukturu, organizacijske i upravljačke resurse.

Zaključno, rezultati analize potvrđuju potrebu usmjerenja daljnjeg razvoja turizma u Gradu Bakru prema selektivnim oblicima ponude, jačanju kvalitete i interpretacije sadržaja, boljoj integraciji resursa te unapređenju komunikacijskih i upravljačkih kapaciteta, uz očuvanje identiteta prostora i kvalitete života lokalne zajednice.

POTENCIJALI ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

U ovom se poglavlju razmatra potencijal daljnjeg razvoja i podizanja kvalitete turističkih proizvoda Grada Bakra, polazeći od prethodno analiziranih elemenata: profila destinacije, resursa i atrakcija, turističkih proizvoda i usluga, infrastrukture, digitalizacije, komunikacijskih aktivnosti, pristupačnosti, ljudskih potencijala te konkurentskog okruženja. Grad Bakar je destinacija izrazito plavo-zelenog i identitetski slojevitog karaktera, u kojoj se spajaju povijesna urbana jezgra, pomorska, ribarska i industrijska baština, krajolik rada (Prezidi), krški fenomeni zaleđa i planinsko područje povezano s NP Risnjak. Takav profil upućuje na razvoj umjerenog i interpretacijskog turizma, uz očuvanje kvalitete života lokalne zajednice i upravljanje prostornim ograničenjima (osobito u povijesnoj jezgri i na obali).

TURISTIČKI PROMET I TRŽIŠNO POZICIONIRANJE

Trenutačni turistički promet Grada Bakra je umjerenog obujma, uz vidljiv uzlazni trend u razdoblju 2021.–2025., ali i godišnje oscilacije koje upućuju na osjetljivost potražnje. Struktura prometa dominantno je međunarodna, pri čemu strani gosti čine oko 85 % dolazaka, a primjetna je i koncentracija na jedno emitivno tržište – ono njemačko. Turizam je sezonalno izražen, s vrhuncem u ljetnim mjesecima, dok je godišnja popunjenost smještaja relativno niža. Istodobno, prosječna duljina boravka ostaje relativno visoka za destinaciju riječkog prstena, što upućuje na profil gostiju koji Grad Bakar doživljavaju kao mirniju bazu za boravak i istraživanje šire regije.

Potencijal razvoja u tom segmentu ponajprije leži u produljenju sezone kroz cjelogodišnje kulturno-interpretacijske i outdoor programe koji su u skladu s identitetom destinacije, poput vođenih tematskih šetnji, manjih sadržajno usmjerenih događanja, doživljajnih ruta koje povezuju obalu i zaleđe te programa vezanih uz baštinu i krajolik rada. Dodatni potencijal jest postupno smanjenje ovisnosti o jednom dominantnom tržištu kroz ciljanu diversifikaciju, osobito prema srednjoeuropskim tržištima, regionalnoj publici te nišnim skupinama koje traže baštinu, aktivni boravak i eno-gastro doživljaje. Podizanje kvalitete proizvoda i veća potrošnja po gostu mogu se potaknuti kroz pakete koji povezuju različite atrakcije u jasne programe. U strateškom smislu, Grad Bakar ima prostor za jačanje pozicije komplementarne destinacije Kvarnera, kao mirniji i autentični kontrapunkt okolnim odmorišnim destinacijama, bez potrebe za ulaskom u izravnu utakmicu kvantitativnog rasta.

SMJEŠTAJNI KAPACITETI I KVALITETA SMJEŠTAJNE PONUDE

Smještajna ponuda u Gradu Bakru je manjeg obujma i dominantno oslonjena na privatni smještaj, uz značajan udio nekomercijalnih kapaciteta. Trenutačno nema funkcionalnog hotelskog smještaja, iako su u pripremi ili provedbi važni projekti koji mogu promijeniti strukturu ponude, poput izgradnje hotela na Kukuljanovu i očekivane obnove hotela Jadran.

Struktura komercijalnog smještaja pretežito je srednje kategorije, što ograničava snažnije pozicioniranje destinacije kao proizvoda više dodane vrijednosti.

U tom smislu, ključan potencijal predstavlja obnova hotela Jadran, koji zbog lokacije uz obalnu šetnicu može funkcionirati kao strateški projekt razvoja manjeg gradskog ili boutique proizvoda usmjerenog na kulturni, baštinski i kratkotrajniji boravak tijekom cijele godine. Istodobno, hotel na Kukuljanovu, namijenjen poslovnim gostima, otvara priliku razvoja poslovnog segmenta, ali uz jasnu potrebu snažnijeg povezivanja hotelskih gostiju s gradom, sadržajima jezgre i identitetskim doživljajima. U privatnom smještaju potencijal razvoja nije u nekontroliranom povećanju broja jedinica, nego u kvalitativnom rastu, podizanju kategorije i tematizaciji ponude, uz povezivanje s rutama, doživljajima i lokalnim sadržajima.

TURISTIČKE ATRAKCIJE I INTERPRETACIJA IDENTITETA

Grad Bakar raspolaže snažnim i raznolikim atrakcijskim slojevima, od povijesne jezgre i Kaštela do fortifikacijske baštine Starog grada Hreljina i atrakcija koje evociraju pomorski i ribolovni (tunolov) identitet te Prezida kao izrazitog krajobraznog simbola. Dodatnu vrijednost čine krški fenomen Ponikve, prirodni predjeli zaleđa i vrh Veliki Risnjak, kao i manifestacije koje imaju snažno identitetsko uporište. Dio resursa već je interpretiran ili je u postupku interpretacije, no još uvijek ima dosta prostora za dodatnu valorizaciju i interpretaciju bogate baštine Grada Bakra te za tematsko umrežavanje i jasne narativne okosnice destinacije.

Najvažniji potencijal u ovom području jest razvoj prepoznatljive “glavne priče” Grada Bakra koja povezuje ključne identitetske linije, poput mora i vode, rada i krajobraza, obrane i fortifikacija, znanja i pomorskog školstva te žive tradicije. Na toj osnovi može se standardizirati daljnji niz tematskih programa kroz narativ “Bakar – grad mora i vode”, “Krajoblik rada: prezidi i pjenušac”, “Fortifikacije i vidikovci” ili “Bakar znanja: pomorstvo i znanost”, uz daljnja vođenja, signalizaciju i digitalnu interpretaciju. Manifestacije se pritom mogu snažnije koristiti kao mehanizam vidljivosti, ali i kao alat za disperziju potražnje u predsezoni i posezoni kroz sadržajno usmjerene programe manjeg opsega.

KLJUČNI TURISTIČKI PROIZVODI

Kulturno-interpretacijski i baštinski turizam ima snažnu resursnu osnovu u povijesnoj jezgri, Kaštelu i nizu priča koje proizlaze iz pomorske, upravne i društvene prošlosti grada. Iako baza postoji, dio sadržaja još nije dovoljno umrežen u proizvod koji je posjetitelju jednostavno razumljiv i lako “konzumiran” kroz jasne rute, vođenja i preporuke. Grad Bakar već raspolaže šetnicama i tematskim rutama, no razvojni potencijal je u njihovoj standardizaciji, odnosno u definiranju nekoliko ponovljivih formata vođenja i samovodećih obilazaka (trajanje, polazište, obvezne točke, narativ i ciljane skupine), koji se mogu jednostavno komunicirati i nuditi tržištu te se programski povezivati s događanjima u Kaštelu i javnim prostorima gradske jezgre, čime se povećava posjećenost i izvan glavne sezone.

Plavo-zeleni doživljaji predstavljaju jednu od najjačih komparativnih prednosti Grada Bakra, jer zaleđe nudi snažan potencijal u Ponikvama, vidikovcima i šumskim predjelima. Potencijal je u strukturiranju proizvoda “jedan dan u Bakru” ili “vikend u Bakru” koji kombinira more i zaleđe, uz preporučene itinerare i informacije prilagođene različitim segmentima, poput obitelji, rekreativaca i aktivnih gostiju.

Aktivni i outdoor turizam oslanja se na postojeću mrežu šetnica, planinarskih i biciklističkih ruta te povezanost s regionalnim transverzalama. Budući da su u Gradu Bakru već uspostavljeni temeljni elementi kvalitetne outdoor ponude, razvojni potencijal pomiče se na višu razinu: na razvoj ponovljivih vođenih i ‘ready-to-book’ doživljaja za različite ciljne skupine, na jače povezivanje ruta s interpretacijom baštine i gastronomijom te na bolju sezonsku raspodjelu posjeta kroz programe u predsezoni i posezoni, kako bi se aktivni boravak pretvorio u cjelovit destinacijski proizvod veće dodane vrijednosti. Dodatnu vrijednost donosi povezivanje outdoor sadržaja s baštinom i gastronomijom, čime se povećava doživljajna razina proizvoda i potrošnja po gostu.

TURISTIČKA INFRASTRUKTURA

Turistička infrastruktura u Gradu Bakru u velikoj je mjeri oslonjena na postojeće komunalne i sportske sadržaje koji primarno služe lokalnom stanovništvu, dok je specijalizirana turistička infrastruktura ograničena. Poseban izazov predstavlja parkiranje u samom Gradu Bakru i u razdobljima događanja, kada dolazi do zagušenja zbog konfiguracije terena i uskih ulica. Istodobno, planirani razvoj veće sportske infrastrukture u Kukuljanovu, uključujući multifunkcionalnu dvoranu i bazen, kao i postojeći kongresni kapaciteti u industrijskoj zoni, otvara mogućnost širenja ponude na sportski i poslovni segment.

Potencijal u infrastrukturi primarno je u ciljanim, manjim intervencijama na ključnim točkama doživljaja, poput sanitarnih čvorova, odmorišta, signalizacije i interpretacije na terenu, kao i digitalne interpretacije. Uz to, potrebno je razvijati operativne mjere upravljanja prometom i parkiranjem u vršnim razdobljima kako bi se smanjio pritisak na jezgru i osigurala bolja disperzija kretanja prema više lokacija. Razvoj sportske i kongresne

infrastrukture na Kukuljanovu dodatno dobiva smisao ako se poslovni i sportski gosti aktivno povezuju s gradom i njegovim sadržajima, kroz organizirane programe i jasne preporuke.

PRISTUPAČNOST OSOBAMA S INVALIDITETOM

Analiza pokazuje da digitalna pristupačnost web sadržaja Grada i TZ-a ima osnovne preduvjete, ali su prepoznate prilike za unaprjeđenje, posebno u semantičkoj strukturi, nazivima poveznica i kontrastu. Fizička pristupačnost javnih prostora i objekata još nije sustavno razvijena, a izazovi su osobito izraženi u staroj jezgri, gdje konfiguracija terena i povijesna struktura prostora često ograničavaju potpunu prilagodbu.

Potencijal je u provedbi kratke revizije pristupačnosti i definiranju prioriteta na razini osnovnih usluga i ključnih turističkih točaka, uz postupnu prilagodbu ondje gdje je to realno izvedivo. Jednako je važno jasno komunicirati razinu pristupačnosti i ograničenja, posebno u kontekstu konzervatorskih uvjeta, kako bi posjetitelji mogli planirati boravak. Dodatno, pristupačnost treba integrirati u standarde događanja te u digitalnu interpretaciju, primjerice kroz audio sadržaje i jasno strukturirane upute.

DIGITALIZACIJA I DIGITALNI TURISTIČKI ALATI

Digitalizacija je u Gradu Bakru vidljiva kroz aktivnosti TZ-a, uključujući web sadržaje, 360° šetnje, multimediju i digitalne publikacije, ali opća razina digitalne transformacije destinacije i dalje je osnovna, uz velik prostor za razvoj naprednijih alata koji izravno poboljšavaju iskustvo posjetitelja i podržavaju upravljanje. Grad Bakar već sustavno koristi GPX tragove i preporučene itinerare kao podršku outdoor i izletničkoj potražnji, čime se posjetiteljima olakšava planiranje boravka i povećava upotrebljivost postojeće mreže ruta.

Najveći potencijal leži u razvoju digitalne interpretacije kroz QR točke i kratke audio priče na lokacijama, poput stare jezgre, tunolova, Prezida, Ponikava i Hreljina, čime se sadržaj čini dostupnijim i cjelovitijim. Razvojni potencijal je u nadogradnji digitalnog iskustva kroz sadržaje koji prate šetačke, planinarske i biciklističke rute i po točkama interesa, poput kratkih interpretacijskih priča, tematskih preporuka 'što vidjeti' i 'što kušati' te jednostavnih alata koji posjetitelju pomažu da rutu doživi kao cjelovit narativ, a ne samo kao trasu kretanja. Uz to, mikrokampanje, usklađene s realnim proračunskim mogućnostima, mogu se koristiti za ciljanje predsezona i posezone te za jačanje vidljivosti najjačih identitetskih tema.

UGOSTITELJSKA PONUDA I GASTRONOMSKI TURIZAM

Ugostiteljska ponuda u Gradu Bakru je brojna i funkcionalna, ali je velikim dijelom usmjerena na lokalno stanovništvo i zaposlenike industrijske zone, dok je turistički segment ponude i dalje ograničen u broju objekata koji sustavno nose destinacijski gastro identitet. Istodobno, Grad Bakar ima jasne i prepoznatljive gastronomske simbole, poput bakarskog baškota, Stare bakarske vodice i bakarske torte, koji imaju snažan potencijal za brendiranje i stvaranje doživljaja.

Potencijal se nalazi u razvoju bakarskog gastro-narativa, uz uvođenje tematskih degustacija, kratkih gastro tura i vikend programa. Dodatno, jačanje povezanosti ugostitelja s lokalnim proizvodima i interpretacijom može se provesti kroz tematske jelovnike, preporuke “što kušati u Bakru” i uključivanje gastronomije u itinerare. Gastro događanja izvan sezone mogu biti alat produljenja sezone i povećanja vidljivosti destinacije, osobito ako su sadržajno vezana uz identitet i krajolik rada.

KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI I VIDLJIVOST DESTINACIJE

Digitalna prisutnost Turističke zajednice je dobra u segmentu organskog dosega, posebno na Facebooku, naročito imajući u vidu financijska ograničenja. Također, izostaje sustavnije korištenje newslettera i baze kontakata kao alata ponovne komunikacije i aktivacije publike.

U tom smislu, potencijal je u jasnom definiranju i dosljednom komuniciranju destinacijske poruke, utemeljene na identitetu Grada Bakra kao autentične plavo-zelene destinacije interpretacije i doživljaja. Video sadržaji i kratki formati predstavljaju prostor za dodatni razvoj, dok uvođenje newslettera može biti posebno korisno za promociju događanja i programa u predsezoni i posezoni. Ciljanje regionalne publike, osobito riječkog područja, te nišnih segmenata poput outdoor, baštinskih i eno-gastro gostiju, može donijeti najveći povrat uz razmjerno manja ulaganja.

LJUDSKI POTENCIJALI I ORGANIZACIJSKI KAPACITETI

Ljudski kapaciteti u turizmu su malobrojni, pri čemu se destinacija u značajnoj mjeri oslanja na rad lokalnih udruga, kulturnih inicijativa i manifestacija. Taj model odgovara razvoju Grada Bakra kao destinacije umjerenog intenziteta, ali istodobno pokazuje potrebu postupnog jačanja stručnih i organizacijskih kapaciteta, osobito ako se želi podizati kvaliteta proizvoda i povećavati vidljivost.

Potencijal se nalazi u daljnjoj izgradnji partnerstva i jačanju mreže nositelja sadržaja. Usmjerene edukacije u području interpretacije baštine, digitalne komunikacije, pristupačnosti i razvoja proizvoda mogu postupno podizati standarde.

KONKURENTSKO OKRUŽENJE I DIFERENCIJACIJA

Grad Bakar se nalazi u neposrednoj blizini destinacija s razvijenijim i kapacitetno snažnijim turističkim modelima, što stvara konkurentski pritisak, posebno u segmentima boravka uz more i aktivnog odmora. Međutim, Grad Bakar se diferencira mirnijim ritmom, duljom prosječnom duljinom boravka i snažnim kulturno-identitetskim slojem, koji uključuje očuvanu jezgru, pomorsku i industrijsku baštinu te krajolik Prezida.

Potencijal Grada Bakra leži u jasnom pozicioniranju kao destinacije autentičnog doživljaja prostora utemeljenog na interpretaciji, kulturi i plavo-zelenim sadržajima, bez ulaska u izravno natjecanje s masovnim odmorišnim proizvodima. Ujedno, Grad Bakar može graditi

komplementarne proizvode unutar šire regije, primjerice kroz itinerare koji povezuju Rijeku i Grad Bakar, frankopansku priču u suradnji s Kraljevicom ili kroz outdoor ponudu riječkog zaleđa, čime se jača njegova uloga prepoznatljive i sadržajno snažne destinacije u okviru Kvarnera.

ZAKLJUČAK

Za razliku od destinacija s visokim turističkim pritiscima, u Gradu Bakru pitanje razvoja nije primarno pitanje prostornog prihvatnog kapaciteta u smislu ograničavanja velikih tokova posjetitelja, nego pitanje kapaciteta ponude i kapaciteta provedbe. U tom kontekstu, ključno je procijeniti i definirati koliko kvalitetnih doživljaja, programa i usluga destinacija može kontinuirano isporučivati tijekom godine bez pada kvalitete, odnosno bez narušavanja ambijenta povijesne jezgre, osjetljivih prirodnih područja i kvalitete života lokalne zajednice. Kapacitet proizvoda u Gradu Bakru odnosi se na jasnu strukturiranost i isporučivost turističkih proizvoda, odnosno na to koliko se interpretacijskih tura, outdoor programa, gastro doživljaja i događanja može organizirati tako da budu ponovljivi, prepoznatljivi i kvalitetno izvedeni. Kapacitet provedbe odnosi se na realne ljudske i organizacijske resurse destinacije, uključujući Turističku zajednicu, Grad, lokalne udruge, vodiče i pružatelje usluga, te na njihovu sposobnost koordinacije, komunikacije i operativne provedbe sadržaja. Upravo jačanje ovih kapaciteta predstavlja temeljni preduvjet za podizanje kvalitete turističkih proizvoda i ostvarenje održivog, selektivnog rasta koji je usklađen s identitetom Grada Bakra.

Razvojni smjer Grada Bakra stoga treba biti usmjeren na kvalitativan rast koji jača doživljaj, produljuje sezonu i povećava ekonomsku korist bez stvaranja pritiska na prostor i svakodnevni život lokalne zajednice. To znači da je rast najpoželjniji u predsezoni i posezoni, kroz programe koji se oslanjaju na interpretaciju baštine i plavo-zelene doživljaje, jer upravo tada destinacija može dobiti dodatnu dinamiku bez rizika preopterećenja. Jednako važan oblik rasta je rast potrošnje po gostu, koji se ostvaruje povezivanjem resursa u jasne, sadržajno bogate programe poput kombinacije povijesne jezgre, Prezida i eno-gastro doživljaja, čime se boravak obogaćuje i povećava dodana vrijednost. Poseban potencijal predstavlja rast izletničke i vikend potražnje iz riječkog urbanog područja i šire regije, uz naglasak na kratke, dobro strukturirane itinerare koji omogućuju "doživljaj Bakra u jednom danu". Dodatno, razvoj poslovnog segmenta u Kukuljanovu može doprinosti rastu tijekom cijele godine, ali pod uvjetom da se poslovni gosti aktivno povezuju s gradom, sadržajima jezgre i identitetskim doživljajima destinacije. Takav pristup omogućuje rast koji je usmjeren, upravljiv i kompatibilan s razvojnim načelima Grada Bakra kao autentične destinacije umjerenog intenziteta.

ANALIZA ANKETE MEĐU STANOVNICIMA GRADA BAKRA

SAŽETAK

Anketa među stanovnicima Grada Bakra provedena je tijekom ljeta 2025. godine na uzorku od 219 ispitanika. Uzorak čine pretežito stalni stanovnici (87 %) koji u Gradu Bakru žive dulje od deset godina (87 %), što daje dobar temelj za procjenu promjena u mjestu. Stanovnici u većini prepoznaju da turizam doprinosi održanju ili unapređenju kvalitete života (72 %), dok tek 10 % smatra da turizam smanjuje kvalitetu života. Kao najizraženiji negativni učinci izdvajaju se neprimjereno odlaganje otpada (67 % to vidi kao veliki problem) i gužve u prometu (45 % veliki problem). Opće zadovoljstvo razvojem turizma pretežito je neutralno (48 %), uz 30 % zadovoljnih i 21 % nezadovoljnih ispitanika. Psihološka opterećenost turizmom uglavnom nije snažno izražena: oko 77 % ispitanika navodi da se posljednjih mjesec dana nikada ili gotovo nikada nije osjećalo nervozno i pod stresom zbog turizma. Ipak, percepcija smjera razvoja nije jednoznačna jer 43 % smatra da se turizam ne razvija onako kako oni žele.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Anketa je provedena tijekom ljeta 2025. godine na uzorku od 219 stanovnika Grada Bakra. Demografska pitanja odnosila su se na duljinu stanovanja u Gradu Bakru, dob, spol, obrazovanje i primanja kućanstva. Za većinu procjena korišteni su višestupanjski odgovori (npr. „veliki problem“, „mali problem“, „nije problem“ ili skale od 1 do 5), što omogućuje diferenciran uvid u stavove stanovnika. Rezultati su interpretirani deskriptivno i imaju indikativan karakter.

DEMOGRAFSKI PROFIL STANOVNIKA

Uzorak čine pretežito stalni stanovnici: 87 % ispitanika ima stalno prebivalište u Gradu Bakru, a 87 % ondje živi dulje od deset godina. U spolnoj strukturi dominiraju žene (75 %), dok muškarci čine oko 22 % uzorka. Dobna struktura pokazuje da je više od polovice ispitanika u dobi između 36 i 55 godina (57 %), što upućuje na jezgru radno aktivne populacije. Obrazovna struktura relativno je povoljna: gotovo polovica ispitanika ima fakultet ili viši stupanj obrazovanja. Primanja kućanstava raspoređena su u više dohodovnih razreda, pri čemu je najzastupljeniji raspon između 3.001 i 4.000 eura, dok je značajan udio ispitanika odlučio ne izjasniti se o prihodima.

STAVOVI O KVALITETI ŽIVOTA

Kada je riječ o kvaliteti života u Gradu Bakru tijekom turističke sezone, stanovnici prepoznaju i pozitivne i negativne učinke. Na razini opće procjene, 72 % ispitanika smatra da turizam pomaže u održanju ili unapređenju kvalitete života, dok 10 % smatra da turizam kvalitetu života smanjuje. Buka nije značajan problem u destinaciji jer je tek 24 % doživljava kao problem, dok je otpad izrazito veliki problem jer čak 84 % ispitanika navodi da neprimjereno odlaganje otpada predstavlja problem.

STAVOVI O TURISTIČKOM RAZVOJU

Stavovi o razvoju turizma u Gradu Bakru pokazuju pretežito neutralan odnos, uz umjeren udio zadovoljnih i nezadovoljnih. Većina ispitanika nema izravne prihode od turizma (83 %). U procjeni utjecaja turizma na izgled grada prevladavaju pozitivne ocjene (62 %), što sugerira da se turistički razvoj u velikoj mjeri doživljava kao estetsko i ambijentalno poboljšanje. Kada je riječ o javnom prostoru, najviše je neutralnih ocjena, uz vidljiv, ali manji udio onih koji smatraju da javni prostor danas više odgovara potrebama stanovnika (38 %). Utjecaj apartmanizacije većina doživljava neutralno, uz podjednake udjele onih koji promjenu procjenjuju pozitivno i negativno. Percepcija utjecaja turizma na autentičnost i očuvanje tradicije pretežito je pozitivna, osobito u pogledu očuvanja tradicije, običaja i kulture.

STAVOVI O PROMETU

Promet je jedno od područja u kojem se negativni učinci turizma najjasnije prepoznaju. Gužvu u prometu 74 % ispitanika doživljava kao problem, pri čemu 45 % navodi da se radi o velikom problemu. U usporedbi s gužvama na ulicama i javnim površinama, promet se ističe kao izraženiji izvor nezadovoljstva, što upućuje na potrebu za ciljanim mjerama upravljanja prometom i parkiranjem tijekom turističke sezone.

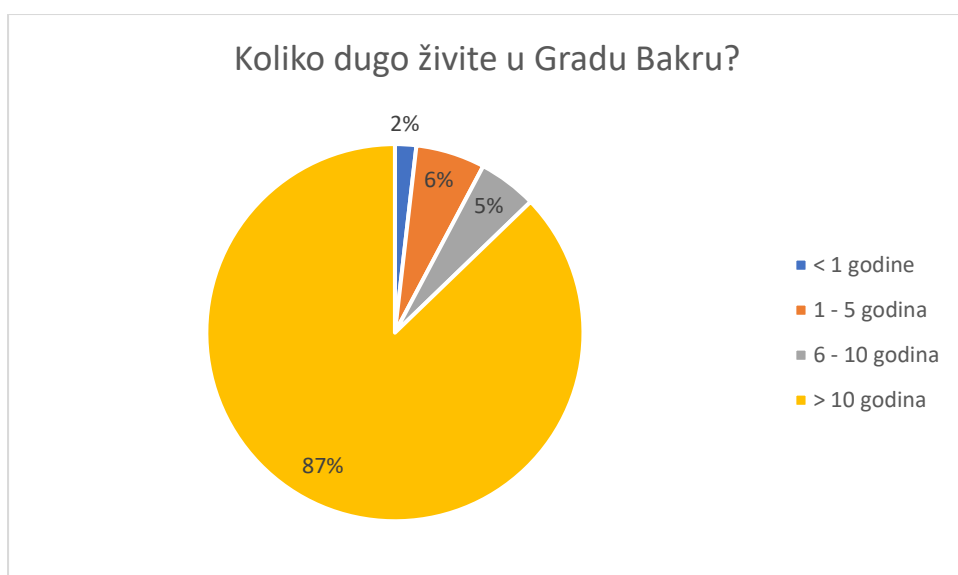
STAVOVI O SMJERU RAZVOJA

Psihološki učinci turizma na stanovnike većinom nisu snažno izraženi: oko 77 % ispitanika navodi da se posljednjih mjesec dana nikada ili gotovo nikada nije osjećalo nervozno i pod stresom zbog turizma. Istodobno, dio stanovnika povremeno doživljava turizam kao izvor uznemirenosti ili gubitka kontrole, što upućuje na postojanje osjetljivijih skupina i situacija koje zahtijevaju pažljivije upravljanje pritiscima. Kada je riječ o smjeru razvoja, 43 % ispitanika nikada ili gotovo nikada nema dojam da se turizam razvija onako kako oni žele, dok 26 % taj dojam ima često ili vrlo često. Zaključno, rezultati sugeriraju potrebu za uravnoteženim pristupom: očuvanje prepoznatih koristi turizma uz sustavno rješavanje područja najvećih pritisaka (otpad i promet) te jačanje uključivanja stanovništva u oblikovanje smjera razvoja.

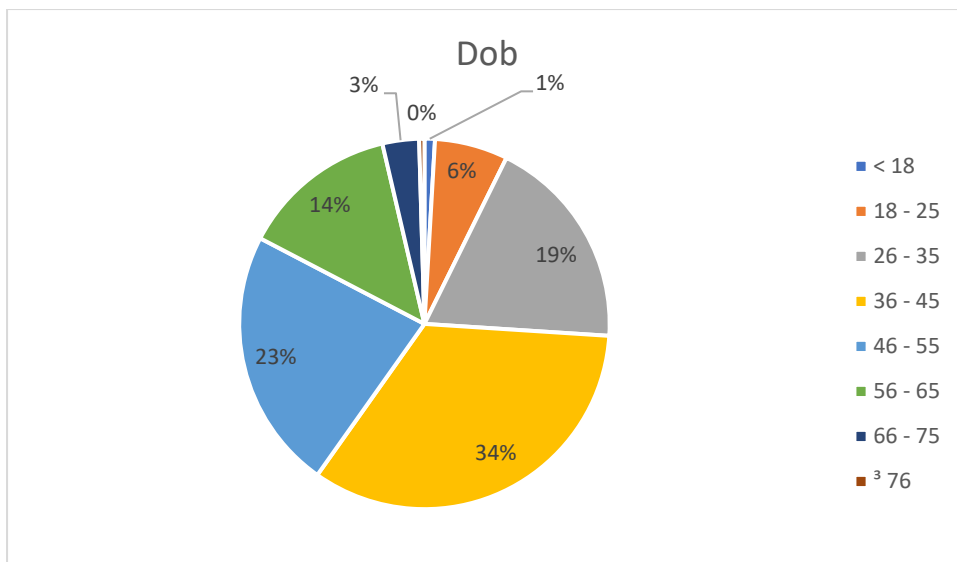
GRAFOVI

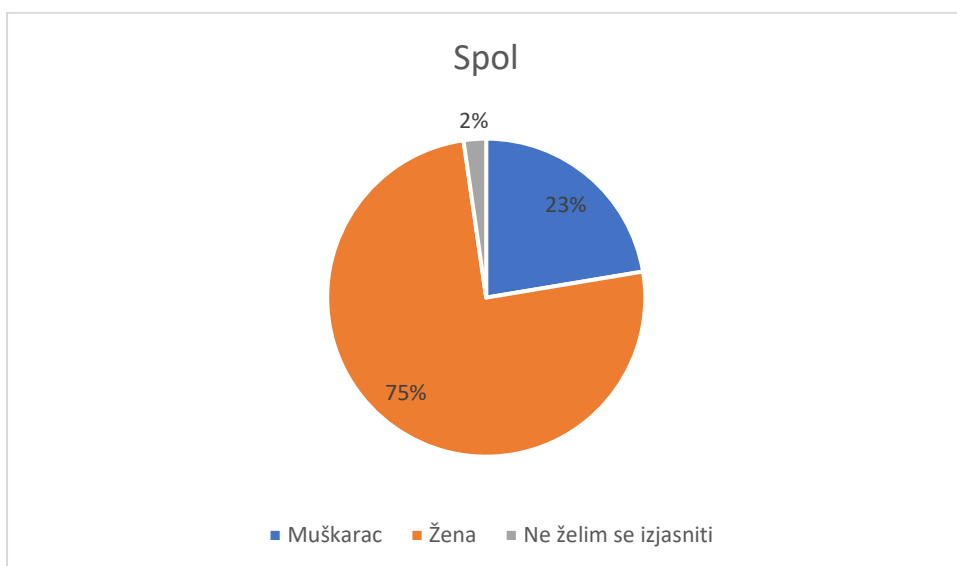
Graf 3. Stalno prebivalište u Gradu Bakru

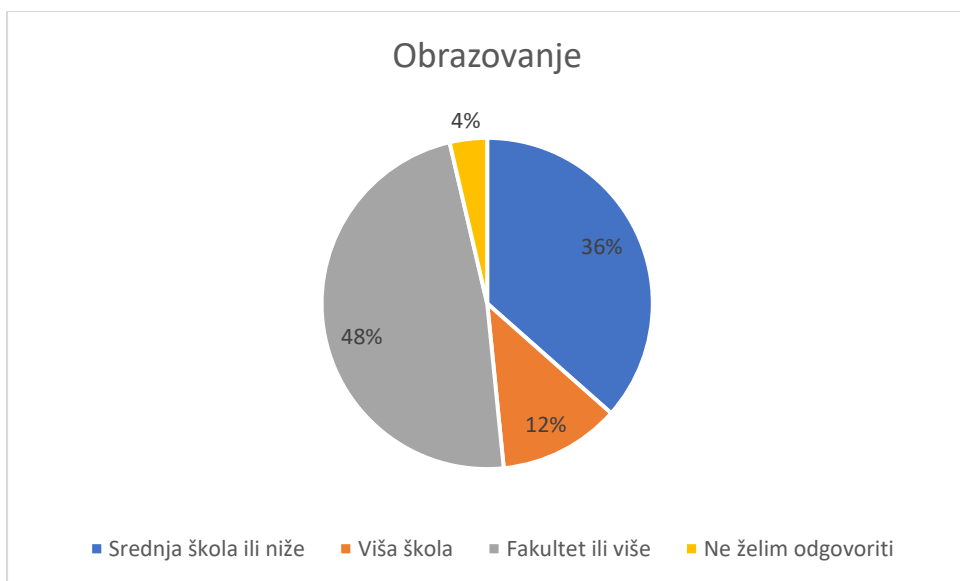
Graf 4. Duljina života u Gradu Bakru

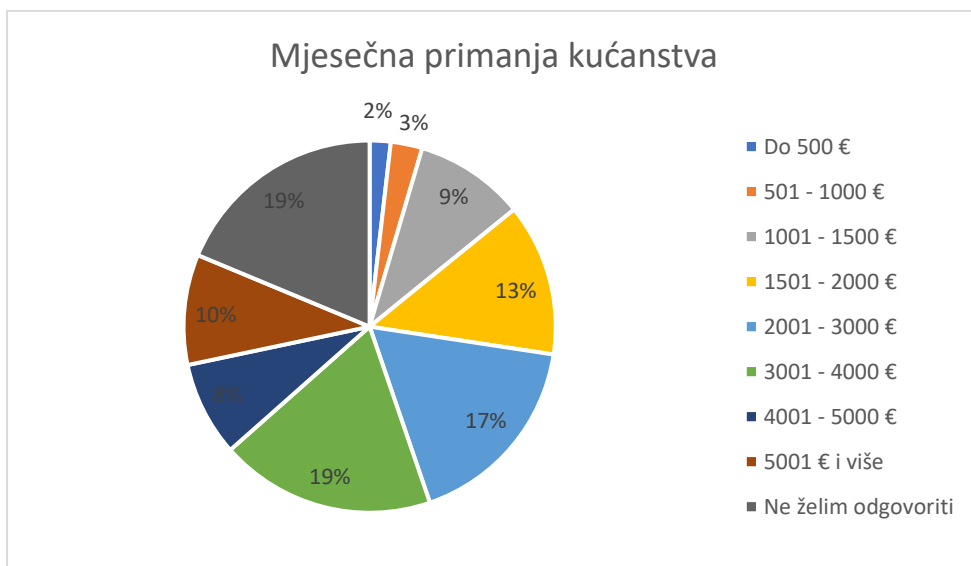
Graf 5. Dob ispitanika

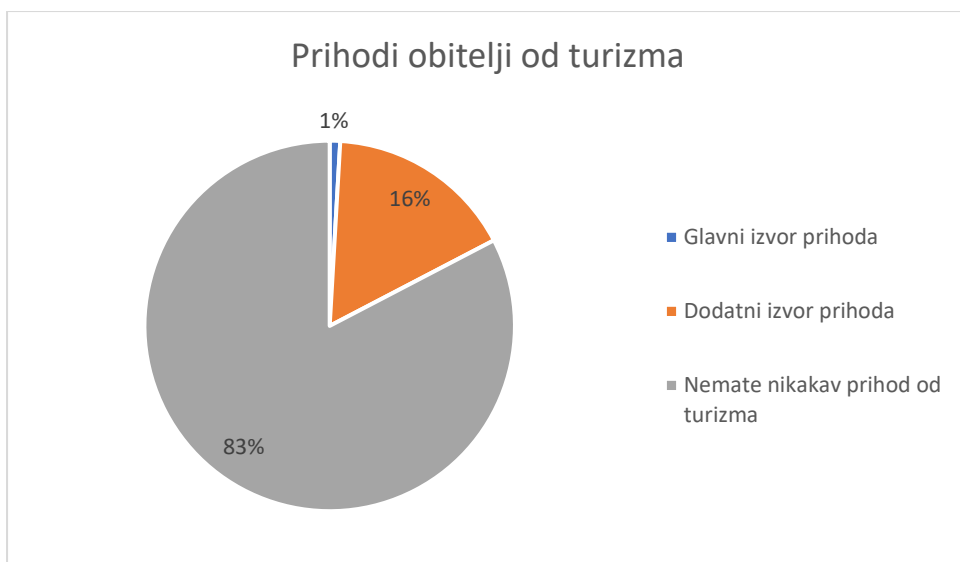
Graf 6. Spol ispitanika

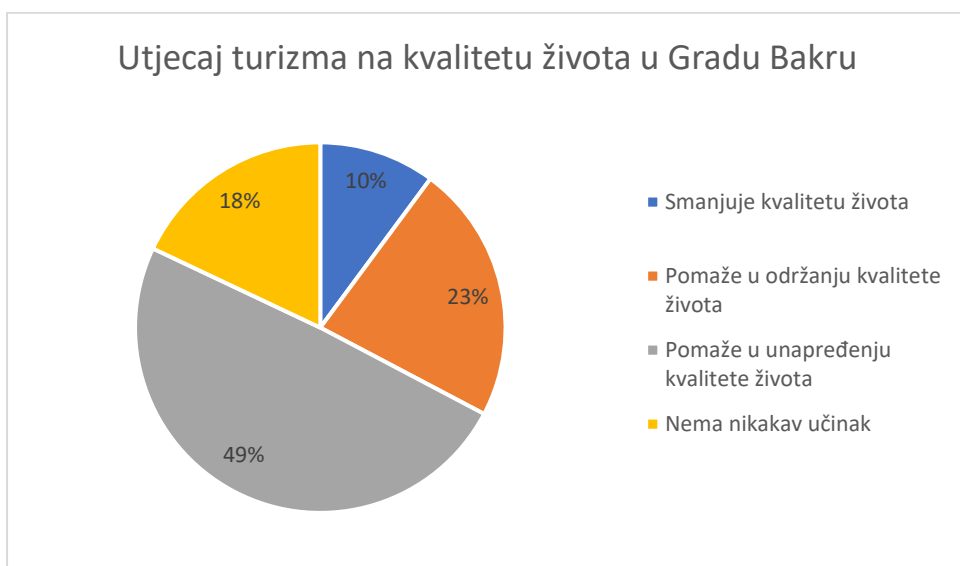
Graf 7. Obrazovanje ispitanika

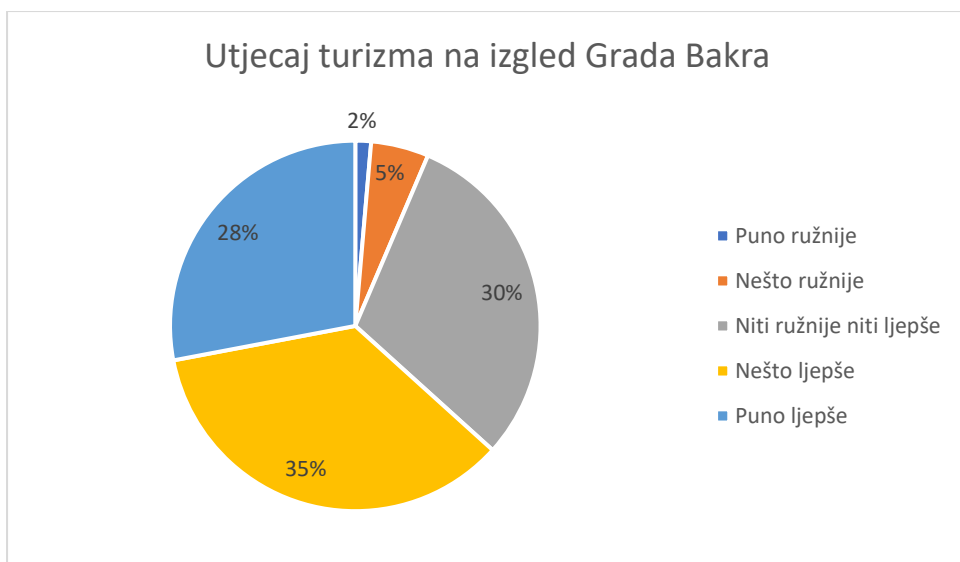
Graf 8. Mjesečna primanja kućanstva ispitanika

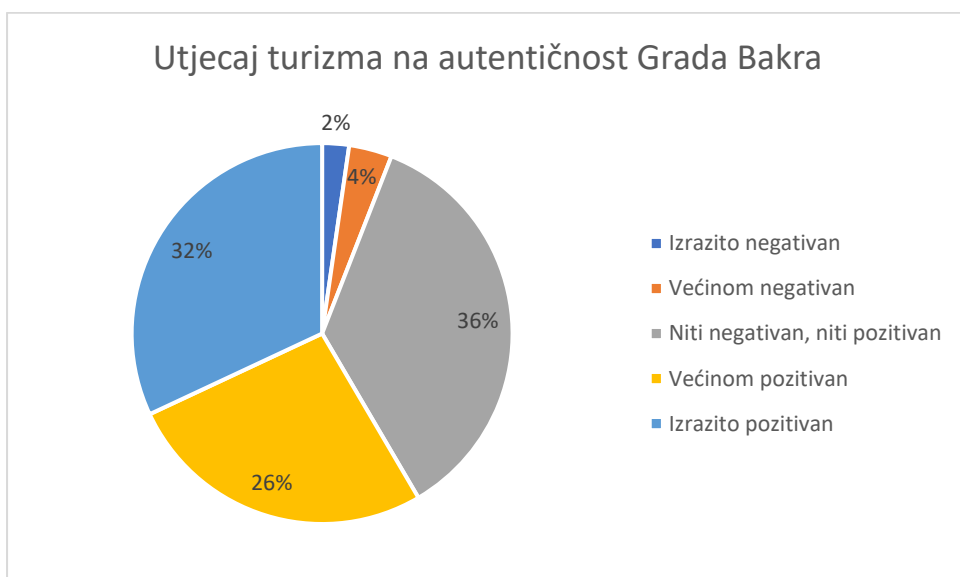
Graf 9. Prihodi obitelji od turizma

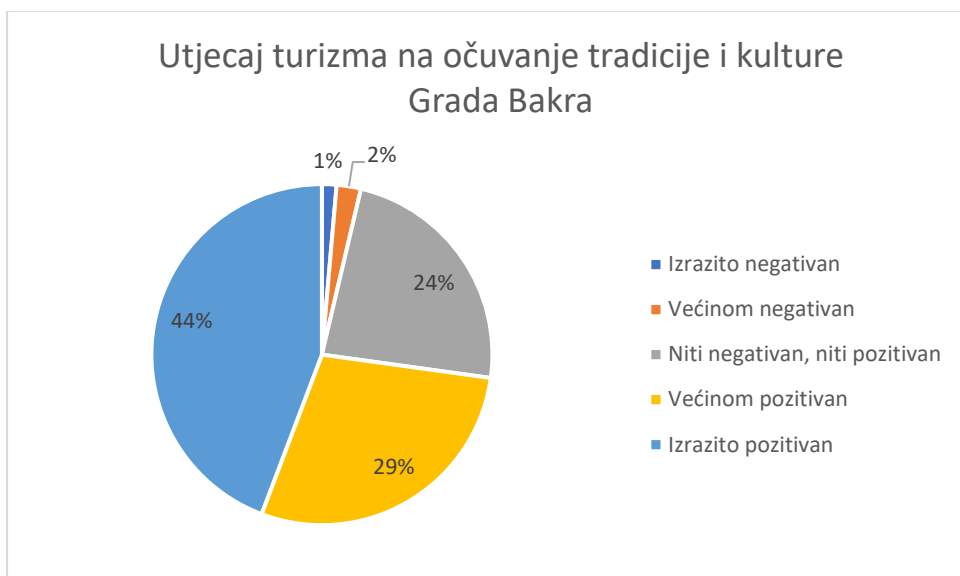
Graf 10. Utjecaj turizma na kvalitetu života u Gradu Bakru

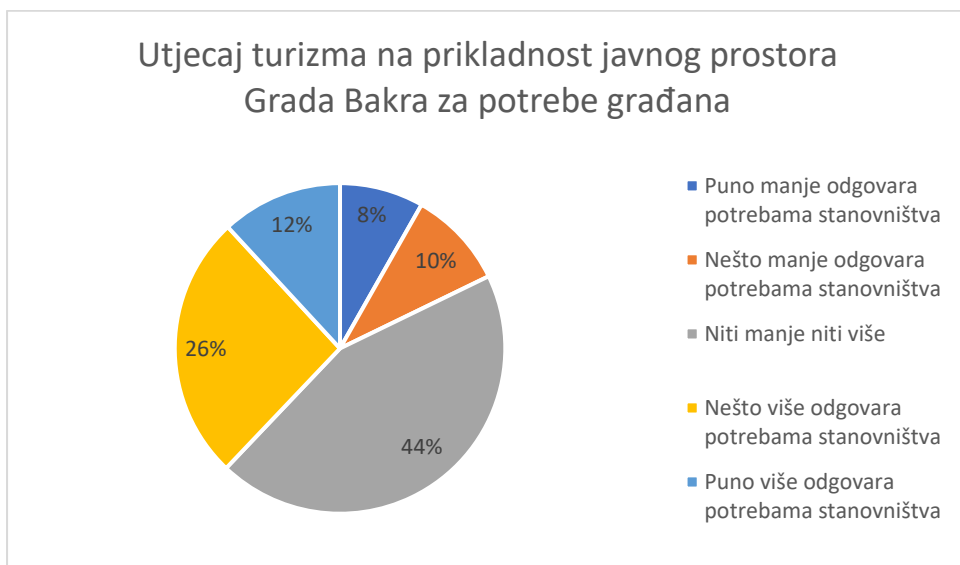
Graf 11. Utjecaj turizma na izgled Grada Bakra

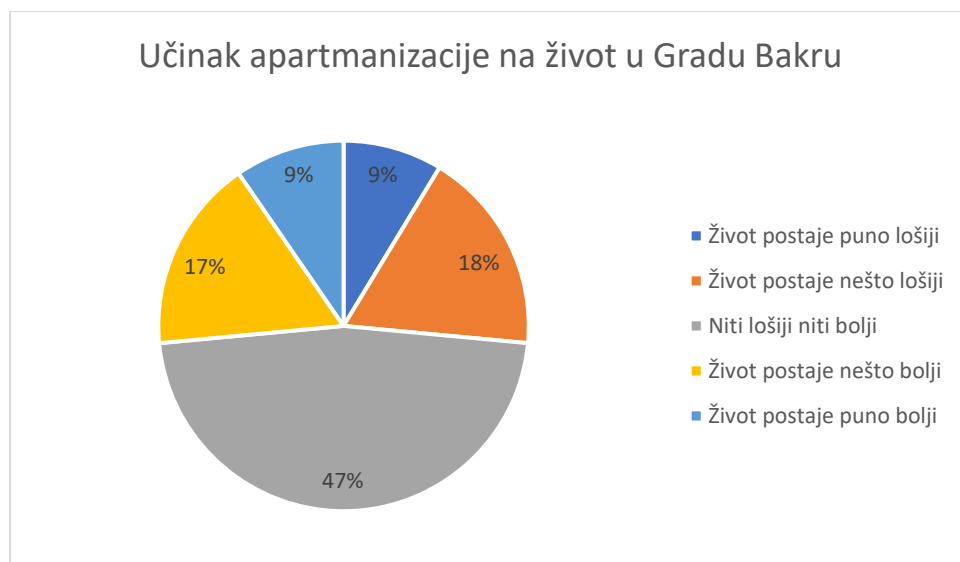
Graf 12. Utjecaj turizma na autentičnost Grada Bakra

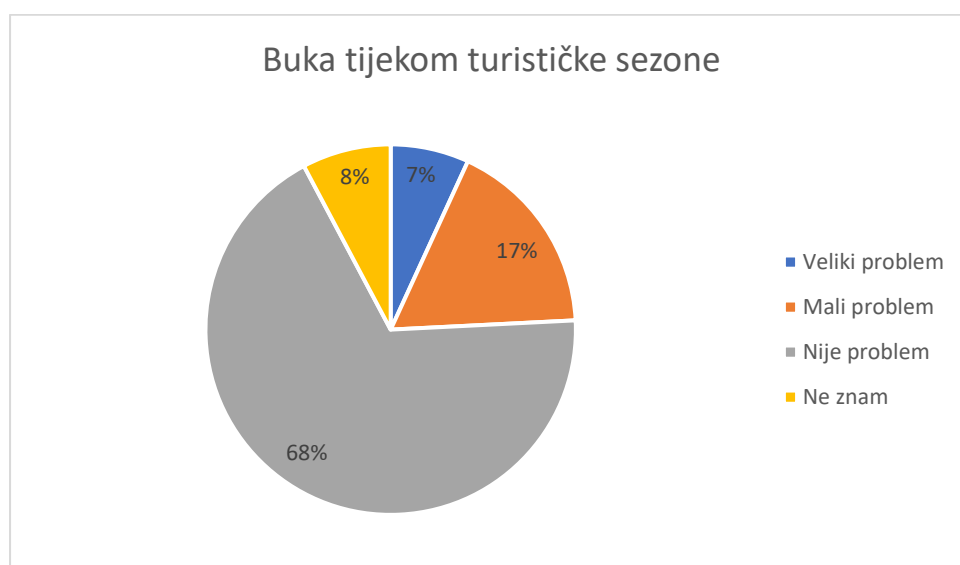
Graf 13. Utjecaj turizma na očuvanje tradicije i kulture Grada Bakra

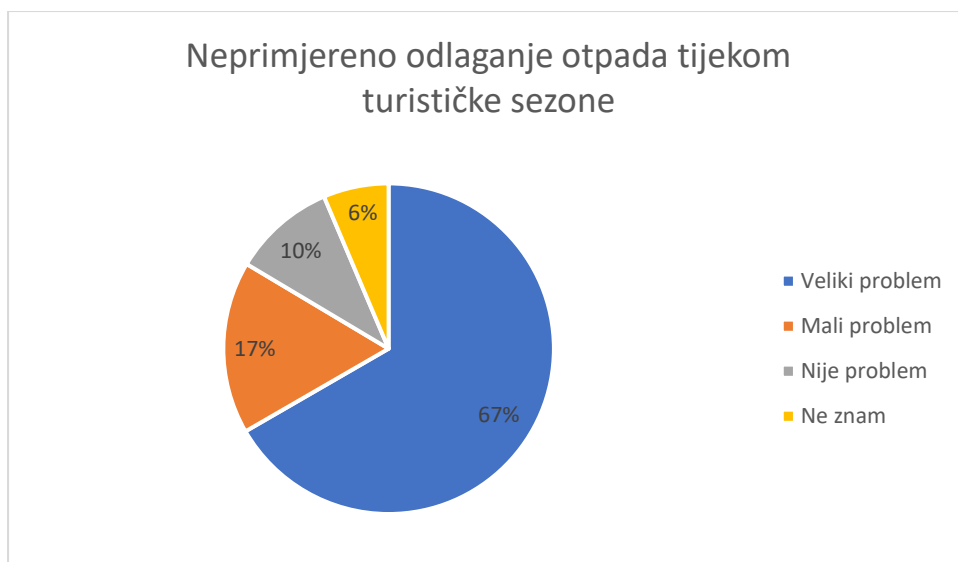
Graf 14. Utjecaj turizma na prikladnost javnog prostora Grada Bakra za potrebe građana

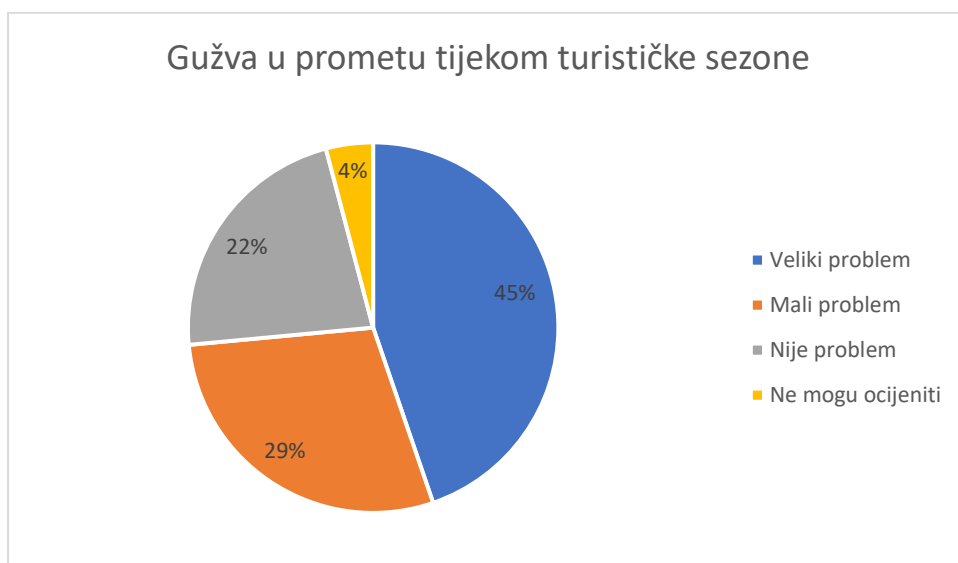
Graf 15. Učinak apartmanizacije na život u Gradu Bakru

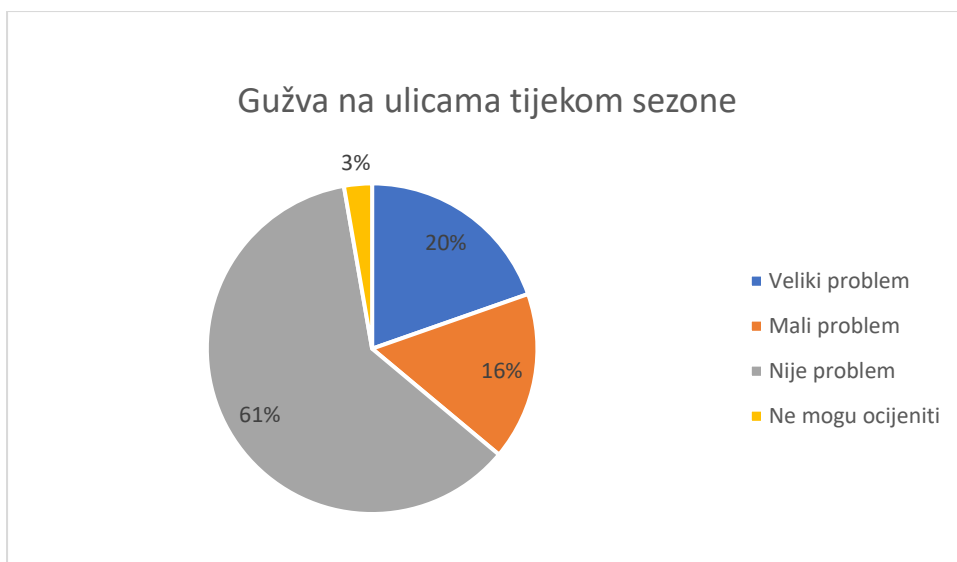
Graf 16. Buka tijekom turističke sezone

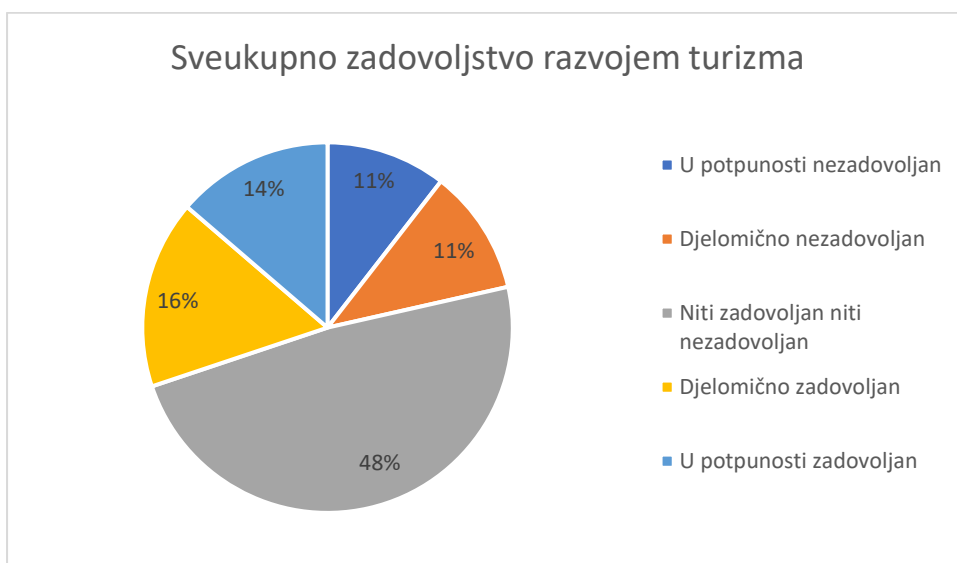
Graf 17. Neprimjereno odlaganje otpada tijekom turističke sezone

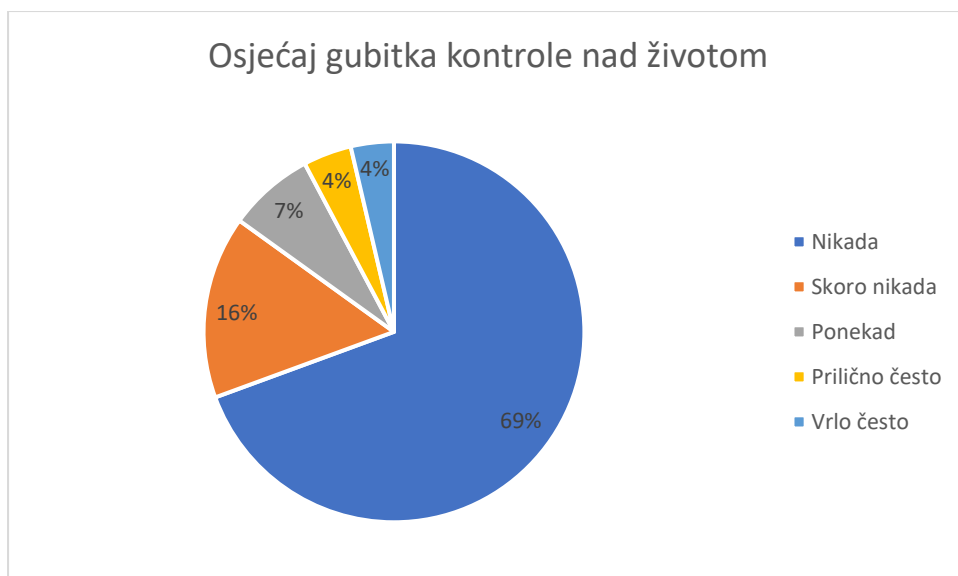
Graf 18. Gužva u prometu tijekom turističke sezone

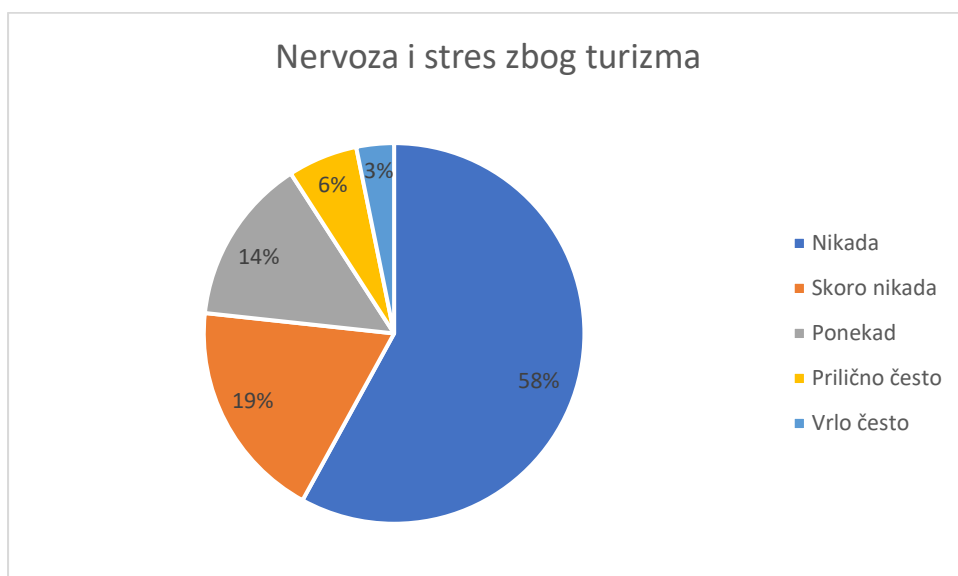
Graf 19. Gužva na ulicama tijekom sezone

Graf 20. Sveukupno zadovoljstvo razvojem turizma

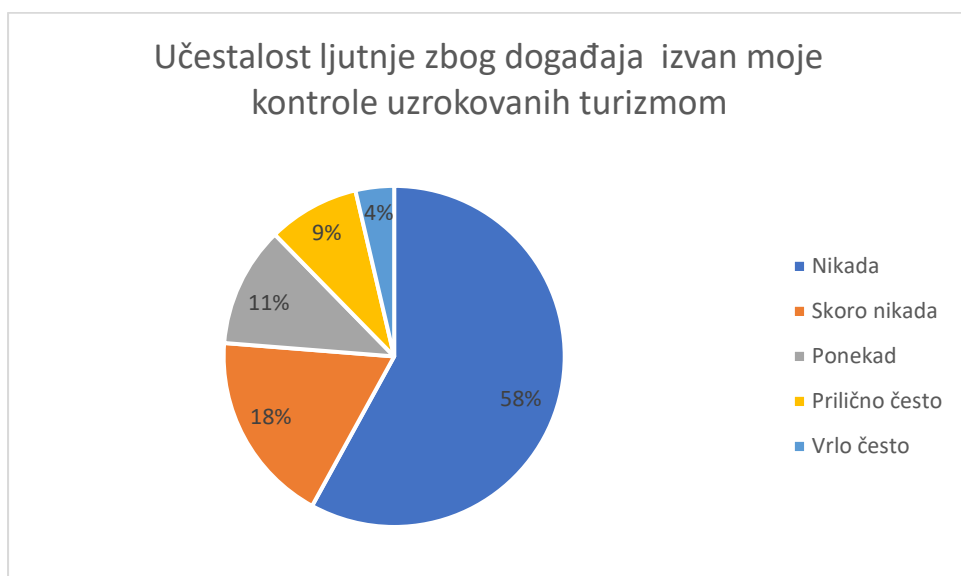
Graf 21. Osjećaj gubitka kontrole nad životom

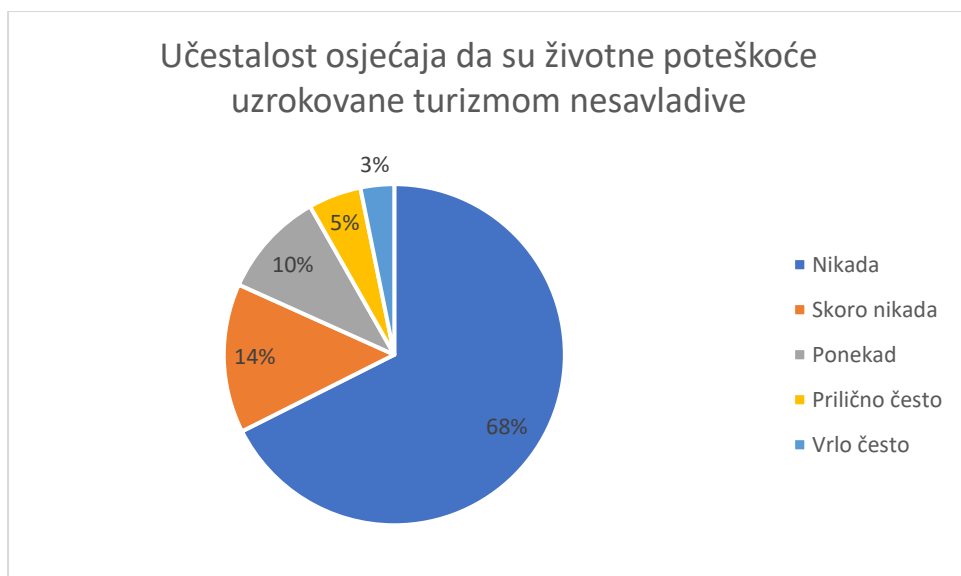
Graf 22. Nervoza i stres zbog turizma

Graf 23. Učestalost dojma da se turizam razvija u smjeru koji želim

Graf 24. Učestalost ljutnje zbog događaja izvan moje kontrole uzrokovanih turizmom

Graf 25. Učestalost osjećaja da su životne poteškoće uzrokovane turizmom nesavladive

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI DESTINACIJE

U skladu s odredbama Zakona o turizmu te s Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma, ovaj Plan upravljanja destinacijom Grada Bakra temelji se na sustavnom mjerenju i praćenju održivosti destinacije. Pokazatelji održivosti služe kao zajednički jezik i upravljački kompas: omogućuju da na objektivan, usporediv i transparentan način pratimo kako turizam utječe na lokalno gospodarstvo, okoliš, društvo i kulturu te koliko učinkovito upravljamo tim utjecajima.

U okviru Plana definiraju se obvezni pokazatelji propisani Pravilnikom te specifični utemeljeni na analizi početnog stanja i usklađeni s razvojnim smjerom Grada Bakra. Ovo će Gradu Bakru omogućiti da pravodobno uoči rizike i prilike, postavi realne ciljeve i prati napredak kroz ciklus planiranja, provedbe i poboljšanja.

Metodološki okvir počiva na smjernicama i izračunima Ministarstva turizma i sporta, uz oslanjanje na standardizirane upitnike i sekundarne izvore podataka. Podatke prikupljaju i integriraju Turistička zajednica Grada Bakra i nadležna tijela (statističke i administrativne baze, komunalna i javna poduzeća, obrazovne i kulturne ustanove), a redovita istraživanja stavova lokalnog stanovništva te zadovoljstva posjetitelja provode se prema nacionalno usklađenim instrumentima, radi usporedivosti na razini države.

Pokazatelji postaju temelj transparentnog upravljanja destinacijom: daju vjerodostojnu sliku stanja, pomažu postaviti pragove prihvatnih kapaciteta, usmjeravaju ulaganja i programe te omogućuju da razvoj turizma u Gradu Bakru ostane mjerljivo održiv — u korist stanovnika, turista i gospodarstva Grada Bakra.

Redni broj	Pokazatelj	Vrijednost
1.	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	4,11 (kolovoz, 2025.)
2.	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom – Udio lokalnog stanovništva zadovoljnog turizmom u destinaciji (%)	30 %
3.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji – Indeks zadovoljstva u (%)	N/A
	Neto spremnost na preporuku u (%)	N/A
4.	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom	8 %
5.	Broj organiziranih turističkih ambulanti	0 (2025.)

Tablica 6. Obavezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

Redni broj	Pokazatelj	Vrijednost
6.	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)**	1372 %
7.	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koju generira stanovništvo u destinaciji (tone)	20,6 %
8.	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)	NP Risnjak 1,43 %
9.	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije u %	190,36 %
10.	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika Omjer implementiranih aktivnosti i ukupnog broja aktivnosti	DA 24 %

Tablica 7. Pokazatelji okolišnih aspekata održivosti

Redni broj	Pokazatelj	Vrijednost
11.	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem	1.426 (2025.)
12.	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji	6 (2025.)
13.a	Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	104 zaposlena prosječno mjesečno (2024.)
13.b	Prosjek broja zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u odnosu na ukupan broj zaposlenih (%)	Prosječno mjesečno 3 % (2024.)
14.	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	3.489.127,41 € (2024.)

Tablica 8. Pokazatelji ekonomskih aspekata održivosti

Redni broj	Pokazatelj	
15.	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (kolovoz, 2025.)	▪ Zaštićena kulturna dobra: 15 ▪ Zaštićena prirodna područja: 1
16.	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom	

Tablica 9. Pokazatelji upravljanja destinacijom

Redni broj	Pokazatelj	Vrijednost
17.	Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izgrađenog građevinskog područja JLS	70,8

Tablica 10. Pokazatelji prostornih aspekata održivosti

SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja osnovni analitički alat u planiranju razvoja destinacije, jer omogućuje sustavno sagledavanje ključnih unutarnjih i vanjskih čimbenika koji utječu na upravljanje i pozicioniranje destinacije. Analizom snaga (S) i slabosti (W) prepoznaju se unutarnje karakteristike prostora, resursa i turističke ponude Grada Bakra, dok identifikacija prilika (O) i prijetnji (T) usmjerava razumijevanje šireg okruženja u kojem destinacija djeluje – tržišta, konkurencije, trendova i razvojnih izazova.

U kontekstu izrade Plana upravljanja destinacijom Grada Bakra, SWOT analiza služi kao temelj za donošenje strateških odluka. Ona pomaže definirati realan položaj destinacije, uočiti gdje se nalaze najveći potencijali za rast te prepoznati područja koja zahtijevaju ulaganja, intervencije ili bolju koordinaciju dionika. Ujedno omogućuje usporedbu sadašnjeg stanja i željenog smjera razvoja, čime postaje polazište za oblikovanje vizije, ciljeva i konkretnih mjera destinacijskog upravljanja.

Tako SWOT analiza nije samo opis stanja, nego alat koji osigurava da se razvoj Grada Bakra temelji na stvarnim kapacitetima, prepoznatljivostima i mogućnostima, uz istovremeno upravljanje rizicima i izazovima koji mogu utjecati na održivost i konkurentnost destinacije.

SNAGE

- Izrazita prostorna raznolikost koja povezuje povijesnu jezgru, obalni pojas Bakarskog zaljeva i prirodno bogato zaleđe, omogućujući razvoj raznovrsnih turističkih sadržaja
- Izvrsna prometna povezanost i blizina Rijeke predstavljaju snažan potencijal za izletnički, vikend i kratkoročni boravak
- Slojevit kulturno-povijesna i pomorska baština (očuvana povijesna jezgra, frankopanski Kaštel i materijalni tragovi urbane i lučke prošlosti)
- Izražen pomorski i industrijski identitet, uključujući tradiciju pomorstva, Pomorsku školu Bakar i industrijsku baštinu, koji destinaciji daju prepoznatljiv karakter
- Vrijedna prirodna bogatstva i krajobrazna raznolikost, uključujući Bakarske prezide, krške fenomene, šumske predjele zaleđa i bogatstvo šetnica, što pruža snažnu osnovu za razvoj outdoor, edukativnog i održivog turizma
- Autentična lokalna gastronomija povezana s lokalnim načinom života
- Gospodarska stabilnost koja omogućuje ulaganja u obnovu i upravljanje destinacijom

SLABOSTI

- Ograničeni smještajni i ugostiteljski kapaciteti, s manjim brojem komercijalnih objekata i nedovoljno razvijenom ponudom koja bi podržala dulji boravak posjetitelja
- Nedostatna javna i turistička infrastruktura, uključujući plaže, parkirališta, sanitarne čvorove
- Nedovoljna turistička valorizacija i interpretacija kulturne i pomorske baštine; značajan dio resursa ostaje nedovoljno uključen u turističku ponudu

- Naslijeđeno industrijsko zagađenje i izražen industrijski dojam pojedinih zona, koji mogu negativno utjecati na percepciju destinacije
- Demografski izazovi, uključujući depopulaciju i ograničenu dostupnost kvalitetne radne snage za razvoj turističkih aktivnosti
- Nedovoljna vidljivost i turistička artikulacija postojećih sadržaja, događanja i lokalnih inicijativa, osobito u komunikaciji prema izletničkoj i regionalnoj publici

PRILIKE

- Razvoj kulturnog i interpretacijskog turizma kroz interpretaciju pomorske, industrijske i kulturne baštine
- Revitalizacija i aktivacija povijesne jezgre kroz razvoj manjih kulturnih, kreativnih i ugostiteljskih sadržaja koji potiču boravak i cjelogodišnje korištenje prostora
- Daljnji razvoj outdoor ponude i rekreacijskih sadržaja u zaleđu (pješačke, planinarske i biciklističke staze, vidikovce i edukativne rute)
- Pozicioniranje Grada Bakra kao komplementarne izletničke i vikend-destinacije riječkog urbanog područja i šire regije Kvarnera
- Razvoj gastroturizma temeljenog na lokalnim proizvodima i tradicijskoj kuhinji, uz povezivanje s manifestacijama i tematskim programima
- Korištenje nacionalnih i europskih razvojnih programa za obnovu baštine, unapređenje interpretacije i razvoj novih turističkih proizvoda

PRIJETNJE

- Negativni utjecaji industrijskog nasljeđa i mogućih ekoloških opterećenja na percepciju destinacije i kvalitetu doživljaja prostora
- Rastuća konkurencija obližnjih destinacija s jačom turističkom ponudom, osobito Kostrene i Kraljevice
- Ograničenja u revitalizaciji kulturne baštine zbog konzervatorskih uvjeta i složenih administrativnih postupaka
- Porast očekivanja posjetitelja u pogledu kvalitete sadržaja, interpretacije i usluge, uz rizik da ponuda ne prati promjene turističkih navika
- Demografski trendovi i nedostatak radne snage koji mogu ograničiti razvoj turističkih djelatnosti

OPĆA NAČELA I CILJEVI RAZVOJA TURIZMA

Razvoj turizma Grada Bakra temelji se na očuvanju prostora, identiteta i kvalitete života lokalne zajednice, uz usmjerenje prema umjerenom, selektivnom i interpretacijskom turizmu. Turizam se promatra kao dopunska, ali strateški važna djelatnost koja se nadovezuje na povijesni razvoj grada, pomorsku i industrijsku baštinu te slojevitu prostornu strukturu Grada Bakra.

Grad Bakar se ne razvija kao destinacija masovnog turizma, već kao destinacija kraćih boravaka, izletničkog i doživljajnog turizma, u kojoj su kulturna baština, krajobraz, interpretacija prostora i autentična svakodnevica temelj turističkog iskustva. Razvoj turizma usmjeren je na kvalitetu sadržaja, održivo korištenje resursa i ravnotežu između turističkih aktivnosti i svakodnevnog života lokalne zajednice, pri čemu se povijesna jezgra, obalni pojas i zaleđe promatraju kao međusobno povezani elementi jedinstvenog prostora.

Slijede temeljna vrijednosna načela koja usmjeravaju razvoj turizma u Gradu Bakru.

Očuvanje prostora, identiteta i kvalitete života

Razvoj turizma u Gradu Bakru temelji se na očuvanju prostora, krajobrazu i identiteta grada te na zaštiti kvalitete života lokalne zajednice. Turističke aktivnosti planiraju se i provode na način koji poštuje prostorna ograničenja, nosivi kapacitet destinacije i dugoročnu održivost kulturnih i prirodnih resursa.

Umjeren i selektivan turistički razvoj

Turizam u Gradu Bakru razvija se kao umjeren, selektivan i sadržajno usmjeren, bez težnje prema masovnom turizmu. Naglasak je na kvaliteti ponude, prostornoj ravnoteži i doživljaju destinacije, uz uvažavanje činjenice da je Grad Bakar grad s aktivnom industrijskom, lučkom i stambenom funkcijom.

Interpretacija baštine i prostora kao temelj turističkog doživljaja

Kulturna, pomorska i industrijska baština Grada Bakra, kao i krajobrazne posebnosti, temelj su turističkog identiteta destinacije. Razvoj turizma usmjeren je na kvalitetnu interpretaciju prostora i njegovih povijesnih slojeva, kroz sadržaje koji omogućuju razumijevanje odnosa grada, mora i zaleđa.

Integracija turizma u svakodnevni život lokalne zajednice

Turizam u Gradu Bakru razvija se u skladu s potrebama lokalne zajednice i integriran je u svakodnevni život grada. Javne površine, povijesna jezgra i prostori događanja koriste se prvenstveno kao životni i društveni prostori, a turistička funkcija nadovezuje se na njihovu postojeću ulogu.

Prostorna i sadržajna ravnoteža razvoja

Razvoj turističkih sadržaja potiče se na cijelom području Grada Bakra, uz povezivanje povijesne jezgre, obalnog pojasa i zaleđa. Time se osigurava prostorna ravnoteža, smanjuje pritisak na pojedine lokacije i potiče cjelovit doživljaj destinacije.

Postupni razvoj i upravljanje kvalitetom

Razvoj turizma u Gradu Bakru provodi se postupno, uz stalno praćenje učinaka na prostor, zajednicu i okoliš. Upravljanje destinacijom usmjereno je na dugoročnu kvalitetu, a ne na kratkoročno povećanje turističkog prometa.

Turizam kao potpora lokalnom gospodarstvu i proizvodnji

Razvoj turizma usmjeren je na povezivanje s lokalnim gospodarstvom, osobito s malim proizvođačima, ugostiteljima, vinogradarima, obrtnicima i kulturnim udrugama, kako bi turistička potrošnja doprinosila razvoju lokalne zajednice i očuvanju tradicijskih djelatnosti.

Polazeći od ovih načela, definiraju se sljedeći opći ciljevi razvoja turizma u Gradu Bakru:

1. OČUVANJE IDENTITETA I PROSTORA KAO TEMELJ RAZVOJA TURIZMA

Očuvati povijesnu jezgru, pomorsku i industrijsku baštinu te krajobrazne vrijednosti Grada Bakra kao temeljne elemente identiteta destinacije, uz osiguravanje njihove dugoročne zaštite i održivog korištenja u turističke svrhe.

2. RAZVOJ UMJERENOG I SELEKTIVNOG TURIZMA USMJERENOG NA KVALITETU

Razvijati turizam kao umjerenu, selektivnu i sadržajno usmjerenu djelatnost koja ne narušava svakodnevni život grada, već doprinosi kvaliteti prostora, doživljaju destinacije i zadovoljstvu lokalne zajednice.

3. JAČANJE INTERPRETACIJE KULTURNE, POMORSKE I INDUSTRIJSKE BAŠTINE

Unaprijediti interpretaciju povijesnih, pomorskih i industrijskih slojeva Grada Bakra kroz kvalitetne sadržaje, rute i programe koji omogućuju razumijevanje razvoja grada i njegova odnosa prema moru, prostoru i radu.

4. AKTIVACIJA POVIJESNE JEZGRE I JAVNIH PROSTORA

Potaknuti aktivno i cjelogodišnje korištenje povijesne jezgre i javnih prostora kroz kulturne, interpretacijske i doživljajne sadržaje koji služe lokalnoj zajednici, ali istodobno obogaćuju turističku ponudu.

5. POVEZIVANJE OBALNOG POJASA, ZALEĐA I URBANOG PROSTORA

Razvijati turističke sadržaje koji povezuju obalni dio Grada Bakra s prirodnim i ruralnim zaleđem, čime se potiče prostorna ravnoteža, rasterećenje pojedinih lokacija i cjelovit doživljaj destinacije.

6. RAZVOJ OUTDOOR, IZLETNIČKIH I KRAĆIH BORAVAKA

Unaprijediti ponudu outdoor, rekreativnih i izletničkih sadržaja te sadržaja za kraće boravke, osobito za regionalno tržište i posjetitelje iz riječkog urbanog područja.

7. JAČANJE GASTRONOMSKOG IDENTITETA I BRENDIRANJE LOKALNE ENO-GASTRO PONUDE

Razvijati i brendirati gastronomsku ponudu Grada Bakra kao važan dio identiteta destinacije, kroz valorizaciju lokalnih proizvoda, tradicijskih recepata, vinogradarske i pomorske baštine te suvremenu interpretaciju autohtone kuhinje.

Poticati povezivanje lokalnih proizvođača, ugostitelja, manifestacija i baštinskih lokaliteta u prepoznatljive eno-gastro doživljaje koji doprinose vidljivosti destinacije, produženju sezone i jačanju lokalnog gospodarstva. Razvoj gastronomije usmjerava se na autentičnost, kvalitetu i lokalni karakter, uz izbjegavanje uniformirane ponude i naglasak na posebnostima bakarskog kraja.

8. JAČANJE PREPOZNATLJIVOSTI I BRENDIRANJE DESTINACIJE

Razvijati jasan i prepoznatljiv identitet Grada Bakra kao male, autentične i baštinski snažne destinacije Kvarnera, kroz dosljedno korištenje zajedničkog narativa, vizualnog identiteta i komunikacijskih poruka.

Brendiranje destinacije temelji se na pomorskoj, industrijskoj i kulturnoj baštini, krajobraznim posebnostima, gastronomiji i tradiciji lokalne zajednice, uz naglasak na autentičnost, miran karakter destinacije i doživljaj stvarnog života grada.

Sustavno jačati vidljivost destinacije kroz koordiniranu promociju, digitalne kanale, manifestacije i suradnju s regionalnim i nacionalnim turističkim sustavom.

9. JAČANJE UPRAVLJAČKIH I ORGANIZACIJSKIH KAPACITETA U TURIZMU

Unaprijediti koordinaciju, planiranje i upravljanje turističkim razvojem kroz jačanje uloge destinacijskog upravljanja, suradnju s lokalnim dionicima i postupno podizanje kvalitete ponude.

OBLIKOVANJE STRATEŠKOG PRAVCA I PRIORITETA

POLAZIŠTA

Strateški prioriteti Grada Bakra definirani su na temelju cjelovite analize postojećeg stanja destinacije, uključujući profil destinacije, turističke resurse i atrakcije, turističke proizvode i usluge, infrastrukturu i komunalni sustav, stanje digitalizacije, komunikacijske aktivnosti, ljudske potencijale, konkurentsko okruženje, prostorni kontekst te rezultate ankete provedene među stanovnicima. Analize pokazuju da Grad Bakar raspolaže značajnim, ali još uvijek nedovoljno integriranim resursima, pri čemu se osobito ističu kulturno-povijesna baština, pomorski i industrijski identitet, krajobrazne posebnosti te položaj na spoju obalnog i planinskog prostora.

Istodobno, SWOT analiza i rezultati ankete stanovništva upućuju na potrebu pažljivog upravljanja razvojem turizma kako bi se očuvala kvaliteta života lokalne zajednice. Stanovnici u većini prepoznaju da turizam doprinosi očuvanju ili unapređenju kvalitete života, ali jasno ističu probleme povezane s prometnim opterećenjem i neprimjerenim odlaganjem otpada tijekom turističke sezone. Također je vidljivo da dio stanovnika nema dojam da se turizam razvija u smjeru koji odgovara njihovim očekivanjima, što upućuje na potrebu jačanja participativnog i transparentnog upravljanja razvojem.

Prostorni kontekst dodatno određuje razvojni okvir Grada Bakra. Grad se nalazi u specifičnom odnosu prema lučko-industrijskim funkcijama, prometnim pravcima i režimima zaštite prirode, uključujući sjeverni dio teritorija koji zahvaća područje Nacionalnog parka Risnjak. Takva kombinacija gospodarskih, infrastrukturnih i prirodnih obilježja zahtijeva uravnotežen i diferenciran pristup razvoju turizma.

Polazeći od navedenog, strateški prioriteti Grada Bakra usmjereni su na održiv, identitetski utemeljen i društveno prihvatljiv razvoj destinacije.

STRATEŠKI PRAVAC RAZVOJA

Strateški pravac razvoja Grada Bakra usmjeren je na izgradnju prepoznatljive i održive destinacije koja valorizira vlastitu baštinu, krajobrazne posebnosti i pomorsko-industrijski identitet, uz istodobno očuvanje kvalitete života stanovnika i racionalno upravljanje prostornim i infrastrukturnim ograničenjima.

Turizam se u tom okviru ne promatra kao dominantna gospodarska funkcija, već kao komplementarna djelatnost koja nadograđuje postojeću strukturu grada i doprinosi njegovoj revitalizaciji, vidljivosti i gospodarskoj diverzifikaciji. Naglasak se stavlja na kvalitetu ponude, diferencijaciju u odnosu na konkurenciju te razvoj proizvoda koji su usklađeni s prostornim mogućnostima i nosivim kapacitetom prostora.

1. strateški prioritet: Upravljanje i unapređenje turizma sunca i mora

Turizam sunca i mora, iako zbog nedostatka plaža nije primarna snaga Grada Bakra, ostaje važan izvor noćenja i motiv dolaska u ljetnim mjesecima. Ovaj prioritet usmjeren je na kvalitetno upravljanje ljetnom sezonom i podizanje vrijednosti boravka, uz očuvanje identiteta i prostora. Fokus je na unapređenju doživljaja obalnog područja kroz kvalitetno korištenje već uređenih šetnica, pristupa moru i boravišnih zona te na razvoju sadržaja koji naglašavaju posebnosti Bakarskog zaljeva.

Ovaj prioritet uključuje i upravljanje sezonskim opterećenjima, prometom, parkiranjem, čistoćom, sigurnošću i usmjeravanjem posjetitelja, kako bi se osigurala ravnoteža između potreba turista i kvalitete života lokalne zajednice. Grad Bakar se ne natječe s klasičnim kupališnim destinacijama, nego razvija miran, autentičan i održiv boravak uz more u kombinaciji s baštinom, aktivnim turizmom i drugim posebnim oblicima turizma.

Dugoročno, kvalitetno upravljan turizam sunca i mora ostaje stabilan i održiv segment ponude, ali bez prekomjernog pritiska na prostor i zajednicu.

2. strateški prioritet: Jačanje identiteta destinacije kroz valorizaciju baštine

Jačanje identiteta destinacije kroz valorizaciju baštine temelji se na činjenici da je baština najvažniji diferencijacijski resurs Grada Bakra i ključni nositelj njegove prepoznatljivosti. Identitet destinacije proizlazi iz slojevitog spoja pomorske, kulturno-povijesne, industrijske, ruralne i pejzažne baštine te jedinstvenog odnosa mora i zaleđa. Sustavna valorizacija baštine podrazumijeva prepoznavanje, rangiranje i interpretaciju onih elemenata koji najjasnije izražavaju autentičnost Grada Bakra.

Razvoj identiteta uključuje definiranje koherentnog narativa koji povezuje sve te slojeve u jedinstvenu priču o gradu. Taj narativ postaje temelj za oblikovanje turističkih proizvoda i komunikaciju destinacije. Identitet se gradi dosljednim oslanjanjem na stvarne prostorne, povijesne i društvene vrijednosti te njihovom vidljivom prisutnošću u prostoru, interpretaciji i doživljaju.

Ovaj prioritet uspostavlja konceptualni okvir unutar kojeg se razvijaju proizvodi kulturnog i baštinskog turizma. Jasno profiliran identitet omogućuje jasnije pozicioniranje Grada Bakra unutar Kvarnera, povećava prepoznatljivost destinacije i osigurava stabilnost razvoja.

3. strateški prioritet: Razvoj baštinskog i kulturnog turizma kroz aktivaciju baštine

Ovaj prioritet usmjeren je na pretvaranje valorizirane baštine u konkretne turističke proizvode i doživljaje. Aktivacija baštine podrazumijeva njezino uređenje, interpretaciju i stavljanje u turističku funkciju. Cilj je osigurati da, uz poštovanje prostorno-konzervatorskih

ograničenja i osjetljivosti lokaliteta, povijesna jezgra, fortifikacije, Prezida i industrijski lokaliteti postanu atraktivni i razumljivi posjetiteljima.

Razvoj baštinskog turizma temelji se na oblikovanju tematskih ruta, interpretacijskih cjelina i programskih aktivnosti koje povezuju pojedine lokalitete u smislene cjeline. Poseban naglasak stavlja se na suvremene interpretacijske pristupe kroz priče, vodiče, digitalne alate, demonstracije i sudioničke programe. Aktivacija uključuje i korištenje baštinskih lokaliteta kao pozornica za kulturne, umjetničke i edukativne programe koji povećavaju njihovu vidljivost i funkcionalnost. Tako baština prestaje biti statičan resurs i postaje dinamičan dio turističke ponude.

Ovaj prioritet ima za cilj produžiti vrijeme boravka i povećati vrijednost turističke potrošnje kroz razvoj sadržaja koji motiviraju na dulji ostanak, veći obilazak i snažniji angažman posjetitelja. Istodobno se osigurava da razvoj turizma doprinosi očuvanju, održavanju i revitalizaciji baštine. Dugoročno, aktivirana baština postaje održiv razvojni resurs koji generira vrijednost, jača identitet destinacije i potiče lokalni ponos, umjesto da ostane pasivni zaštićeni objekt.

4. strateški prioritet: Razvoj aktivnog turizma kao nositelja produženja sezone

Razvoj aktivnog turizma u Gradu Bakru temelji se na iznimnoj prostornoj raznolikosti koja na malom području objedinjuje more, krške fenomene, šumske predjele, planinske grebene i dio Nacionalnog parka Risnjak. Ovaj prioritet usmjeren je na jačanje uloge aktivnog turizma kao ključnog cjelogodišnjeg proizvoda koji povezuje obalu i zaleđe. Aktivni turizam u Gradu Bakru nije samo rekreacija, nego i način interpretacije krajolika te razumijevanja prirodnih i kulturnih slojeva prostora.

Postojeća mreža pješačkih, planinarskih i biciklističkih staza predstavlja snažnu osnovu za razvoj. Fokus nije samo na infrastrukturnim zahvatima, već na sadržajnom unapređenju i interpretacijskom povezivanju staza s ključnim lokalitetima, Ponikvama kao krškim fenomenom, Dolčinom i prezidima kao tradicijskim krajobrazom, frankopanskim nasljeđem na Hreljinu, šumskim predjelima Zlobina, japnenicama na Plasama, vidikovcima Krasice te planinskim područjem Nacionalnog parka Risnjak. Naglasak je na stvaranju tematskih i doživljajnih cjelina koje posjetiteljima omogućuju dublje razumijevanje prostora kroz priče o ruralnom životu, vodi, kršu, flori i fauni te povijesnim slojevima krajolika.

Time se stvara raznolika ponuda koja privlači različite profile posjetitelja, od rekreativaca do iskusnih planinara i biciklista. Aktivni turizam ima ključnu ulogu u produljenju sezone jer najveći dio svojih vrijednosti nudi upravo u proljeće, jesen i zimu, kada su uvjeti za boravak u prirodi najugodniji. Istodobno, njegov razvoj mora biti usklađen s očuvanjem osjetljivih područja i jasnim standardima zaštite prirodnih vrijednosti.

5. strateški prioritet: Razvoj eno-gastro turizma

Razvoj eno-gastro turizma usmjeren je na jačanje prepoznatljivog gastronomskog identiteta Grada Bakra kao važnog elementa diferencijacije destinacije. Gastroponuda Grada Bakra temelji se na valorizaciji vinogradarske, ribarske i pomorske tradicije, lokalnih namirnica i tradicijskih recepata, uz njihovu suvremenu interpretaciju u ugostiteljskoj i turističkoj ponudi. Poseban naglasak stavlja se na očuvanje i promociju autohtonih proizvoda i običaja, poput bakarske vodice, baškota, bakarske torte, tradicionalnih jela, lokalnih vina i proizvoda zaleđa, kao i na njihovo povezivanje s kulturnom i povijesnom baštinom prostora.

Razvoj gastroturizma provodi se kroz povezivanje lokalnih proizvođača, ugostitelja, manifestacija, interpretacijskih sadržaja i baštinskih lokaliteta u jedinstvene doživljajne cjeline koje posjetiteljima omogućuju upoznavanje Grada Bakra kroz okuse, mirise i priče. Na taj se način gastronomija ne promatra samo kao prateći element turističke ponude, nego kao autentičan motiv dolaska i važan dio ukupnog doživljaja destinacije.

Ovaj prioritet doprinosi produženju turističke sezone, povećanju vrijednosti boravka i jačanju gospodarskih učinaka turizma za lokalnu zajednicu. Dugoročno, razvoj gastro turizma pridonosi prepoznatljivosti Grada Bakra, jačanju lokalnog gospodarstva i stvaranju kvalitetne, autentične i održive destinacijske ponude.

6. strateški prioritet: Razvoj drugih selektivnih oblika turizma (izletnički, poslovni, manifestacijski)

Razvoj drugih selektivnih oblika turizma usmjeren je na diversifikaciju ponude i stvaranje sadržaja koji nadopunjuju ljetnu sezonu te privlače posjetitelje tijekom cijele godine. Grad Bakar raspolaže resursima koji omogućuju razvoj izletničkog, poslovnog i manifestacijskog turizma, a ovaj prioritet jača njihovu ulogu kao dodatnih motiva dolaska.

Izletnički turizam u Gradu Bakru oslanja se na dobru prometnu dostupnost, blizinu Rijeke i drugih dijelova Kvarnera te na prostornu raznolikost destinacije koja na malom području povezuje povijesnu jezgru, obalni pojas, Prezide, Hreljin, Ponikve i zaleđe. Cilj je oblikovati sadržaje i doživljaje koji motiviraju na jednodnevni ili kratkotrajni dolazak, uz naglasak na interpretaciju prostora, baštine i krajolika te na povezivanje više lokaliteta u smislene izletničke cjeline. Izletnički turizam posebno je važan za Grad Bakar jer odgovara njegovu položaju i identitetu destinacije koja se ne temelji na masovnom boravišnom turizmu, nego na sadržajnom i autentičnom doživljaju.

Poslovni turizam oslanja se na blizinu Industrijske zone Bakar na Kukuljanovu i mogućnost razvoja kratkotrajnog boravka. Novu razvojnu priliku dobiva izgradnjom hotela na Kukuljanovu, koji će omogućiti prihvat i poslovnih gostiju. Kako bi njihov boravak imao veću vrijednost i jasnu destinacijsku prepoznatljivost, poslovnim gostima potrebno je ponuditi doživljaje koji proizlaze iz kulturne, povijesne i industrijske baštine Grada Bakra. Na taj način poslovni gosti dobivaju autentičan doživljaj destinacije, a njihov se boravak povezuje sa širom ponudom grada.

Manifestacijski turizam obuhvaća tematske i kulturne događaje koji potiču dolaske izvan glavne sezone. Razvija se kroz događanja koja proizlaze iz lokalnih tradicija, kulturnih posebnosti i identiteta prostora. Naglasak je na programima koji koriste baštinske lokalitete kao pozornice za kulturne, umjetničke i edukativne sadržaje. Takva događanja povećavaju vidljivost destinacije, potiču lokalnu zajednicu i stvaraju dodatne razloge za dolazak izvan ljetnih mjeseci.

Ovi oblici turizma nadopunjuju baštinski i aktivni segment, ali ne preuzimaju dominantnu ulogu. Dugoročno, razvoj selektivnih oblika turizma doprinosi stabilnijoj i raznolikijoj strukturi potražnje, jača identitet destinacije i stvara održiv model turističkog razvoja.

7. strateški prioritet: Jačanje lokalnih kapaciteta i uključivanje zajednice

Jačanje lokalnih kapaciteta i aktivno uključivanje zajednice temelj su dugoročnog i održivog turističkog razvoja Grada Bakra. Turizam može napredovati samo ako lokalni dionici imaju potrebna znanja, vještine i motivaciju te ako sudjeluju u oblikovanju promjena u prostoru. Stoga razvoj turizma mora biti usklađen s interesima i potrebama lokalne zajednice, a ne nametnut izvana. Posebno je važno osnažiti lokalne udruge, kulturne i sportske organizacije te pojedince koji već stvaraju sadržaje i čuvaju identitet prostora.

Ovaj prioritet obuhvaća razvoj kompetencija u području upravljanja turizmom, interpretacije baštine, vođenja tura, organizacije događanja i digitalne promocije. Jačanje kapaciteta podrazumijeva edukaciju, umrežavanje i osnaživanje lokalnih dionika. Uključivanje zajednice znači njezino sudjelovanje u planiranju razvoja te razvoj zajedničkih inicijativa i projekata kroz koje lokalna zajednica postaje aktivni sukreator turističke ponude.

Suradnja između javnog sektora, poduzetnika i civilnog društva ključna je za provedbu strategije. Ovaj prioritet osigurava da turizam doprinosi kvaliteti života lokalne zajednice, a ne da je narušava.

8. strateški prioritet: Profesionalizacija upravljanja destinacijom i digitalna transformacija turističkog sustava

Profesionalizacija upravljanja destinacijom i digitalna transformacija turističkog sustava nadovezuju se na postojeće dobre temelje koje je Grad Bakar već izgradio, od razvijenih digitalnih kanala i kvalitetne online komunikacije do aktivne suradnje lokalnih dionika. Ovaj prioritet usmjeren je na daljnje jačanje tih postignuća te njihovo povezivanje u cjelovit, moderan i koordiniran sustav upravljanja destinacijom koji će omogućiti kvalitetnije planiranje, provedbu i praćenje turističkog razvoja.

Naglasak se stavlja na jačanje organizacijskih i stručnih kapaciteta turističkog sustava, unapređenje koordinacije među dionicima te uspostavu jasnih procesa i alata koji omogućuju učinkovitije upravljanje destinacijom. Posebna važnost pridaje se razvoju

suradnje između Turističke zajednice, Grada, ustanova, poduzetnika, udruga i drugih nositelja turističkih i s turizmom povezanih aktivnosti, kako bi se razvoj destinacije temeljio na zajedničkom djelovanju, razmjeni informacija i usklađenim razvojnim odlukama.

U okviru ovog prioriteta važna je i daljnja suradnja s Rijekom i destinacijama Riječkog prstena, osobito u području zajedničkih promotivnih i razvojnih aktivnosti. Grad Bakar se zbog svoje veličine i raspoloživih resursa ne može oslanjati isključivo na samostalnu tržišnu vidljivost, pa povezivanje s okolnim destinacijama predstavlja važan alat za jačanje prepoznatljivosti, učinkovitije marketinško djelovanje i postizanje većeg dosega uz racionalnije korištenje financijskih sredstava. Takva suradnja istodobno omogućuje bolje pozicioniranje Grada Bakra unutar šireg regionalnog turističkog prostora i jača njegovu ulogu kao prepoznatljive i komplementarne destinacije.

Digitalna transformacija u tom kontekstu nije cilj sama po sebi, nego sredstvo za kvalitetnije upravljanje i bolje iskustvo posjetitelja. Ona uključuje unapređenje postojećih digitalnih rješenja, razvoj novih alata za informiranje, interpretaciju i promociju te njihovo međusobno usklađivanje kako bi posjetitelji imali jednostavniji pristup sadržajima i informacijama, a lokalni dionici učinkovitiju podršku u komunikaciji, suradnji i upravljanju turističkim procesima. Tako digitalni alati i profesionalno upravljanje ne doprinose samo učinkovitijem radu sustava, nego i kvalitetnijem iskustvu posjetitelja, većoj dostupnosti informacija, lakšem snalaženju u prostoru i jasnijem doživljaju destinacije kao organizirane, suvremene i gostima prilagođene cjeline.

Dugoročno, ovaj prioritet osigurava da Grad Bakar ostane dobro vođena, suvremena i prepoznatljiva destinacija koja znanje, suradnju i digitalne alate koristi kao potporu održivom i kvalitetnom turističkom razvoju.

ZAKLJUČNO

Definirani strateški prioriteti usmjeravaju razvoj turizma Grada Bakra prema modelu koji se temelji na autentičnosti, umjerenosti i kvaliteti, a ne na kvantitativnom rastu. Njihova je zajednička zadaća povezati očuvanje prostora, baštine i kvalitete života lokalne zajednice s razvojem turističkih proizvoda koji će biti prepoznatljivi, održivi i tržišno relevantni. U tom smislu, turizam se u Gradu Bakru razvija kao nadogradnja postojećih vrijednosti prostora i identiteta grada, a ne kao zaseban i od njih odvojen razvojni sustav.

Provedba ovih prioriteta zahtijevat će postupnost, međusobnu usklađenost mjera te trajnu suradnju Grada, Turističke zajednice, lokalnih dionika i šireg regionalnog okruženja. Posebno je važno osigurati da svaki novi zahvat, program ili turistički proizvod doprinosi jasnijem identitetu destinacije, većoj kvaliteti doživljaja i boljoj ravnoteži između turističke funkcije i svakodnevnog života zajednice. Upravo će sposobnost povezivanja baštine, krajolika, lokalnog znanja, događanja i suvremenih alata upravljanja odrediti uspješnost budućeg turističkog razvoja Grada Bakra.

Dugoročno, strateški prioriteti postavljaju okvir za razvoj Grada Bakra kao diferencirane, dobro upravljane i sadržajno snažne destinacije Kvarnera, koja svoju konkurentnost gradi na vlastitim posebnostima, a ne na oponašanju razvijenijih i masovnijih turističkih modela. Na taj se način stvara osnova za stabilan, održiv i društveno prihvatljiv razvoj turizma koji

istodobno jača vidljivost destinacije, potiče lokalni ponos i doprinosi ukupnoj kvaliteti života u Gradu Bakru.

IDENTIFICIRANJE CILJEVA RAZVOJA TURIZMA

U skladu s definiranim strateškim pravcem razvoja turizma Grada Bakra te utvrđenim strateškim prioritetima, u ovom poglavlju definirani su ciljevi razvoja turizma za plansko razdoblje. Ciljevi proizlaze iz provedene analize stanja destinacije, identificiranih razvojnih potencijala i ograničenja, stavova lokalne zajednice te usporedbe s praksom i strukturom ciljeva u planovima upravljanja drugih usporedivih destinacija.

Ciljevi su definirani kao željeni razvojni ishodi. Oni predstavljaju poveznicu između strateških prioriteta i mjera i aktivnosti koje se razrađuju u nastavku Plana te usmjeravaju razvoj turizma prema kvaliteti, održivosti i upravljivosti destinacije.

1. STRATEŠKI PRIORITET: UPRAVLJANJE I UNAPRJEĐENJE TURIZMA SUNCA I MORA

- 1.A. Unaprjeđenje kvalitete boravišnih i kupališnih prostora uz more
- 1.B. Smanjenje prometnog opterećenja u povijesnoj jezgri Bakra

2. STRATEŠKI PRIORITET: JAČANJE IDENTITETA DESTINACIJE KROZ VALORIZACIJU BAŠTINE

- 2.A. Definiranje strateškog okvira za valorizaciju baštine i identiteta Grada Bakra
- 2.B. Jačanje uloge lokalne zajednice u očuvanju i interpretaciji identiteta Grada Bakra
- 2.C. Unaprjeđenje upravljanja komunikacijom identiteta destinacije

3. STRATEŠKI PRIORITET: RAZVOJ BAŠTINSKOG I KULTURNOG TURIZMA KROZ AKTIVACIJU BAŠTINE

- 3.A. Aktivacija i interpretacija baštine za kulturni turizam
- 3.B. Unaprjeđenje interpretacije i programska aktivacija Starog grada Hreljina
- 3.C. Razviti i aktivirati dodatne prostore i sadržaje važne za turističku ponudu Grada Bakra

4. STRATEŠKI PRIORITET: RAZVOJ AKTIVNOG TURIZMA KAO NOSITELJA PRODUŽENJA SEZONE

- 4.A. Razvijanje infrastrukture za sport, rekreaciju i poslovna događanja
- 4.B. Jačanje cjelogodišnje atraktivnosti kroz razvoj jedinstvenih aktivnih i interpretacijskih doživljaja prostora
- 4.C. Sadržajno unaprijediti i tematski povezati ponudu aktivnog turizma

5. STRATEŠKI PRIORITET: RAZVOJ ENO-GASTRO TURIZMA

- 5.A. Očuvati, interpretirati i suvremeno prezentirati gastronomsku baštinu Grada Bakra
- 5.B. Razviti prepoznatljive eno-gastro proizvode i doživljaje utemeljene na lokalnim resursima

6. STRATEŠKI PRIORITET: RAZVOJ DRUGIH SELEKTIVNIH OBLIKA TURIZMA (IZLETNIČKI, POSLOVNI, MANIFESTACIJSKI)

- 6.A. Razviti prepoznatljive izletničke proizvode i kratke doživljajne programe
- 6.B. Razviti manifestacijske i posebne programe koji jačaju vidljivost izvan glavne sezone

7. STRATEŠKI PRIORITET: JAČANJE LOKALNIH KAPACITETA I UKLJUČIVANJE ZAJEDNICE

- 7.A. Podići znanja i vještine lokalnih dionika za snažnije uključivanje u turističku ponudu

8. STRATEŠKI PRIORITET: PROFESIONALIZACIJA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM I DIGITALNA TRANSFORMACIJA TURISTIČKOG SUSTAVA

- 8.A. Jačanje organizacijskih kapaciteta i sinergije dionika kroz razmjenu znanja i regionalnu suradnju

MJERE I AKTIVNOSTI

1. STRATEŠKI PRIORITET: UPRAVLJANJE I UNAPRJEĐENJE TURIZMA SUNCA I MORA

Cilj 1.A.

Unaprjeđenje kvalitete boravišnih i kupališnih prostora uz more

1.A.1. Uređenje plaže Banj

Projekt obuhvaća uređenje plaže Banj kroz izgradnju sunčališta, izvedbu zaštitnih pera, nasipavanje žala te opremanje plaže tuševima, kabinama i drugom osnovnom kupališnom opremom, uz poseban naglasak na pristupačnost za osobe s invaliditetom. Cilj projekta je stvoriti kvalitetnije, sigurnije i funkcionalnije kupališno područje koje će unaprijediti boravišnu vrijednost obalnog prostora i povećati atraktivnost Grada Bakra tijekom ljetnih mjeseci. Radovi uređenja plaže planirani su u razdoblju od 2026. do 2028. godine. Posebna pažnja posvetit će se uspostavi zone prilagođene osobama s invaliditetom kako bi se osigurala veća uključenost i dostupnost prostora različitim skupinama korisnika. Uređenjem plaže Banj Grad Bakar bi dobio dodatno kvalitetno kupališno područje koje bi pridonijelo podizanju standarda boravka uz more, ali i ravnomjernijem rasporedu posjetitelja na obalnom području. Projekt se ujedno uklapa u širu logiku postupnog unaprjeđenja manjih, funkcionalnih i identitetski usklađenih prostora za boravak uz more, bez težnje prema masovnom kupališnom razvoju.

1.A.2. Uređenje parka Banj

Projekt obuhvaća uređenje parka Banj kroz obnovu parkovnih površina, uređenje pješačkih staza, postavljanje rasvjete i oblikovanje boravišnih zona te uređenje ulaznog trga s pogledom na more. Cilj projekta je unaprijediti kvalitetu javnog prostora uz obalu i stvoriti ugodnije, funkcionalnije i vizualno privlačnije područje za svakodnevni boravak stanovnika i posjetitelja. Uređenjem parka Banj ojačala bi se boravišna vrijednost ovog dijela obale te stvorili bolji uvjeti za odmor, šetnju i kraće zadržavanje uz more. Projekt se uklapa u širi smjer postupnog unaprjeđenja obalnih i javnih prostora Grada Bakra, uz naglasak na kvalitetu ambijenta i mirniji, ugodniji doživljaj boravka uz more.

1.A.3. Daljnje uređenje plaže Melić i prateće kupališne infrastrukture

Projekt obuhvaća daljnje uređenje plaže Melić i njezine prateće kupališne infrastrukture s ciljem daljnjeg unaprjeđenja uređenog, sigurnog i funkcionalnog prostora za boravak uz more. U okviru zahvata moguće je daljnje uređenje pristupa plaži, sanacija i obnavljanje opreme kupališne zone te obnavljanje osnovne komunalne i boravišne opreme. Projekt može uključivati i uređenje sigurnijeg pristupa moru te manju interpretacijsku točku koja bi posjetiteljima približila povezanost mora, zaljeva i Prezida kao važnih elemenata identiteta Grada Bakra.

Cilj 1.B.

Smanjenje prometnog opterećenja u povijesnoj jezgri Bakra

1.B.1. Izgradnja javne garaže Voj i uređenje parkirališta iza Pomorske škole

Projekt obuhvaća izgradnju javne garaže na lokaciji Voj s ciljem povećanja parkirališnih kapaciteta i bolje organizacije prometa u središtu Grada Bakra. Potreba za ovim zahvatom proizlazi iz ograničenih prostornih mogućnosti povijesne jezgre, konfiguracije terena i izraženog pritiska na postojeća parkirališna mjesta, osobito tijekom ljetne sezone i za vrijeme većih događanja. Izgradnjom garaže stvorili bi se preduvjeti za postupno rasterećenje najužeg gradskog središta od parkiranih vozila te za uređenje i funkcionalnije korištenje javnog prostora.

Projekt je važan ne samo s prometnog, nego i s turističkog i urbanističkog stajališta, jer omogućuje kvalitetnije upravljanje dolascima posjetitelja i svakodnevnim prometom stanovnika. Ujedno otvara prostor za jačanje boravišne i pješačke funkcije dijelova grada koji su danas opterećeni automobilima. U provedbi projekta najprije je potrebno provesti arheološka istraživanja i ishoditi lokacijsku dozvolu u razdoblju do 2027. godine, zatim izraditi glavni projekt tijekom 2027. godine, a sama izgradnja garaže planirana je u razdoblju od 2028. do 2029. godine. Ovaj projekt predstavlja jednu od ključnih infrastrukturnih pretpostavki za dugoročno unaprijeđenje prometne dostupnosti i kvalitete boravka u Gradu Bakru.

1.B.2. Postupno jačanje boravišne funkcije bakarske rive

Mjera obuhvaća postupno unaprijeđenje bakarske rive kao prostora boravka, šetnje i zadržavanja uz more, uz smanjenje utjecaja prometa i parkiranja na najvrjednijim dijelovima obale. Iako je bakarska riva danas uređena i predstavlja važan dio obalnog identiteta grada, njezinu boravišnu vrijednost i ukupni doživljaj umanjuju automobili, ograničen broj mjesta za sjedenje i nedovoljno oblikovani manji prostori za zadržavanje. Cilj mjere je ojačati ulogu rive kao ugodnog javnog prostora koji podupire mirniji, autentičan i sadržajno kvalitetan boravak uz more, u skladu s razvojnim smjerom Grada Bakra kao destinacije koja se ne oslanja na masovni plažni turizam, nego na umjeren i identitetski usklađen doživljaj obale.

Mjera uključuje postupno smanjenje parkiranja na najatraktivnijim i najvrjednijim dijelovima rive, definiranje dionica s pojačanom boravišnom funkcijom te povećanje broja klupa i manjih prostora za odmor i zadržavanje. Predviđa se i uređenje manjih prostora za večernji boravak uz more, kao i diskretno hortikulturno i ambijentalno opremanje kojim bi se dodatno unaprijedila kvaliteta prostora bez narušavanja njegova karaktera. Također se

predviđa uređenje trga kod pontonske šetnice i izgradnja zgrade Lučke uprave i ugostiteljskog objekta. Takvim pristupom bakarska riva može postupno postati jedan od ključnih prostora svakodnevnog života i turističkog doživljaja grada, mjesto koje povezuje obalu, šetnju, poglede i identitet Grada Bakra u cjelovit i prepoznatljiv obalni ambijent.

2. STRATEŠKI PRIORITET: JAČANJE IDENTITETA DESTINACIJE KROZ VALORIZACIJU BAŠTINE

Cilj 2.A.

Definiranje strateškog okvira za valorizaciju baštine i identiteta Grada Bakra

2.A.1. Izrada strategije razvoja kulturnog turizma Grada Bakra

Mjera obuhvaća izradu strateškog okvira za razvoj kulturnog turizma Grada Bakra, utemeljenog na njegovoj kulturno-povijesnoj, pomorskoj, industrijskoj i nematerijalnoj baštini. Cilj joj je usmjeriti razvoj kulturnog turizma prema jasnim prioritetima, definirati nosive teme i proizvode te uskladiti aktivaciju baštine s identitetom destinacije, prostornim mogućnostima i potrebama lokalne zajednice.

Strategija će odrediti glavne razvojne smjerove, prioritetne lokalitete i tematske cjeline, model interpretacije baštine, prijedloge kulturno-turističkih proizvoda, smjernice za korištenje baštinskih prostora te okvir suradnje među dionicima i faznu provedbu. Naglasak će biti na povezivanju kulturnih resursa u smislene i tržišno razumljive cjeline, razvoju cjelogodišnjih sadržaja i jačanju doživljajne i edukativne vrijednosti prostora, u skladu s načelima umjerenog i selektivnog razvoja turizma u Gradu Bakru.

U sklopu mjere izradit će se i baza baštinskih i identitetskih resursa Grada Bakra, koja će obuhvatiti inventarizaciju lokaliteta, prostora, motiva te materijalne i nematerijalne baštine. Resursi će se vrednovati prema autentičnosti, jedinstvenosti, očuvanosti, pristupačnosti i mogućnosti turističke interpretacije, uz izdvajanje nosivih identitetskih točaka, uspostavu prioriternih identitetskih osi Grada Bakra te procjenu rizika i osjetljivosti baštine radi odgovorne i održive valorizacije.

2.A.2. Osnivanje Javne ustanove u kulturi

S obzirom na bogatu kulturno-povijesnu baštinu Grada Bakra te sve veći broj aktivnosti, projekata i programa usmjerenih na njezinu zaštitu, interpretaciju i prezentaciju, Grad Bakar dugoročno planira osnivanje javne ustanove u kulturi. Uspostavom takve ustanove osiguralo bi se sustavnije upravljanje kulturnom baštinom, kvalitetnija koordinacija kulturnih sadržaja, učinkovitija priprema i provedba razvojnih projekata te stvaranje preduvjeta za korištenje nacionalnih i europskih izvora financiranja. Time bi se dodatno unaprijedila zaštita kulturnih dobara te ojačala njihova uloga u društvenom, kulturnom i turističkom razvoju grada.

Cilj 2.B.

Jačanje uloge lokalne zajednice u očuvanju i interpretaciji identiteta Grada Bakra

2.B.1. Nastavak uključivanja lokalne zajednice u prepoznavanje, očuvanje i tumačenje identiteta destinacije

Mjera polazi od činjenice da se identitet Grada Bakra ne temelji samo na materijalnoj baštini, nego i na živim običajima, lokalnim pričama, naseljima i osjećaju pripadnosti zajednice. Već sada je zajednica uključena, a planira se i jačanje uključivanja stanovnika, udruga i lokalnih institucija u prepoznavanje, očuvanje i tumačenje identiteta destinacije kako bi on ostao autentičan i ukorijenjen u svakodnevnom životu.

Provest će se radionice i konzultacije s lokalnim dionicima radi prepoznavanja ključnih elemenata identiteta te prikupljanja priča, motiva, sjećanja i drugih sadržaja relevantnih za buduću interpretaciju i komunikaciju. Na toj osnovi uspostaviti će se baza lokalnih identitetskih sadržaja i razviti mikro-narativi za pojedina naselja Grada Bakra, kako bi se ojačao ukupni identitet destinacije i osigurala prostorna ravnoteža u njegovu predstavljanju. Istodobno će se poticati oživljavanje nematerijalne kulturne baštine kroz radionice, manja događanja i interpretacijske formate koji prenose običaje, pjesme, povijesne trenutke i druge elemente žive baštine.

Cilj 2.C.

Unaprjeđenje upravljanja komunikacijom identiteta destinacije

2.C.1. Daljnja izrada skupa kratkih priča i interpretacijskih motiva za vodiče, promotivne materijale i digitalne sadržaje – digitalni katalog „Baštinska škrinjica“

Mjera obuhvaća sustavno prikupljanje, obradu i oblikovanje kratkih legendi, povijesnih crtica, lokalnih priča i baštinskih motiva u jedinstven digitalni katalog „Baštinska škrinjica“, namijenjen korištenju u vodičkim interpretacijama, promotivnim materijalima, edukativnim sadržajima i digitalnim komunikacijskim kanalima destinacije. Cilj mjere je uspostaviti preglednu i primjenjivu bazu sadržaja koja će olakšati dosljednu interpretaciju identiteta Grada Bakra te omogućiti kvalitetnije povezivanje baštine, prostora i lokalnih priča u različitim oblicima turističke i komunikacijske prezentacije.

Ključne aktivnosti obuhvaćaju identifikaciju i odabir priča, motiva i legendi relevantnih za različite dijelove destinacije, njihovu obradu u kraće interpretacijske formate te izradu digitalnog kataloga koji će biti prilagođen potrebama vodiča, edukatora, promotivnih materijala i online kanala komunikacije.

3. STRATEŠKI PRIORITET: RAZVOJ BAŠTINSKOG I KULTURNOG TURIZMA KROZ AKTIVACIJU BAŠTINE

Cilj 3.A.

Aktivacija i interpretacija baštine za kulturni turizam

3.A.1. Unutarnje uređenje Kaštela u Bakru

Mjera obuhvaća prilagodbu i unutarnje uređenje prostora Kaštela za izložbene, koncertne, interpretacijske i druge javne programe, s ciljem jačanja njegove kulturne i turističke funkcije. U okviru mjere predviđa se funkcionalno opremanje prostora te stvaranje uvjeta za uspostavu stalnih i povremenih sadržaja koji će Kaštel učiniti jednim od ključnih mjesta kulturnog života i turističke interpretacije Grada Bakra. Posebno je važna uspostava stalnog muzejskog i interpretacijskog postava koji bi na suvremen i posjetiteljima razumljiv način predstavio pomorsku, gospodarsku i društvenu prošlost grada.

Mjera uključuje izradu koncepta unutarnjeg uređenja i funkcionalne namjene prostora, izvođenje potrebnih radova prilagodbe i opremanja, uspostavu odgovarajućeg modela upravljanja prostorom te izradu i postavljanje stalnog postava. Ujedno se predviđa i postupno uključivanje Kaštela u redoviti program kulturnih i turističkih događanja, kako bi ovaj lokalitet tijekom cijele godine imao aktivnu i prepoznatljivu ulogu u životu grada i razvoju destinacije.

3.A.2. Nastavak sanacije i uređenja Palače Marochini

Mjera obuhvaća nastavak sanacije i uređenja Palače Marochini kroz provedbu restauratorskih radova i prilagodbu prostora za muzejske postave, interpretacijske sadržaje i druge kulturne programe. Cilj mjere je očuvati i funkcionalno aktivirati jedan od važnih povijesnih objekata Grada Bakra te ga postupno uključiti u mrežu prostora koji nose kulturni i turistički identitet grada. Uređenjem palače stvaraju se preduvjeti za kvalitetniju prezentaciju baštine i razvoj sadržaja koji mogu obogatiti kulturnu ponudu Grada Bakra tijekom cijele godine.

Mjera uključuje dovršetak restauratorskih zahvata i završetak uređenja prostora do kraja 2026. godine. Time bi se omogućilo da Palača Marochini dobije jasniju i aktivniju funkciju u kulturnom i turističkom životu grada, uz poštovanje njezine povijesne vrijednosti i ambijentalnog značaja. U dugoročnom smislu, ova mjera pridonosi postupnom jačanju mreže baštinskih lokaliteta Grada Bakra koji se ne promatraju samo kao zaštićeni objekti, nego i kao prostori suvremene interpretacije i javne uporabe.

3.A.3. Opremanje rodne kuće Josipa Marohnića – Etno kuća Marohnić

Mjera obuhvaća postavljanje muzejskog postava i interpretacijskih sadržaja u rodnoj kući Josipa Marohnića, s ciljem prezentacije njegova života, rada i značenja za hrvatsko

iseljeničtvo. Kroz ovu mjeru kuća bi se uredila kao mjesto interpretacije jednog od najvažnijih pojedinaca bakarskoga kraja, ali i kao prostor koji šire tematizira povijest iseljavanja, veze Grada Bakra s hrvatskom dijasporom te ulogu lokalnih ljudi u međunarodnim migracijskim i društvenim procesima. Na taj bi način rodna kuća Josipa Marohnića dobila jasnu kulturnu, edukativnu i turističku funkciju.

Mjera uključuje izradu i postavljanje muzejskog postava do kraja 2026. godine, kao i pripremu kuće za otvaranje posjetiteljima. Uz sam postav, predviđa se i razvoj interpretacijskih sadržaja koji će temu približiti različitim skupinama korisnika, uključujući individualne posjetitelje, škole, izletničke grupe i zainteresiranu javnost. U dugoročnom smislu, ova mjera pridonosi širenju mreže interpretacijskih točaka Grada Bakra, jačanju sadržaja u zaleđu grada te boljem povezivanju lokalne povijesti s temama koje imaju šire nacionalno i identitetsko značenje.

3.A.4. Doprinos opremanja interpretacijskog centra „O ribi“ u Turskoj kući

Interpretacijski centar "O ribi" bit će smješten u Turskoj kući. Koncept se temelji na priči o ribi, a tako se nekada u Bakru nazivala samo tuna, dok su ostale ribe Bakrani nazivali njihovim imenima. Atrakcija Interpretacijskog centra "O ribi" bit će Vrša sjećanja, spoj umjetničke instalacije talijanskog umjetnika Paola Piglia i zvučnih zapisa lokalnih stanovnika koji su na čakavskom narječju snimili priče i legende te dogodovštine starih ribara i mještana Bakra.

3.A.5. Projekt Bakarske špine

Mjera obuhvaća nastavak projekta „Oživljene bakarske špine“, usmjerenog na obnovu starih javnih kamenih špina u Gradu Bakru, njihovo ponovno stavljanje u funkciju te interpretaciju njihove povijesne, društvene i ekološke vrijednosti. Projekt se provodi kao višegodišnja aktivnost kojom se čuva vrijedna urbana baština i istodobno unapređuje kvaliteta boravka stanovnika, posjetitelja i turista u povijesnoj jezgri grada.

U prvoj fazi projekta izrađen je vizualni identitet, pripremljeni su interpretacijski tekstovi, prijevodi, brošura i interpretacijske table, a do sada je obnovljena jedna špina. U nastavku projekta planira se obnova još pet starih kamenih špina, uz poštovanje konzervatorskih uvjeta, ponovno spajanje na vodu te postavljanje interpretacijskih tabli s pričama o vodi, izvorima, špinama i povijesti Grada Bakra. Sadržaji će biti dvojezični, uz QR kodove koji omogućuju dostupnost informacija i na drugim jezicima.

Cilj mjere je sačuvati špine od daljnjeg propadanja, vratiti ih u svakodnevni život grada te oblikovati prepoznatljiv interpretacijski sadržaj koji povezuje baštinu, javni prostor, pitku vodu i održivost. Obnovljene špine doprinijet će ugodnijem obilasku stare gradske jezgre, osobito Gornjeg grada, gdje nedostaje ugostiteljskih sadržaja, te će posjetiteljima omogućiti pristup svježoj vodi uz dodatnu edukativnu i doživljajnu vrijednost. Mjera se nadovezuje na postojeće interpretacijske sadržaje, uključujući projekt „Zaigrani Bakar“, i pridonosi promociji Grada Bakra kao održive, baštinski osviježene i posjetiteljima ugodne destinacije.

Cilj 3.B.

Unaprjeđenje interpretacije i programska aktivacija Starog grada Hreljina

3.B.1. Storytelling „Živi Hreljin“

Razvoj specifičnog storytellinga koji Stari grad Hreljin prezentira kao ključnu točku nadzora povijesnih trgovačkih putova. Interpretacija će obuhvatiti priče o plemićkim obiteljima Frankopana i Zrinskih, ali i o svakodnevnom životu stanovnika koji su gradinu napustili radi izgradnje današnjeg Hreljina.

Ovakva tematska naracija transformira atrakciju iz statične arheološke ruševine u prostor prožet povijesnim pričama i emocijama. Cilj je posjetiteljima približiti stratešku važnost lokaliteta koji je stoljećima nadzirao protok roba i ljudi između unutrašnjosti i Kvarnerskog zaljeva. Umjesto suhoparnog nizanja povijesnih podataka, storytelling koristi perspektive povijesnih aktera, poput carinika koji naplaćuje tranzit ili frankopanskih gospodara koji s visina motre svoje posjede, kako bi se stvorila osobna povezanost s prostorom. Poseban naglasak stavlja se na fenomen migracija stanovništva „iz brda u polje“, čime se posjetitelju objašnjava zašto je gradina napuštena nakon izgradnje Karolinske ceste. Ova se naracija provodi kroz postavljanje taktilnih elemenata, poput stiliziranih skulptura vage ili škrinje. Za mlađe posjetitelje već je osmišljena igra Frankopanska avantura na prilazu Starom gradu Hreljinu.

Cilj 3.C.

Razviti i aktivirati dodatne prostore i sadržaje važne za turističku ponudu Grada Bakra

3.C.1. Uređenje Doma kulture Kukuljanovo

Mjera obuhvaća rekonstrukciju i uređenje Doma kulture Kukuljanovo kao prostora namijenjenog kulturnim, društvenim i drugim javnim programima. Iako nije riječ o klasičnom baštinskom lokalitetu, Dom kulture važan je za širenje mreže prostora u kojima se mogu odvijati sadržaji koji podupiru kulturni identitet, društveni život i cjelogodišnju aktivnost na području Grada Bakra. Uređenjem ovog prostora stvaraju se bolji uvjeti za održavanje različitih događanja, okupljanja i programa koji mogu imati značenje i za lokalnu zajednicu i za posjetitelje.

Mjera uključuje sanaciju krovišta i fasade, provedbu unutarnjih građevinskih radova te uređenje interijera i okoliša objekta. Sanacija krovišta i fasade već je provedena. Do kraja 2026. planirani su unutarnji građevinski radovi te uređenje interijera i okoliša. U sklopu Doma kulture uredio se i boćarski dom. U dugoročnom smislu, uređenje Doma kulture Kukuljanovo pridonosi ravnomjernijem razvoju kulturnih sadržaja na području cijelog grada te jača prostorne preduvjete za širenje programa izvan same povijesne jezgre Bakra.

3.C.2. Uređenje podmorskog tunela

Mjera obuhvaća razvoj interpretacijskog pristupa industrijskoj baštini Grada Bakra kao važnom, ali još nedovoljno turistički aktiviranom sloju identiteta destinacije. Cilj mjere je oblikovati osnovu za uključivanje industrijske baštine u kulturne i turističke sadržaje grada, osobito kroz interpretaciju lokaliteta, priča o radu, tehnologiji i transformaciji prostora. U tom okviru predviđa se uređenje dijela tunela bivše koksare i njegovo opremanje svjetlosnim i multimedijским instalacijama koje bi na suvremen i doživljajan način prezentirale industrijsku povijest Grada Bakra.

Uređenjem i aktivacijom ovog prostora Grad Bakar bi dobio novi interpretacijski sadržaj koji proširuje sliku grada izvan klasične kulturno-povijesne baštine i snažnije uključuje industrijski sloj njegova identiteta u turističku ponudu. U dugoročnom smislu, ova mjera može pridonijeti stvaranju prepoznatljivog i diferenciranog proizvoda koji povezuje baštinu, prostor i suvremene interpretacijske alate te posjetiteljima omogućuje dublje razumijevanje razvoja Grada Bakra.

4. strateški prioritet: Razvoj aktivnog turizma kao nositelja produženja sezone

Cilj 4.A.: Razvijanje infrastrukture za sport, rekreaciju i poslovna događanja

4.A.1. Razvoj sportsko-poslovnog kompleksa u industrijskoj zoni Bakar

Mjera obuhvaća razvoj multifunkcionalnog sportsko-poslovnog kompleksa u Industrijskoj zoni Bakar, koji uključuje sportsku dvoranu, bazene i prateće sadržaje namijenjene sportu, rekreaciji, poslovnim događanjima i drugim kompatibilnim aktivnostima. Cilj mjere je unaprijediti uvjete za sport i rekreaciju lokalne zajednice, ali i stvoriti prostorne i sadržajne preduvjete za razvoj dodatnih aktivnosti koje mogu doprinositi cjelogodišnjoj atraktivnosti Grada Bakra. Ovakav kompleks može imati višestruku funkciju, jer uz lokalnu sportsku i rekreacijsku ulogu otvara mogućnost prihvata sportskih priprema, manjih natjecanja, poslovnih susreta i drugih programa koji proširuju profil destinacije.

Mjera uključuje pripremu i provedbu projekta izgradnje kompleksa, izgradnju sportskih, rekreacijskih i pratećih poslovnih sadržaja te njihovo opremanje i stavljanje u funkciju. U dugoročnom smislu, realizacija ove mjere može pridonijeti diverzifikaciji ponude Grada Bakra, jačanju njegove sportske i poslovne funkcije te stvaranju dodatnih razloga dolaska izvan glavne turističke sezone.

4.A.2. Uređenje sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Borac

Mjera obuhvaća daljnje uređenje sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Borac kroz provedbu treće i četvrte faze projekta. Cilj mjere je unaprijediti lokalnu sportsku infrastrukturu, poboljšati uvjete za trening i rekreaciju te osigurati kvalitetnije i funkcionalnije korištenje sportskih sadržaja za lokalnu zajednicu i sportske korisnike. Uređenjem kompleksa stvaraju

se bolji preduvjeti za redovite sportske aktivnosti, rekreativno korištenje prostora i daljnje jačanje sportske ponude na području Grada Bakra.

Mjera uključuje izvođenje treće i četvrte faze projekta, izgradnju i uređenje pratećih sadržaja te opremanje kompleksa potrebnom sportskom opremom, uređenje parkirališta i spoj na magistralu. U zgradi će se nalaziti i ugostiteljski i smještajni objekt. Provedba ovih aktivnosti planirana je tijekom 2026. godine. U dugoročnom smislu, ova mjera pridonosi podizanju standarda lokalne sportske infrastrukture i jačanju prostornih uvjeta za razvoj sporta, rekreacije i aktivnog načina života u Gradu Bakru.

4.A.3. Uređenje sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Naprijed Hreljin

Mjera obuhvaća uređenje sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Naprijed Hreljin kroz izgradnju zgrade sa svlačionicama, uređenje terena i izgradnju parkirališta. Cilj mjere je unaprijediti lokalnu sportsku infrastrukturu, poboljšati uvjete za rad kluba, trening i rekreaciju te povećati dostupnost i funkcionalnost sportskih sadržaja za lokalnu zajednicu i druge korisnike te posjetitelje. Uređenjem kompleksa stvaraju se kvalitetniji prostorni uvjeti za redovite sportske aktivnosti, razvoj klupskog rada i korištenje prostora u svakodnevnom životu naselja.

Mjera uključuje ishođenje potrebnih dozvola tijekom 2026. godine te izvođenje radova u razdoblju od 2026. do 2029. godine. U sklopu zahvata predviđa se izgradnja prateće zgrade sa svlačionicama, uređenje sportskog terena i izvedba parkirališnih površina koje će pridonijeti boljoj organizaciji i dostupnosti kompleksa. U dugoročnom smislu, ova mjera pridonosi jačanju sportske infrastrukture u Hreljinu i ravnomjernijem razvoju sportskih i rekreacijskih sadržaja na području cijelog Grada Bakra.

Cilj 4.B. Jačanje cjelogodišnje atraktivnosti Grada Bakra kroz razvoj jedinstvenih aktivnih i interpretacijskih doživljaja prostora

4.B.1. Organizacija trail utrke „Bakarski trail“

Projekt obuhvaća osmišljavanje i organizaciju trail utrke „Bakarski trail“ kao prepoznatljivog outdoor događanja koje povezuje obalu, povijesnu jezgru, prezide, zaleđe i vidikovce u jedinstven sportsko-doživljajni format. Cilj projekta je povećati vidljivost Grada Bakra kao destinacije aktivnog turizma, stvoriti novi motiv dolaska izvan glavne ljetne sezone te razviti događanje koje povezuje sport, prirodu i identitet prostora.

4.B.2. Razvoj tematskih aktivnih vikend-programa u Gradu Bakru

Mjera obuhvaća osmišljavanje i razvoj tematskih aktivnih vikend-programa koji postojeće prirodne, krajobrazne i baštinske resurse Grada Bakra povezuju u cjelovite i tržišno prepoznatljive izvansezonske doživljaje. Cilj mjere je oblikovati programe koji aktivni boravak u Gradu Bakru ne svode samo na rekreaciju, nego ga povezuju s interpretacijom

prostora, lokalnim identitetom i dodatnim sadržajima koji povećavaju atraktivnost destinacije u predsezoni i posezoni. Programi se mogu temeljiti na vođenim ili samostalnim rutama, kraćim interpretacijskim sadržajima, vidikovcima, lokalnoj gastronomiji i drugim elementima koji aktivno kretanje kroz prostor pretvaraju u zaokružen doživljaj Grada Bakra.

Takvi vikend-programi mogu se razvijati kroz različite tematske koncepte, ovisno o prostornim i identitetskim posebnostima pojedinih dijelova grada, primjerice kroz sadržaje povezane s obalom i Bakarskim prezidama, fortifikacijskom baštinom i Hreljinom, krškim fenomenima Ponikava, vidikovcima bakarskog zaleđa ili drugim plavo-zelenim doživljajima koji spajaju prirodu, baštinu i lokalne priče. Mjera omogućuje da se postojeća outdoor ponuda Grada Bakra jasnije strukturira, programski nadogradi i lakše komunicira kao konkretan razlog dolaska.

Cilj 4.C. Sadržajno unaprijediti i tematski povezati ponudu aktivnog turizma na području Grada Bakra

4.C.1. Projekt „Žar naših japnenica“ (Element Vatre) – edukativno-rekreativna staza

Projekt obuhvaća uređenje interpretacijske staze na Plasama u blizini Hreljina koja valorizira jedinstvenu koncentraciju ostataka vapnenica kroz postavljanje interpretacijskih panela i elemenata igrifikacije poput skupljanja pečata za obitelji. Uz infrastrukturno opremanje, predviđena je i organizacija „story hike“ tura koje će posjetiteljima kroz pripovijedanje približiti baštinu ovog kraja. Fokus projekta je na spoju industrijske arheologije i emocionalne priče o vatri, čime se uz prezentaciju proizvodnje vapna provodi i edukacija o važnosti zaštite šuma od požara. Ovim se zahvatom aktiviraju šumski predjeli zaleđa i zapušteni ostaci japnenica ponad Hreljina, a cijeli se doživljaj nadograđuje lokalnim legendama o „vatrenim bićima“ koje dodatno oživljavaju ovaj povijesni prostor.

4.C.2. Razvoj staza „Zemlja“ i „Zrak“ te integracija s elementom „Voda“

Cjelovit koncept četiri elementa zaokružiti će se uređenjem preostalih dviju tematskih staza i njihovim sadržajnim povezivanjem s već realiziranim projektom „Bakarske špine“ i „Bakarski vodonoša“, koji predstavlja element vode. Staza Zemlje fokus stavlja na Dolčinu (plodnu dolinu) iza Bakarskih prezida (Takala), interpretirajući pritom nevjerojatan trud ljudi koji su kroz povijest doslovno otimali plodnu zemlju od kamena. Staza Zraka služi kao izravna poveznica s projektom „Bura's Embrace“ te kroz tematsku stazu s info pločama nudi interpretaciju vjetrova s naglaskom na buru. Kao zajednički nazivnik svih staza razvit će se krovna vizualna komunikacija i digitalna platforma s elementima igrifikacije, koja će posjetitelje motivirati da obiđu sva četiri elementa bakarskog kraja kako bi na interaktivan način upoznali samu dušu Grada Bakra.

5. strateški prioritet: Razvoj eno-gastro turizma

Cilj 5.A. Očuvati, interpretirati i suvremeno prezentirati gastronomsku baštinu Grada Bakra

5.A.1. Oblikovanje i interpretacija bakarskog eno-gastro identiteta

Mjera obuhvaća oblikovanje prepoznatljivog bakarskog eno-gastro identiteta kroz povezivanje ključnih gastronomskih simbola, poput Stare bakarske vodice, bakarskog baškota, bakarske torte, ribarske i pomorske prehrambene tradicije te proizvoda zaleđa. Cilj je gastronomske posebnosti Grada Bakra objединiti u cjelovit narativ koji se može koristiti u promociji, interpretaciji i razvoju turističkih proizvoda, umjesto da ostanu predstavljene kao nepovezani pojedinačni proizvodi i recepti.

U okviru mjere predviđa se izdvajanje glavnih bakarskih gastro simbola, izrada interpretacijskog koncepta „Gastro škrinjica bakarskog kraja“ te oblikovanje osnovnih promotivnih i interpretacijskih tekstova za različite komunikacijske kanale. Poseban dio mjere odnosi se na prikupljanje i obradu tradicijskih recepata i prehrambenih običaja kroz izradu bakarske kuharice, koja bi hranu povezala s lokalnim identitetom, govorom, pričama, Bakarskim prezidama, pomorskom prošlošću i svakodnevicom bakarskog kraja. Kuharica bi se mogla koristiti kao promotivna i edukativna publikacija, suvenir te podloga za razvoj radionica, degustacija i drugih eno-gastro programa.

5.A.2. Digitalna interpretacija i promocija bakarske gastronomske baštine

Mjera obuhvaća razvoj digitalnih sadržaja i promotivnih formata kojima se bakarska gastronomska baština prezentira na suvremen, dostupan i tržišno atraktivan način. Cilj mjere je kroz video sadržaje, kratke digitalne priče, dvojezične kataloge, QR kodove i druge jednostavne alate približiti posjetiteljima lokalne recepte, proizvode, načine pripreme i nositelje tradicije. Grad Bakar već ima osnovu u digitalnoj promociji i interpretaciji, pa ova mjera predstavlja logičnu nadogradnju postojećih komunikacijskih alata.

Mjera omogućuje da tradicijska gastronomija postane vidljiva i izvan fizičkog prostora destinacije te da se približi suvremenim posjetiteljima kroz formate koji su im bliski i lako djeljivi. Posebno je vrijedno to što se kroz ovakve sadržaje može istodobno dokumentirati nematerijalna baština, uključiti lokalno stanovništvo i ojačati tržišna prepoznatljivost Grada Bakra kao autentične eno-gastro destinacije.

5.A.3. Produkcija video-serijala tradicijske gastronomije „Ča su kuhale nonice bakarskog kraja“

Mjera obuhvaća identifikaciju, snimanje i promociju lokalnih nositeljica tradicijske kulinarske baštine kroz seriju videomaterijala posvećenih autentičnim receptima i prehrambenim običajima bakarskog kraja. Cilj mjere je dokumentirati izvorne načine pripreme jela, sačuvati gastronomska znanja koja se prenose usmeno te ih predstaviti kroz suvremen i široko dostupan format koji istodobno ima dokumentarnu, interpretacijsku i promotivnu vrijednost. Posebna vrijednost mjere je u tome što se gastronomska baština Grada Bakra

prikazuje kroz stvarne ljude, autentičan govor, lokalne namirnice i konkretne životne priče koje su oblikovale bakarsku kuhinju.

Mjera omogućuje da lokalne žene i drugi nositelji tradicijskih znanja postanu aktivni sudionici interpretacije identiteta destinacije. Video-serijal može se razvijati kroz niz kratkih epizoda, pri čemu bi svaka bila posvećena jednom jelu, proizvodu ili gastronomskoj temi, uz popratnu priču o njezinu podrijetlu, prigodama u kojima se pripremala, sastojcima, lokalnim nazivima i povezanosti s pomorskim, ribarskim, vinogradarskim nasljeđem Grada Bakra. Takav sadržaj može se koristiti na digitalnim kanalima, u promociji eno-gastro ponude, u radionicama, interpretacijskim sadržajima i drugim turističkim programima, čime se istodobno jača vidljivost destinacije i čuva njezina nematerijalna baština.

Cilj 5.B. Razviti prepoznatljive eno-gastro proizvode i doživljaje utemeljene na lokalnim resursima Grada Bakra

5.B.1. Daljnja obnova Bakarskih prezida i širenje vinograda izvorne sorte belina

Mjera obuhvaća nastavak obnove Bakarskih prezida kao jedinstvenog suhozidnog i vinogradarskog krajolika te postupno širenje površina pod izvornom sortom belina. Cilj mjere je nastaviti s radom na očuvanju i daljnjoj revitalizaciji snažnog identitetskog simbola Grada Bakra. Polazište mjere jest činjenica da Bakarske prezidi predstavljaju iznimno vrijedan kulturni krajolik i jedan od najupečatljivijih simbola Grada Bakra, ali da je dosadašnja obnova djelomična te da postoji prostor za daljnje širenje vinogradarske funkcije i turističke valorizacije tog područja. Na Prezidama će se organizirati i radionice zidanja i obnove suhozida u suradnji s udrugom Dragodid.

Daljnja obnova i širenje beline stvaraju preduvjete za povećanje vidljivosti Stare bakarske vodice, razvoj novih interpretacijskih i degustacijskih sadržaja te snažnije uključivanje Prezida u ukupnu turističku ponudu Grada Bakra. Takav pristup pridonosi očuvanju prostora, jačanju autentičnosti destinacije i razvoju sadržaja više dodane vrijednosti koji proizlaze iz stvarnih posebnosti bakarskog kraja.

5.B.2. Razvoj eno-gastro događanja povezanih s postojećim manifestacijama

Mjera obuhvaća razvoj eno-gastro sadržaja koji se nadovezuju na postojeće manifestacije i događanja u Gradu Bakru, s ciljem jačanja njihove doživljajne vrijednosti i bolje promocije lokalne gastronomske baštine. Umjesto stvaranja zasebnih novih manifestacija, naglasak je na uključivanju degustacija, tematskih menija, gastro kutaka, prezentacija lokalnih proizvoda, radionica i posebnih eno-gastro programa u već prepoznate manifestacijske formate.

Cilj mjere je povezati Staru bakarsku vodicu, bakarski baškot, bakarsku tortu, ribarsku i pomorsku prehrambenu tradiciju te proizvode zaleđa s događanjima koja već okupljaju lokalnu zajednicu i posjetitelje. Takvim pristupom postojeće manifestacije dobivaju snažniji lokalni identitet, a eno-gastro ponuda postaje vidljivija, dostupnija i bolje povezana s ukupnim doživljajem destinacije.

Mjera može uključivati posebne eno-gastro dane u okviru postojećih manifestacija, tematske večere, degustacijske programe, prezentacije lokalnih recepata i proizvoda te suradnju ugostitelja, proizvođača, udruga i Turističke zajednice. Time se gastronomija koristi kao alat za obogaćivanje postojećih događanja, produljenje sezone i jačanje tržišne prepoznatljivosti Bakra, osobito prema regionalnoj publici, izletnicima i gostima koji traže autentične lokalne doživljaje.

6. strateški prioritet: Razvoj drugih selektivnih oblika turizma (izletnički, poslovni, manifestacijski)

Cilj 6.A.

Razviti prepoznatljive izletničke proizvode i kratke doživljajne programe Grada Bakra

6.A.1. Povezivanje Grada Bakra s kružnim regionalnim obilascima

Mjera obuhvaća uključivanje Grada Bakra u šire regionalne obilaske i tematske itinerare koji povezuju destinacije riječkog i kvarnerskog prostora. Cilj je povećati vidljivost Grada Bakra među posjetiteljima koji se već kreću Kvarnerom te ga pozicionirati kao sadržajno vrijednu postaju u kružnim izletničkim rutama.

Grad Bakar se može uključiti u rute povijesnih gradova Riječkog prstena, frankopanske baštine, industrijske baštine Kvarnera, plavo-zelenih doživljaja te jednodnevnih obilazaka obale i zaleđa. U okviru mjere potrebno je definirati ključne lokalitete i sadržaje koje Grad Bakar nudi, preporučeno trajanje zadržavanja, glavne motive dolaska te način organizacijskog i komunikacijskog povezivanja s drugim destinacijama. Time se jača uloga Grada Bakra u regionalnoj ponudi i povećava tržišni doseg njegovih turističkih proizvoda.

Cilj 6.B.

Razviti manifestacijske i posebne programe koji jačaju vidljivost Grada Bakra izvan glavne sezone

6.B.1. Razvoj manjih tematskih manifestacija utemeljenih na identitetu i baštini Grada Bakra

Mjera obuhvaća osmišljavanje i razvoj manjih tematskih manifestacija koje proizlaze iz stvarnih identitetskih obilježja Grada Bakra te se sadržajno oslanjaju na njegovu kulturno-povijesnu, pomorsku, industrijsku, ruralnu i gastronomsku baštinu. Cilj mjere je obogatiti kalendar događanja sadržajima koji nisu generički, nego jasno odražavaju posebnosti prostora i stvaraju dodatne razloge dolaska izvan glavne ljetne sezone. Naglasak se pritom stavlja upravo na razvoj manifestacija u predsezoni, posezoni i zimskom dijelu godine, kako bi se turistička i društvena aktivnost Grada Bakra ravnomjernije rasporedila tijekom godine te smanjila ovisnost o ljetnim mjesecima. Takve manifestacije mogu biti manjeg opsega, ali sadržajno prepoznatljive, primjerice kroz teme mora i tunolova, prezida i vinogradarske

tradicije, fortifikacijske baštine, lokalnih priča, tradicijskih običaja, bakarske gastronomije ili spoja baštine i suvremenih interpretacijskih formata.

Mjera uključuje odabir nekoliko prioriteta tema koje imaju dovoljno identitetskog uporišta i provedbenog potencijala, razradu odgovarajućih programskih formata te njihovo povezivanje s prikladnim lokalitetima i terminima izvan glavne sezone. Naglasak je na sadržajima koji se mogu realizirati u manjim ambijentima, uz sudjelovanje lokalnih udruga, ustanova, nositelja baštine, ugostitelja i drugih dionika, kako bi događanja imala autentičan karakter i stvarni oslonac u lokalnoj zajednici. Takve manifestacije mogu uključivati interpretativne večeri, tematske dane, manje festivale, posebne programe u javnim i baštinskim prostorima, radionice, prezentacije ili kombinirane kulturno-doživljajne formate. Tako Grad Bakar postupno razvija prepoznatljive manifestacijske sadržaje koji ne počivaju na masovnosti, nego na identitetu, atmosferi i doživljajnoj vrijednosti, čime se jača vidljivost destinacije i potiče ravnomjernija raspodjela posjeta tijekom godine.

7. strateški prioritet: Jačanje lokalnih kapaciteta i uključivanje zajednice

Cilj 7.A. Podići znanja i vještine lokalnih dionika za snažnije uključivanje u turističku ponudu

7.A.1. Provedba praktičnih edukacija za lokalne dionike u turizmu

Mjera obuhvaća organizaciju kraćih praktičnih radionica za predstavnike udruga, iznajmljivače, ugostitelje, vodiče i druge lokalne dionike koji već sudjeluju ili mogu sudjelovati u turističkoj ponudi Grada Bakra. Cilj mjere je osposobiti ih za konkretne zadatke poput predstavljanja bakarske baštine, sudjelovanja u događanjima, pripreme jednostavnih promotivnih sadržaja i komunikacije s posjetiteljima. Aktivnosti u okviru mjere mogu uključivati provedbu radionica na teme interpretacije baštine, osnova vođenja manjih grupa, organizacije događanja i digitalne promocije, uz pripremu kratkih pisanih materijala za kasniju primjenu u praksi.

8. strateški prioritet: Profesionalizacija upravljanja destinacijom i digitalna transformacija turističkog sustava

Cilj 8.A. Jačanje organizacijskih kapaciteta i sinergije dionika kroz razmjenu znanja i regionalnu suradnju

8.A.1. Razvoj zajedničkih cross-destination turističkih proizvoda

Mjera obuhvaća operativno povezivanje Grada Bakra s Rijekom i ostalim destinacijama Riječkog prstena kroz oblikovanje integriranih itinerara i tematskih ruta. Cilj mjere je pozicionirati Grad Bakar kao nezaobilazan dio šire regionalne ponude (npr. kroz rute poput "Povijesni gradovi Prstena" ili "Industrijska baština Kvarnera"), čime se povećava tržišni doseg destinacije i racionaliziraju troškovi promocije. Aktivnosti uključuju zajedničko definiranje itinerara, usklađivanje logistike i prijevoza te objedinjeni marketing s partnerima

u okruženju. Ovakav pristup omogućuje Gradu Bakru da iskoristi blizinu većih turističkih tokova i pretvori tranzitne posjetitelje u izletnike koji ciljano dolaze zbog specifične lokalne ponude.

PROJEKTI

Plan upravljanja destinacijom Grada Bakra, osim strateških ciljeva, mjera i aktivnosti, obuhvaća i popis konkretnih projekata koji služe operativnoj provedbi Plana u razdoblju njegova važenja. Dio projekata predstavlja razradu prijedloga iz poglavlja Mjere i aktivnosti, a dio čine projekti posebnog značenja za razvoj destinacije. Riječ je o projektima koji, svaki u svom području, doprinose ostvarivanju ciljeva održivog razvoja turizma, unaprjeđenju kvalitete ponude, očuvanju resursa te poboljšanju kvalitete života lokalne zajednice.

Uloga projekata je osigurati kontinuitet razvoja destinacije kroz postupna poboljšanja infrastrukture, usluga, sadržaja, interpretacije baštine i upravljačkih procesa. Za svaki projekt izrađena je zasebna projektna tablica koja definira osnovne elemente provedbe, uključujući opis projekta, doprinos pokazateljima održivosti, nositelje i partnere, okvirni vremenski horizont te potencijalne izvore financiranja. Takav pristup omogućuje jasnu preglednost, praćenje provedbe i prilagodbu projekata stvarnim kapacitetima i prioritetima destinacije. Popis projekata otvoren je dokument koji se, sukladno potrebama destinacije i mogućnostima financiranja, može nadopunjavati i ažurirati tijekom provedbe Plana, pri čemu će se voditi računa o načelima održivosti, uključenosti i ravnoteže između turističkog razvoja i interesa lokalne zajednice.

IME PROJEKTA	1.A.1. Uređenje plaže Banj
OPIS	Projekt obuhvaća uređenje plaže Banj kroz izgradnju sunčališta, izvedbu zaštitnih pera, nasipavanje žala te opremanje plaže tuševima, kabinama i drugom osnovnom kupališnom opremom. Cilj projekta je stvoriti kvalitetnije, sigurnije i funkcionalnije kupališno područje koje će povećati atraktivnost Grada Bakra. Radovi uređenja plaže planirani su u razdoblju od 2026. do 2029. godine. Posebna pažnja posvetit će se uspostavi zone prilagođene osobama s invaliditetom. Uređenjem plaže Banj Grad Bakar bi dobio dodatno kvalitetno kupališno područje koje bi pridonijelo podizanju standarda boravka uz more, ali i ravnomjernijem rasporedu posjetitelja na obalnom području. Projekt se ujedno uklapa u širu logiku postupnog unaprjeđenja manjih, funkcionalnih i identitetski usklađenih prostora za boravak uz more, bez težnje prema masovnom kupališnom razvoju.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje zadovoljstva turista i stanovnika, povećanje kvalitete i pristupačnosti kupališne infrastrukture; uključiviji turistički prostor.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar
ROK	2028.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađena potrebna projektna dokumentacija i ishođene dozvole Izvedena zaštitna pera, sunčalište i nasipavanje žala Postavljena osnovna kupališna oprema Uspostavljena pristupačna zona za osobe s invaliditetom
VRIJEDNOST	1.235.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.A.2. Uređenje parka Banj
OPIS	Projekt obuhvaća uređenje parka Banj kroz obnovu parkovnih površina, uređenje pješačkih staza, postavljanje rasvjete i oblikovanje boravišnih zona te uređenje ulaznog trga s pogledom na more. Cilj projekta je unaprijediti kvalitetu javnog prostora uz obalu i stvoriti ugodnije, funkcionalnije i vizualno privlačnije područje za svakodnevni boravak. Uređenjem parka Banj ojačala bi se boravišna vrijednost ovog dijela obale te stvorili bolji uvjeti za odmor i šetnju. Radovi na uređenju parka planirani su u razdoblju od 2025. do 2029. godine. Projekt se uklapa u širi smjer postupnog unaprjeđenja obalnih i javnih prostora Grada Bakra.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje zadovoljstva stanovnika i turista, unaprjeđenje kvalitete javnog i zelenog prostora;
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirano krajobrazno i funkcionalno uređenje Obnovljene parkovne površine i pješačke staze Postavljena rasvjeta i boravišna oprema Uređen ulazni trg i prostor stavljen u funkciju
VRIJEDNOST	477.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.A.3. Daljnje uređenje plaže Melić i prateće kupališne infrastrukture
OPIS	Projekt obuhvaća daljnje uređenje plaže Melić i njezine prateće kupališne infrastrukture s ciljem unaprjeđenja uređenog, sigurnog i funkcionalnog prostora za boravak uz more. U okviru zahvata moguće je daljnje uređenje pristupa plaži, sanacija i obnavljanje opreme kupališne zone te obnavljanje osnovne komunalne i boravišne opreme. Projekt može uključivati i uređenje sigurnijeg pristupa moru te manju interpretacijsku točku koja bi posjetiteljima približila povezanost mora, zaljeva i Prezida kao važnih elemenata identiteta Grada Bakra.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje zadovoljstva stanovnika i turista, povećanje sigurnosti, funkcionalnosti i pristupačnosti postojeće plaže
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirani prioritetni zahvati na plaži Uređeni i sigurniji pristupi plaži i moru Obnovljena komunalna i boravišna oprema Postavljena manja interpretacijska točka ako prostorni uvjeti to dopuštaju
VRIJEDNOST	50.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.B.1. Izgradnja javne garaže Voj i uređenje parkirališta iza Pomorske škole
OPIS	Projekt obuhvaća izgradnju javne garaže na lokaciji Voj i uređenje parkirališta iza Pomorske škole radi povećanja parkirališnih kapaciteta i rasterećenja povijesne jezgre. Prethodno su predviđeni arheološka istraživanja, ishođenje lokacijske dozvole i izrada glavnog projekta.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje zadovoljstva turista i stanovnika, smanjenje prometnog i parkirališnog pritiska na povijesnu jezgru; veća pješačka i boravišna kvaliteta središta.

NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Provedena arheološka istraživanja Ishođena lokacijska dozvola i izrađen glavni projekt Izgrađena javna garaža Voj Uređeno parkiralište iza Pomorske škole i uspostavljen novi režim parkiranja
VRIJEDNOST	2.500.000 eura (garaža) + vrijednost parkirališta iza Pomorske škole prema projektnoj dokumentaciji
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.B.2. Postupno jačanje boravišne funkcije bakarske rive
OPIS	Projekt obuhvaća postupno jačanje rive kao prostora boravka, šetnje i zadržavanja uz more, uz smanjenje parkiranja na najvrjednijim dijelovima obale. Predviđeni su dodatni prostori za sjedenje i odmor, ambijentalno uređenje, uređenje trga kod pontonske šetnice te izgradnja zgrade Lučke uprave i ugostiteljskog objekta.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Smanjenje utjecaja parkiranja na obalni prostor; povećanje kvalitete javnog prostora i zadržavanja uz more; povećanje zadovoljstva stanovnika i turista.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, Turistička zajednica Grada Bakra, komunalne službe.
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirane dionice s pojačanom boravišnom funkcijom Smanjeno parkiranje na najvrjednijim dijelovima rive Postavljene klupe i uređene zone zadržavanja Uređen trg kod pontonske šetnice i realizirani planirani prateći sadržaji
VRIJEDNOST	160.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA

POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA
--	----

IME PROJEKTA	2.A.1. Izrada strategije razvoja kulturnog turizma Grada Bakra
OPIS	Projekt obuhvaća izradu strategije razvoja kulturnog turizma koja će definirati razvojne smjerove, prioritetne lokalitete i tematske cjeline, model interpretacije baštine te prijedloge kulturno-turističkih proizvoda. U sklopu projekta izradit će se i baza baštinskih i identitetskih resursa Grada Bakra.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Sustavnije upravljanje baštinom; očuvanje identiteta; usmjeravanje kulturnog turizma prema prioritetima, nosivosti prostora i cjelogodišnjim sadržajima.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, Turistička zajednica Grada Bakra, kulturne ustanove, konzultanti, lokalne udruge i nositelji baštine
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Inventarizirani baštinski i identitetski resursi Definirane nosive teme i prioritetni lokaliteti Razrađen model interpretacije i prijedlog proizvoda Usvojena strategija s faznim planom provedbe
VRIJEDNOST	15.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	2.A.2. Osnivanje Javne ustanove u kulturi
OPIS	Projekt obuhvaća osnivanje javne ustanove u kulturi radi sustavnijeg upravljanja kulturnom baštinom, koordinacije kulturnih sadržaja te pripreme i provedbe razvojnih projekata.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje institucionalnih kapaciteta za zaštitu i upravljanje baštinom; kontinuitet kulturnih programa; bolja priprema razvojnih projekata i financiranja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, kulturni i baštinski dionici, Turistička zajednica Grada Bakra
ROK	2029.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definiran institucionalni model i djelokrug ustanove Pripremljeni osnivački i organizacijski akti Osigurani početni organizacijski i financijski uvjeti Javna ustanova osnovana i stavljena u funkciju
VRIJEDNOST	25.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNNA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	2.B.1. Nastavak uključivanja lokalne zajednice u prepoznavanje, očuvanje i tumačenje identiteta destinacije
OPIS	Projekt obuhvaća radionice i konzultacije s lokalnim dionicima radi prikupljanja priča, motiva, sjećanja i drugih sadržaja važnih za identitet Grada Bakra. Na toj osnovi razvijat će se baza lokalnih identitetskih sadržaja, mikro-narativi za pojedina naselja te programi oživljavanja nematerijalne baštine.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Veće uključivanje lokalne zajednice u turistički razvoj; očuvanje nematerijalne baštine; jačanje autentičnosti i društvene prihvatljivosti turizma.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, Grad Bakar, lokalne udruge, stanovnici, kulturne i obrazovne ustanove
ROK	od 2027. nadalje svake godine
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Održane radionice i konzultacije s lokalnim dionicima Prikupljene lokalne priče, motivi i sjećanja Uspostavljena baza lokalnih identitetskih sadržaja Razvijeni mikro-narativi i programi žive baštine po naseljima
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNNA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	2.C.1. Daljnja izrada skupa kratkih priča i interpretacijskih motiva za vodiče, promotivne materijale i digitalne sadržaje - digitalni katalog „Baštinska škrinjica“
OPIS	Projekt obuhvaća prikupljanje i obradu lokalnih priča, legendi, povijesnih crtica i baštinskih motiva u digitalni katalog „Baštinska škrinjica“. Sadržaji će biti oblikovani u kratke interpretacijske formate za vodiče, edukativne i promotivne materijale te digitalne kanale.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Dosljednija i kvalitetnija interpretacija identiteta; dostupnost provjerenih lokalnih priča vodičima i dionicima; jačanje digitalne i edukativne prezentacije baštine.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, vodiči, lokalni povjesničari i interpretatori, kulturne ustanove i udruge
ROK	od 2027. nadalje svake godine
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Identificirane i provjerene prioritetne priče i motivi Oblikovani kratki interpretacijski formati Izrađen digitalni katalog Baštinska škrinjica Sadržaji uključeni u vodičke, edukativne i digitalne kanale
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNIA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	3.A.1. Unutarnje uređenje Kaštela u Bakru
OPIS	Projekt obuhvaća unutarnje uređenje i funkcionalno opremanje Kaštela za izložbene, koncertne, interpretacijske i druge javne programe. Predviđena je i uspostava stalnog muzejskog i interpretacijskog postava o pomorskoj, gospodarskoj i društvenoj prošlosti Grada Bakra.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Aktivacija zaštićene baštine kroz cjelogodišnje kulturne i interpretacijske sadržaje; povećanje kvalitete doživljaja i duljeg zadržavanja posjetitelja; povećanje zadovoljstva turista i stanovništva
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, buduća javna ustanova u kulturi, Turistička zajednica Grada Bakra, konzervatori, muzejski i interpretacijski stručnjaci
ROK	2029.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađen koncept funkcionalnog i unutarnjeg uređenja Izvedeni radovi prilagodbe i opremanja Izrađen i postavljen stalni muzejsko-interpretacijski postav Uspostavljen model upravljanja i redoviti program korištenja Kaštela
VRIJEDNOST	1.500.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	3.A.2. Nastavak sanacije i uređenja Palače Marochini
OPIS	Projekt obuhvaća nastavak sanacije i restauracije Palače Marochini te prilagodbu prostora za muzejske postave, interpretacijske sadržaje i druge kulturne programe.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje i funkcionalna aktivacija kulturne baštine; širenje mreže kulturnih sadržaja; stvaranje prostora za cjelogodišnje muzejske i interpretacijske programe.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, konzervatorska tijela, projektanti i izvođači
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Dovršena potrebna restauratorska i projektna dokumentacija Izvedeni radovi sanacije i restauracije Prostor prilagođen muzejskim i interpretacijskim sadržajima Palača uključena u mrežu kulturnih i turističkih programa
VRIJEDNOST	2.000.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	3.A.3. Opremanje rodne kuće Josipa Marohnića – Etno kuća Marohnić
OPIS	Projekt obuhvaća izradu i postavljanje muzejskog i interpretacijskog postava u rodnoj kući Josipa Marohnića. Sadržaj će predstaviti njegov život i rad te temu hrvatskog iseljništva i veza Grada Bakra s dijasporom.

DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje i interpretacija lokalne i iseljeničke baštine; razvoj edukativnog sadržaja u zaleđu; prostorna disperzija turističke ponude.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, kulturne ustanove, muzejski i interpretacijski stručnjaci, Turistička zajednica Grada Bakra
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Razrađen muzejski i interpretacijski koncept Izrađen i postavljen muzejski postav Objekt pripremljen za prihvrat posjetitelja Razvijeni programi za individualne, školske i izletničke posjete
VRIJEDNOST	130.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	3.A.4. Dovršetak opremanja interpretacijskog centra „O ribi“ u Turskoj kući
OPIS	Projekt obuhvaća dovršetak opremanja interpretacijskog centra „O ribi“ u Turskoj kući, posvećenog bakarskoj ribarskoj tradiciji i tunolovu. Središnji sadržaj bit će „Vrša sjećanja“, koja povezuje umjetničku instalaciju i zvučne zapise priča lokalnih stanovnika.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje i suvremena interpretacija ribarske i pomorske baštine; uključivanje lokalnih glasova; jačanje cjelogodišnje kulturno-doživljajne ponude, povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, Turistička zajednica Grada Bakra, konzultanti
ROK	2026.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Dovršeno opremanje interpretacijskog centra Postavljena umjetnička instalacija Vrša sjećanja Integrirani zvučni zapisi i lokalne priče Interpretacijski centar otvoren i uključen u turističke programe
VRIJEDNOST	200.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA

POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE
--	----

IME PROJEKTA	3.A.5. Projekt Bakarske špine
OPIS	Projekt obuhvaća nastavak obnove starih javnih kamenih špina i interpretaciju njihove povijesne, društvene i ekološke vrijednosti. Planirana je obnova još pet špina te postavljanje dvojezičnih interpretacijskih tabli i QR kodova.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje urbane baštine i pitke vode; unapređenje uvjeta obilaska povijesne jezgre; povezivanje održivosti, javnog prostora i interpretacije; povećanje zadovoljstva turista i stanovnika
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, Turistička zajednica Grada Bakra, komunalne službe
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Obnovljeno pet kamenih špina Postavljene dvojezične interpretacijske table i QR kodovi
VRIJEDNOST	40.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	3.B.1. Storytelling „Živi Hreljin“
OPIS	Projekt obuhvaća razvoj storytellinga „Živi Hreljin“ o Starom gradu Hreljinu, povijesnim trgovačkim putovima, Frankopanima i Zrinskima te životu i preseljenju stanovnika. Interpretacija će uključivati priče iz perspektive povijesnih aktera i odabrane taktilne elemente.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Aktivacija Starog grada Hreljina bez velikih zahvata; jačanje interpretacije i edukativne vrijednosti; ravnomjernija prostorna raspodjela posjeta.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, kulturni i povijesni interpretatori, lokalne udruge
ROK	2029.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Razrađen interpretacijski scenarij “Živi Hreljin” Oblikovane priče iz perspektive povijesnih aktera i stanovnika Postavljeni odabrani interpretacijski elementi Storytelling uključen u vođene, edukativne i promotivne programe
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	3.C.1. Uređenje Doma kulture Kukuljanovo
OPIS	Projekt obuhvaća rekonstrukciju i uređenje Doma kulture Kukuljanovo za kulturne, društvene i druge javne programe. Nakon već izvedene sanacije krovišta i fasade, planirani su unutarnji građevinski radovi te uređenje interijera i okoliša.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Unaprjeđenje javne kulturne infrastrukture; jačanje cjelogodišnjih društvenih i kulturnih sadržaja; ravnomjerniji razvoj izvan jezgre starog grada Bakra; povećanje zadovoljstva stanovništva i turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, projektanti i izvođači
ROK	2026.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Dovršeni unutarnji građevinski radovi Uređeni interijer i okoliš Dom kulture stavljen u punu funkciju
VRIJEDNOST	2.700.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	3.C.2. Uređenje podmorskog tunela
OPIS	Projekt obuhvaća uređenje dijela tunela bivše koksare i njegovo opremanje svjetlosnim i multimedijским instalacijama. Cilj je suvremeno interpretirati industrijsku baštinu Grada Bakra, uključujući priče o radu, tehnologiji i transformaciji prostora.

DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Valorizacija industrijske baštine; razvoj diferenciranog cjelogodišnjeg proizvoda; suvremena interpretacija transformacije prostora i rada; povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, Turistička zajednica Grada Bakra, konzervatorski i tehnički stručnjaci, stručnjaci za multimediju i interpretaciju
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađeno tehničko i interpretacijsko rješenje Uređen dio tunela bivše koksare Postavljene svjetlosne i multimedijske instalacije Tunel uključen u kulturne i turističke programe
VRIJEDNOST	470.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	4.A.1. Razvoj sportsko-poslovnog kompleksa u industrijskoj zoni Bakar
OPIS	Projekt obuhvaća izgradnju multifunkcionalnog sportsko-poslovnog kompleksa u Industrijskoj zoni Bakar sa sportskom dvoranom, bazenima te pratećim sportskim, rekreacijskim i poslovnim sadržajima. Kompleks je namijenjen lokalnoj zajednici, sportskim programima i poslovnim događanjima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje sportske, rekreacijske i poslovne infrastrukture; mogućnost cjelogodišnjih događanja i sportskih priprema; diversifikacija turističke potražnje; povećanje zadovoljstva turista i stanovnika.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, Industrijska zona Bakar, projektanti i izvođači
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Dovršena projektna priprema i financijska konstrukcija Izgrađena višenamjenska sportska dvorana i bazenski sadržaji Izgrađeni i opremljeni prateći poslovni i rekreacijski sadržaji Kompleks stavljen u funkciju za sport, rekreaciju i događanja
VRIJEDNOST	45.000.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA

POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA
--	----

IME PROJEKTA	4.A.2. Uređenje sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Borac
OPIS	Projekt obuhvaća treću i četvrtu fazu uređenja sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Borac, uključujući prateće sadržaje i sportsku opremu, parkiralište i spoj na magistralu. U zgradi su predviđeni i ugostiteljski i smještajni sadržaji.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Podizanje kvalitete sportske infrastrukture; jačanje lokalne rekreacije i mogućnosti sportskih programa; dodatni sadržaji za posjetitelje; povećanje zadovoljstva stanovnika
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, NK Borac, projektanti i izvođači
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Provedena treća i četvrta faza uređenja kompleksa Izgrađeni i uređeni prateći sadržaji Uređeno parkiralište i spoj na magistralu Opremljeni ugostiteljski i smještajni sadržaji u zgradi
VRIJEDNOST	1.950.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	4.A.3. Uređenje sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Naprijed Hreljin
OPIS	Projekt obuhvaća uređenje sportsko-rekreacijskog kompleksa NK Naprijed Hreljin kroz izgradnju zgrade sa svlačionicama, uređenje sportskog terena i izgradnju parkirališta.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Podizanje kvalitete sportske infrastrukture u Hreljinu; veća dostupnost rekreacijskih sadržaja; ravnomjerniji prostorni razvoj sporta i aktivnosti; povećanje zadovoljstva stanovnika
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, NK Naprijed Hreljin, projektanti i izvođači
ROK	2028.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Ishođene potrebne dozvole Izgrađena zgrada sa svlačionicama Uređen sportski teren Izgrađeno parkiralište i kompleks stavljen u funkciju
VRIJEDNOST	800.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	4.B.1. Organizacija trail utrke „Bakarski trail“
OPIS	Projekt obuhvaća osmišljavanje i organizaciju trail utrke „Bakarski trail“ koja povezuje obalu, povijesnu jezgru, Prezide, zaleđe i vidikovce. Događanje je usmjereno na promociju aktivnog turizma i stvaranje motiva dolaska izvan glavne ljetne sezone.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Promicanje aktivnog boravka u prirodi; povećanje vidljivosti Grada Bakra kao outdoor destinacije; poticanje dolazaka izvan glavne ljetne sezone; povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, sportske i outdoor udruge
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirana trasa, kategorije i plan utrke Uspostavljen organizacijski model i sustav prijava Provedena promocija i prva utrka Evaluirani rezultati i pripremljen model ponavljanja
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	4.B.2. Razvoj tematskih aktivnih vikend-programa u Gradu Bakru
---------------------	---

OPIS	Projekt obuhvaća razvoj tematskih aktivnih vikend-programa koji povezuju prirodne, krajobrazne i baštinske resurse Grada Bakra. Programi mogu kombinirati vođene ili samostalne rute, interpretaciju prostora, vidikovce i lokalnu gastronomiju, osobito u predsezoni i posezoni.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Veća turistička iskoristivost postojećih ruta i resursa; produljenje sezone; povezivanje outdoor ponude s baštinom, gastronomijom i lokalnom potrošnjom; povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, outdoor udruge i vodiči, ugostitelji, iznajmljivači
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane prioritetne teme i lokaliteti Razrađeni poludnevni, jednodnevni i vikend formati Programi povezani s gastronomijom, baštinom i digitalnim kanalima Provedeni pilot-programi i uspostavljena redovita promocija
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	4.C.1. Projekt „Žar naših japnenica“ (element vatre) – edukativno-rekreativna staza
OPIS	Projekt obuhvaća uređenje interpretacijske staze na Plasama koja valorizira ostatke japnenica kroz interpretacijske panele, elemente igrifikacije i „story hike“ ture. Sadržaj povezuje baštinu proizvodnje vapna s pričom o vatri i edukacijom o zaštiti šuma od požara.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Aktivacija zapuštenih elemenata industrijske i ruralne baštine; edukacija o zaštiti šuma; razvoj sadržaja u zaleđu i izvan glavne sezone; povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, lokalne udruge
ROK	2026.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Evidentirane prioritetne japnenice i definirana trasa Postavljeni interpretacijski paneli i elementi igrifikacije Razrađene story hike ture i sadržaji o zaštiti šuma Staza uključena u outdoor i edukativnu ponudu Grada Bakra
VRIJEDNOST	20.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	4.C.2. Razvoj staza „Zemlja“ i „Zrak“ te integracija s elementom „Voda“
OPIS	Projekt obuhvaća razvoj tematskih staza „Zemlja“ i „Zrak“ te njihovo povezivanje s već realiziranim sadržajima elementa „Voda“. Predviđeni su interpretacija Dolčine i bure, zajednička vizualna komunikacija te digitalna platforma s elementima igrifikacije za koncept četiri elementa.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Tematsko povezivanje prirodne i kulturne baštine; razvoj cjelovitog outdoor proizvoda; digitalna interpretacija i motiviranje posjetitelja na obilazak više lokacija; povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, lokalne udruge, digitalni partneri
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Razrađeni koncepti staza Zemlja i Zrak Postavljene tematske info-točke na rutama Razvijena krovna vizualna komunikacija četiri elementa Staze integrirane s elementom Voda i digitalnom platformom s igrifikacijom
VRIJEDNOST	30.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	5.A.1. Oblikovanje i interpretacija bakarskog eno-gastro identiteta
---------------------	--

OPIS	Projekt obuhvaća povezivanje glavnih bakarskih gastronomskih simbola u jedinstven eno-gastro narativ. Predviđena je izrada koncepta „Gastro škrinjica bakarskog kraja“, promotivnih i interpretacijskih tekstova te bakarske kuharice s tradicijskim receptima i prehrambenim običajima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje gastronomske baštine; jačanje lokalnog identiteta i prepoznatljivosti; stvaranje podloge za lokalnu potrošnju i razvoj eno-gastro proizvoda; povećanje zadovoljstva turista i stanovnika
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, ugostitelji, lokalni proizvođači, udruge, konzultanti
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirani ključni bakarski gastro simboli Razrađen koncept Gastro škrinjice bakarskog kraja Pripremljeni promotivni i interpretacijski tekstovi Prikupljeni recepti i izrađena bakarska kuharica
VRIJEDNOST	15.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	5.A.2. Digitalna interpretacija i promocija bakarske gastronomske baštine
OPIS	Projekt obuhvaća razvoj digitalnih sadržaja za predstavljanje bakarske gastronomske baštine, uključujući video sadržaje, kratke digitalne priče, dvojezične kataloge i QR kodove. Sadržaji će predstavljati lokalne recepte, proizvode, načine pripreme i nositelje tradicije.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Cjelogodišnja dostupnost gastronomske baštine; digitalno dokumentiranje tradicije; povećanje vidljivosti lokalnih proizvoda i nositelja znanja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, lokalni ugostitelji i proizvođači, nositelji tradicije, pružatelji digitalnih usluga
ROK	2027.

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane prioritetne gastronomske teme i nositelji tradicije Izrađeni kratki video i digitalni interpretacijski sadržaji Razvijeni dvojezični sadržaji i QR poveznice Sadržaji uključeni u web, društvene mreže i turističku promociju
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNNA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	5.A.3. Produkcija video-serijala tradicijske gastronomije „Ča su kuhale nonice bakarskog kraja”
OPIS	Projekt obuhvaća snimanje video-serijala o tradicijskim receptima i prehranbenim običajima bakarskog kraja. Epizode će kroz lokalne nositelje znanja, autentičan govor i životne priče dokumentirati pripremu jela i njihovu povezanost s pomorskim, ribarskim i vinogradarskim nasljeđem.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje nematerijalne gastronomske baštine i tradicijskih znanja; uključivanje lokalne zajednice; razvoj autentičnog digitalnog promotivnog sadržaja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, lokalne nositeljice i nositelji tradicijskih znanja, audiovizualni producenti, udruge
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Identificirane nositeljice i nositelji tradicijskih znanja Odabrane teme i recepti za epizode Snimljen i montiran video-serijal Serijal objavljen i uključen u eno-gastro promociju i edukativne programe
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNNA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	5.B.1. Daljnja obnova Bakarskih prezida i širenje vinograda izvorne sorte belina
OPIS	Projekt obuhvaća nastavak obnove Bakarskih prezida i postupno širenje površina pod izvornom sortom belina. Predviđene su i radionice zidanja i obnove suhozida u suradnji s udrugom Dragodid te snažnije povezivanje Prezida s interpretacijskim i degustacijskim sadržajima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje kulturnog krajolika i suhozidne baštine; revitalizacija autohtone vinogradarske tradicije; jačanje lokalnog eno-gastro proizvoda i edukativnih sadržaja; povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Grad Bakar, Turistička zajednica Grada Bakra, Poljoprivredna zadruha Dolčina, udruga Dragodid, vinogradari i lokalni dionici
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirane prioritetne dionice obnove Prezida Provedene radionice suhozidne gradnje i obnove Povećane površine pod sortom belina u skladu s mogućnostima Prezidi snažnije uključene u interpretacijske i degustacijske programe
VRIJEDNOST	20.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	5.B.2. Razvoj eno-gastro događanja povezanih s postojećim manifestacijama
OPIS	Projekt obuhvaća uključivanje eno-gastro sadržaja u postojeće manifestacije u Gradu Bakru kroz degustacije, tematske menije, gastro kutke, prezentacije lokalnih proizvoda i radionice.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje lokalne gastronomije kroz postojeća događanja; povećanje lokalne potrošnje; produženje sezone i bolja povezanost proizvođača, ugostitelja i posjetitelja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, ugostitelji, proizvođači, lokalne udruge
ROK	od 2027. godine, svake godine

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane postojeće manifestacije za uključivanje eno-gastro sadržaja Dogovoreni ugostitelji, proizvođači i programski partneri Provedene degustacije, tematski meniji, radionice ili gastro kutci Evaluirani programi i uspostavljen godišnji model ponavljanja
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN A DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	6.A.1. Povezivanje Grada Bakra s kružnim regionalnim obilascima
OPIS	Projekt obuhvaća uključivanje Grada Bakra u regionalne tematske itinerare riječkog i kvarnerskog prostora, primjerice rute povijesnih gradova, frankopanske i industrijske baštine te plavo-zelenih doživljaja. Potrebno je definirati ključne lokalitete, sadržaje i preporučeno trajanje posjeta te način povezivanja s drugim destinacijama.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje regionalne vidljivosti i korištenja postojećih turističkih tokova; racionalnije zajedničko promoviranje; poticanje izletničkih dolazaka bez velikih novih zahvata.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, Turistička zajednica Kvarnera, turističke zajednice riječkog prstena
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Identificirani regionalni itinerari u koje se Grad Bakar može uključiti Definirani ključni bakarski lokaliteti i preporučeno trajanje posjeta Dogovorena suradnja s regionalnim partnerima Grad Bakar uključen u zajedničke promotivne i prodajne kanale obilazaka
VRIJEDNOST	0 eura
VLASTITA SREDSTVA	NE
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN A DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	6.B.1. Razvoj manjih tematskih manifestacija utemeljenih na identitetu i baštini Grada Bakra
OPIS	Projekt obuhvaća razvoj manjih tematskih manifestacija utemeljenih na kulturno-povijesnoj, pomorskoj, industrijskoj, ruralnoj i gastronomskoj baštini Grada Bakra. Naglasak je na sadržajima u predsezoni, sezoni i zimskom razdoblju, uz uključivanje lokalnih udruga, ustanova, nositelja baštine, ugostitelja i drugih dionika.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Ravnomjernija raspodjela događanja tijekom godine; očuvanje i interpretacija lokalnog identiteta; aktivnije uključivanje lokalnih dionika i posjeti izvan sezone; povećanje zadovoljstva turista i stanovnika
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, kulturne i lokalne udruge, ustanove, ugostitelji, proizvođači i nositelji baštine
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane prioritetne identitetske teme Razrađeni manji programi za predsezonu, sezonu i zimu Uključeni lokalni organizatori i nositelji sadržaja Provedene i evaluirane tematske manifestacije
VRIJEDNOST	10.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	7.A.1. Provedba praktičnih edukacija za lokalne dionike u turizmu
OPIS	Projekt obuhvaća kratke praktične radionice za udruge, iznajmljivače, ugostitelje, vodiče i druge lokalne dionike. Teme uključuju interpretaciju baštine, osnove vođenja grupa, organizaciju događanja, digitalnu promociju i komunikaciju s posjetiteljima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje znanja i provedbenih kapaciteta lokalnih dionika; veća kvaliteta usluge i interpretacije; uključiviji i otporniji lokalni turistički sustav; povećanje zadovoljstva stanovnika
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, vanjski edukatori i konzultanti, udruge i drugi lokalni dionici
ROK	od 2026. godine, redovito godišnje

KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Utvrđene prioritetne edukacijske potrebe dionika Izrađen godišnji program kratkih praktičnih radionica Provedene edukacije za udruge, iznajmljivače, ugostitelje, vodiče i druge dionike Pripremljeni kratki materijali i praćena primjena stečenih znanja
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	8.A.1. Razvoj zajedničkih cross-destination turističkih proizvoda
OPIS	Projekt obuhvaća povezivanje Grada Bakra s Rijekom i destinacijama Riječkog prstena kroz zajedničke itinerare i tematske rute. Aktivnosti uključuju definiranje zajedničkih proizvoda, usklađivanje logistike i prijevoza te zajedničku promociju s regionalnim partnerima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje regionalne suradnje; povećanje tržišnog doseg uz racionalnije promotivne troškove; bolja integracija Grada Bakra u turističke tokove Kvarnera; povećanje zadovoljstva turista
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Turistička zajednica Grada Bakra, turističke zajednice riječkog prstena, Turistička zajednica Kvarnera
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Identificirane zajedničke regionalne teme i proizvodi Definirani integrirani itinerari i logistika Dogovoreni partneri i model zajedničke promocije Cross-destination proizvodi uključeni u komunikacijske i tržišne kanale partnera
VRIJEDNOST	4.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

SMJERNICE I PREPORUKE ZA GRAD BAKAR

Uloga Grada u upravljanju razvojem turizma

Grad Bakar ima ključnu ulogu u oblikovanju razvojnog okvira unutar kojega se turizam može razvijati na održiv, društveno prihvatljiv i prostorno usklađen način. Uloga Grada prvenstveno je upravljačka, planska i koordinacijska. Kroz prostorno planiranje, ulaganja u javnu i komunalnu infrastrukturu, upravljanje prometom, zaštitu baštine te donošenje razvojnih odluka, Grad neposredno utječe i na kvalitetu turističkog boravka i na kvalitetu života lokalnog stanovništva. Takva uloga posebno je važna u Gradu Bakru, jer se turizam ovdje ne razvija kao dominantna gospodarska funkcija, nego kao komplementarna djelatnost koja mora biti usklađena s povijesnim identitetom grada, njegovom industrijskom funkcijom te svakodnevnim životom zajednice.

S obzirom na razvojni profil Grada Bakra, Grad treba upravljati turizmom tako da on ne vodi prema prekomjernoj komercijalizaciji prostora, nego prema postupnom podizanju kvalitete sadržaja, boljoj organizaciji boravka i jačanju prepoznatljivosti destinacije. U tom kontekstu, upravljanje turizmom ne znači poticanje rasta pod svaku cijenu, nego usmjeravanje turističkih aktivnosti prema onim oblicima koji odgovaraju stvarnim kapacitetima prostora i pridonose dugoročnoj održivosti. Takav pristup proizlazi i iz općih načela razvoja turizma u Gradu Bakru, koja naglašavaju očuvanje prostora, identiteta i kvalitete života, umjeren i selektivan razvoj te integraciju turizma u svakodnevni život grada.

Upravljanje prostorom, obalom i javnom infrastrukturom

Grad Bakar ima posebno važnu ulogu u upravljanju prostorom jer turistička privlačnost destinacije u velikoj mjeri proizlazi upravo iz odnosa povijesne jezgre, obalnog pojasa, Bakarskog zaljeva, Prezida i zaleđa. U takvoj destinaciji javni prostor nije samo kulisa turističkog boravka, nego temeljni resurs svakodnevnog života i doživljaja grada. Zbog toga Grad mora voditi računa da svaki zahvat u prostoru, osobito u obalnom području i povijesnoj jezgri, bude usklađen s identitetom Grada Bakra i da ne narušava njegov ambijent, preglednost i funkcionalnost. To je osobito važno u kontekstu planiranog unaprjeđenja plaža, rive, parkova, pristupa moru i javnih boravišnih zona, koje trebaju ostati umjereno uređene, funkcionalne i prilagođene lokalnom karakteru destinacije.

Grad pritom treba usmjeravati razvoj infrastrukture prema ciljanim i opravdanim zahvatima, a ne prema širenju turističkih sadržaja bez jasne razvojne logike. U Gradu Bakru je važnije unaprijediti kvalitetu postojećih prostora nego proizvoditi nove atrakcije bez jasne funkcije. To se odnosi na obalni pojas, pristupe plažama, javne sanitarne sadržaje, odmorišta, signalizaciju, vidikovce i druge male, ali važne infrastrukturne točke koje izravno utječu na doživljaj boravka. Jednako je važno da se razvoj obalne i druge turističke infrastrukture provodi na način koji ne stvara dodatni pritisak na najosjetljivije dijelove grada, nego pomaže boljoj raspodjeli kretanja i sadržaja između jezgre, obale i zaleđa.

Prometno i komunalno upravljanje kao temelj kvalitete boravka

Prometno i komunalno upravljanje jedno je od ključnih područja u kojima Grad Bakar mora imati aktivnu i koordinacijsku ulogu. Analize pokazuju da su upravo prometna opterećenja i neprimjereno odlaganje otpada među najizraženijim problemima koje stanovnici povezuju s turističkom sezonom. Stanovnici u većini prepoznaju koristi turizma, ali istodobno jasno upozoravaju na prometne gužve i otpad kao glavne izvore nezadovoljstva. To znači da upravljanje turizmom u Gradu Bakru ne može biti odvojeno od upravljanja prometom, parkiranjem, čistoćom i sezonskim komunalnim opterećenjem.

Zbog konfiguracije terena, ograničenog prostora u povijesnoj jezgri i sezonskog opterećenja, Grad mora posebno pažljivo planirati parkirne kapacitete, režime kretanja i pristup najosjetljivijim dijelovima grada. U tom smislu, prometna rješenja ne trebaju težiti potpunoj eliminaciji automobila, nego boljem upravljanju dolascima, rasterećenju jezgre i jasnijem usmjeravanju posjetitelja. Komunalni sustav pritom mora biti dovoljno fleksibilan da tijekom vršnih razdoblja može odgovoriti na povećano opterećenje. Redovito održavanje, pravodobne intervencije i prilagodba komunalnih usluga sezonskim pritiscima nužni su preduvjeti da Grad Bakar ostane uredan, funkcionalan i ugodan i za stanovnike i za posjetitelje.

Očuvanje i aktivacija baštine kroz upravljačku i razvojnu funkciju Grada

Grad Bakar raspolaže iznimno vrijednom kulturno-povijesnom, pomorskom, fortifikacijskom i industrijskom baštinom, ali dio tih resursa još uvijek nije dovoljno aktiviran, interpretiran ili funkcionalno uključen u turistički život grada. U tom smislu, Grad ima ključnu ulogu u stvaranju institucionalnih, prostorno-planskih i organizacijskih preduvjeta za njihovu održivu aktivaciju. To se posebno odnosi na Kaštel, Palaču Marochini, rodnu kuću Josipa Marohnića, interpretacijski centar "O ribi", Stari grad Hreljin, podmorski tunel i druge prostore koji mogu imati važnu kulturnu i turističku funkciju, ali samo ako se razvijaju planski, uz poštovanje konzervatorskih uvjeta i jasnu namjenu.

Uloga Grada nije samo u fizičkom uređenju tih prostora, nego i u osiguravanju dugoročno održivog modela njihove uporabe. To znači da razvoj baštinskih lokaliteta ne smije ostati na razini pojedinačnih zahvata ili povremenih projekata, nego treba biti povezan s programima, interpretacijom, upravljanjem i suradnjom s ustanovama, udrugama i Turističkom zajednicom. Grad treba poticati aktivaciju onih baštinskih prostora koji mogu služiti i lokalnoj zajednici i posjetiteljima, a pritom ostati vjerni stvarnom identitetu Grada Bakra. Na taj način baština prestaje biti samo zaštićeni objekt i postaje razvojni resurs koji pridonosi vidljivosti, kvaliteti ponude i lokalnom ponosu.

Donošenje odluka na temelju podataka i praćenja učinaka turizma

Za Grad Bakar je posebno važno da Grad turistički razvoj vodi na temelju stvarnih podataka, a ne isključivo na temelju dojmova ili kratkoročnih očekivanja. U dokumentima je već prepoznata potreba za sustavnim praćenjem održivosti, turističkog opterećenja i učinaka turizma na prostor, zajednicu i infrastrukturu. Takav pristup posebno je važan u destinaciji s ograničenim kapacitetima, gdje i relativno mali porast intenziteta korištenja može izazvati vidljive pritiske u prometu, komunalnom sustavu ili javnom prostoru.

Grad bi zato trebao, u suradnji s Turističkom zajednicom i drugim nadležnim tijelima, uspostavljati jednostavne, ali kontinuirane mehanizme praćenja: opterećenja pojedinih prostora, prometa, parkiranja, komunalnih pritisaka, zadovoljstva stanovnika i osnovnih učinaka turističkih aktivnosti. Takvi podaci ne moraju nužno proizlaziti iz složenih tehnoloških sustava, ali moraju biti dovoljno redoviti i uporabivi da mogu služiti kao podloga za prilagodbu odluka, prioriteta ulaganja i organizacijskih rješenja. Time Grad prelazi s reaktivnog na proaktivni model upravljanja.

Pristupačnost i uključivost javnih i turističkih prostora

Grad Bakar treba pristupačnost promatrati kao sastavni dio kvalitete destinacije, a ne kao izdvojeno tehničko pitanje. Analiza pokazuje da u području digitalne pristupačnosti postoje osnovni preduvjeti, ali i jasne potrebe za dodatnim unaprjeđenjem, dok fizička pristupačnost javnih objekata i prostora još nije sustavno razvijena. Posebni izazovi pritom proizlaze iz konfiguracije terena i povijesne strukture jezgre, ali to ne znači da pristupačnost treba ostati izvan razvojnih prioriteta. Naprotiv, upravo u takvim okolnostima važno je planirati postupna, realna i dobro komunicirana poboljšanja.

Grad bi trebao pristupačnost razvijati kroz kombinaciju fizičkih prilagodbi, boljeg informiranja i jasnijeg označavanja razine dostupnosti pojedinih prostora i sadržaja. To uključuje javne prostore, pristupe moru, objekte u nadležnosti Grada te turističke i kulturne sadržaje koji se postupno uređuju. Posebno je važno da se pristupačnost promatra kao dugoročan proces podizanja kvalitete destinacije za širok krug korisnika, uključujući osobe s invaliditetom, starije osobe, obitelji s djecom i druge skupine kojima jasnoća kretanja i informacija izravno određuje kvalitetu boravka.

Razvojni okvir, smještaj i odnos prema investicijama

Iako Grad nije izravni nositelj razvoja privatnog smještaja i turističkih investicija, njegova uloga u oblikovanju dugoročnog razvojnog okvira je ključna. Kroz prostorne planove, strateške dokumente, razvojni dijalog i javne investicije Grad može usmjeravati turistički razvoj prema kvaliteti, a ne kvantiteti. To je posebno važno u Gradu Bakru, gdje su smještajni kapaciteti ograničeni, a razvoj novih kapaciteta ima smisla samo ako je usklađen s

identitetom grada i ako pridonosi cjelogodišnjem, selektivnom i sadržajno utemeljenom turizmu.

Posebno mjesto u tom kontekstu zauzimaju hotel Jadran i hotel na Kukuljanovu. Hotel Jadran može imati važnu ulogu u jačanju gradskog, baštinskog i kraćeg cjelogodišnjeg boravka, dok hotel na Kukuljanovu otvara priliku za povezivanje poslovnog segmenta s gradom. Uloga Grada pritom je u postavljanju jasnih smjernica i očekivanja, u razvoju partnerskog dijaloga i u osiguravanju da se veće investicije ne razvijaju izolirano od ostatka destinacije, nego da se povezuju s identitetom, sadržajima i potrebama Grada Bakra kao cjeline.

SMJERNICE I PREPORUKE ZA TURISTIČKU ZAJEDNICU GRADA BAKRA

Uloga Turističke zajednice u upravljanju destinacijom

Turistička zajednica Grada Bakra ima ključnu operativnu ulogu u provedbi Plana upravljanja destinacijom. TZ ne djeluje samo kao promotivni ured, nego kao organizator sustava informiranja i doživljaja boravka, koordinator dionika i prevoditelj strateških ciljeva u praktične korake na terenu. Ta je uloga u Gradu Bakru posebno važna zato što destinacija raspolaže snažnim, ali još uvijek djelomično nepovezanim resursima, dok su ljudski i financijski kapaciteti ograničeni. U Turističkoj zajednici zaposlene su dvije djelatnice, a ukupna sredstva za marketing relativno su skromna, što znači da TZ mora djelovati vrlo fokusirano, pragmatično i selektivno.

U praksi to znači da Turistička zajednica treba trajno djelovati u nekoliko smjerova: prvo, pomoći posjetitelju da razumije što Grad Bakar jest i kako ga doživjeti; drugo, povezivati postojeće resurse u smislene i tržišno razumljive cjeline; treće, pomagati dionicima da podignu kvalitetu usluge, komunikacije i interpretacije; i četvrto, osigurati da se turistički razvoj odvija u skladu s realnim mogućnostima prostora i zajednice. U Gradu Bakru je posebno važno da TZ ne pokušava imitirati modele masovnijih destinacija, nego da gradi vlastiti identitet kao grada slojevite baštine, mirnijeg boravka, kraćih i srednje dugih posjeta te cjelogodišnjih selektivnih sadržaja.

Koordinacija provedbe i partnerstva u destinaciji

Jedna od najvažnijih zadataka Turističke zajednice Grada Bakra jest stalna koordinacija s Gradom, ustanovama, komunalnim dionicima, udrugama, ugostiteljima, vlasnicima smještaja, sportskim klubovima i nositeljima baštine. U Gradu Bakru se velik dio razvoja ne može provoditi sektorski ni odvojeno, jer se gotovo svi važni sadržaji oslanjaju na suradnju više aktera: kulturni programi trebaju javne prostore i ustanove, aktivni turizam treba usklađivanje ruta, signalizacije i interpretacije, a poslovni i izletnički segment traže povezivanje grada sa sadržajima izvan same jezgre. TZ u tom smislu mora imati ulogu povezivanja i operativnog usklađivanja.

Partnerstva su posebno važna ondje gdje Grad Bakar ima ograničene kapacitete, ali veliku razvojnu priliku. To se odnosi na eno-gastro segment, izletničke programe, aktivni turizam, manje manifestacije izvan sezone i programe za poslovne goste. U svim tim segmentima TZ treba biti inicijator, moderator i organizator osnovnog operativnog okvira, ali i realan upravitelj očekivanja. Drugim riječima, treba poticati ono što je izvedivo, ponovljivo i usklađeno s identitetom destinacije, a izbjegavati aktivnosti koje prelaze nosive kapacitete prostora ili koje se ne mogu kontinuirano provoditi.

Informiranje posjetitelja kao alat upravljanja, a ne samo promocije

Za Grad Bakar je ključno da informiranje posjetitelja bude oblik upravljanja destinacijom, a ne samo promotivna aktivnost. Budući da grad nije jednostavan za „čitanje” na prvi pogled, posjetitelju treba pomoći da razumije prostornu logiku destinacije: gdje je povijesna jezgra, gdje su obalni sadržaji, kako se dolazi do Prezida, što se može vidjeti u Hreljinu, kako povezati obalu i zaleđe i kako planirati boravak u skladu s vremenom koje ima na raspolaganju. U takvoj destinaciji dobra informacija izravno utječe na kvalitetu iskustva, duljinu zadržavanja i raspodjelu kretanja u prostoru.

TZ Grada Bakra već raspolaže osnovnim digitalnim i komunikacijskim alatima, uključujući web stranicu, društvene mreže, 360° šetnju, video sadržaje, digitalne publikacije, karte i promotivne materijale. Međutim, analize pokazuju da postoji velik prostor za jače korištenje tih alata u funkciji vođenja posjetitelja, a ne samo promocije. Informacije trebaju biti kratke, operativne i stvarno korisne: što obići za jedan dan, kako povezati više lokaliteta, gdje su ključne točke interesa, što je otvoreno, koje su preporučene rute i koji su sadržaji prikladni za različite profile gostiju. Na taj način informiranje postaje sredstvo upravljanja boravkom i smanjenja konfuzije, a ne samo sredstvo privlačenja pozornosti.

Razvoj turističkih proizvoda kroz povezivanje postojećih resursa

Turistička zajednica Grada Bakra treba se osloniti na logiku povezivanja postojećih resursa u smislen i jasno strukturiran doživljaj. Grad Bakar ima veliku vrijednost upravo u tome što na malom prostoru povezuje more, povijesnu jezgru, fortifikacije, pomorsku i industrijsku baštinu, Prezide, ruralni prostor, krške fenomene i aktivne sadržaje. No ta vrijednost za posjetitelja postaje stvarna tek kada je prevedena u pregledne proizvode: tematske ture, preporučene itinerare, male doživljajne programe, vođene i samostalne obilaske, kraće eno-gastro sadržaje i jasne prijedloge boravka za različite ciljne skupine.

U aktivnom turizmu TZ treba posebno raditi na povezivanju mreže staza, šetnica, vidikovaca i interpretacijskih točaka u cjeline koje su razumljive i lako komunicirane. U kulturnom i baštinskom turizmu fokus treba biti na manjim, autentičnim formatima i na interpretaciji koja se može provoditi bez velikih infrastrukturnih zahvata. U izletničkom segmentu TZ treba oblikovati gotove prijedloge poludnevni i jednodnevnih programa, a u poslovnom segmentu kraće formate za goste. U svim tim slučajevima cilj nije širiti broj proizvoda bez reda, nego standardizirati nekoliko dobrih, ponovljivih i izvedivih formata koji se mogu kontinuirano nuditi tržištu.

Uloga gastronomije u kvaliteti boravka i identitetu destinacije

Grad Bakar ima vrlo čvrstu gastronomsku osnovu, ali još uvijek nedovoljno strukturiranu kao jasan turistički proizvod. Tradicija bakarskog baškota, Stare bakarske vodice, bakarske torte, ribarskih i pomorskih jela te veza s Prezidama i zaleđem daju snažan potencijal za oblikovanje prepoznatljivog eno-gastro identiteta. Uloga TZ-a pritom je da pomaže njihovu

povezivanju, interpretaciji i vidljivosti. Posebno je važno da gastronomija u Gradu Bakru ne bude tretirana kao usputna dopuna, nego kao prirodan nastavak doživljaja grada i jedan od njegovih glavnih diferencijacijskih elemenata.

TZ treba raditi na oblikovanju jasnog gastro-narativa, na povezivanju ugostitelja i proizvođača te na poticanju malih, izvedivih gastro formata koji se mogu provoditi i izvan glavne sezone. To mogu biti degustacije, tematski vikendi, radionice, povezivanje gastronomije s rutama i manifestacijama, kao i daljnji razvoj osnovnih standarda prezentacije bakarskih gastro simbola. Važno je da sve takve inicijative budu usklađene sa stvarnim kapacitetima ugostiteljske ponude, koja je danas velikim dijelom usmjerena na lokalno stanovništvo, a manje na sustavno oblikovan turistički doživljaj. Upravo zato TZ ima važnu ulogu u prevođenju postojeće gastronomske baze u jasniji i prepoznatljiviji dio identiteta destinacije.

Digitalna komunikacija i upravljanje ugledom destinacije

Turistička zajednica Grada Bakra već ima razvijenu osnovnu digitalnu prisutnost, osobito na Facebooku i Instagramu, dok je YouTube prisutan u manjem opsegu, a digitalno oglašavanje provodi se ograničeno zbog skromnog budžeta. To znači da digitalna komunikacija mora biti vrlo pažljivo usmjerena: više na kvalitetu, dosljednost i korisnost sadržaja, a manje na široko oglašavanje bez jasne ciljne logike. Za Grad Bakar je osobito važno da digitalni kanali služe oblikovanju jasne slike o tome kakva je destinacija, a ne samo objavljivanju događanja.

TZ treba biti nositelj koherentne komunikacije destinacije. To znači razvijati i održavati jasan operativni identitetski okvir kroz koji će se birati teme, poruke, vizualni sadržaji i formati objava. Takva komunikacija mora posjetitelju jasno prenijeti što Grad Bakar jest: grad slojevite povijesti, pomorstva, rada, vina, prezida, fortifikacija i mirnijeg sadržajnog boravka. Jednako je važno da digitalna komunikacija ne obećava ono što destinacija stvarno ne može isporučiti, nego da realno i privlačno interpretira ono što Grad Bakar zaista ima. U tom smislu, upravljanje online reputacijom, analiza recenzija i praćenje digitalnih tragova trebaju biti dio redovitog rada TZ-a, ali u funkciji poboljšanja kvalitete i komunikacije, a ne samo u funkciji promocije.

Podizanje kvalitete usluga i podrška dionicima

Turistička zajednica ima realnu i važnu polugu u podizanju kvalitete privatnog smještaja, ugostiteljskih i drugih usluga kroz male, praktične i servisne alate. S obzirom na to da je smještajna ponuda u Gradu Bakru dominantno privatna i da se razvoj smještaja ne temelji na velikim kapacitetima, kvaliteta dočeka gosta, informiranje, dosljednost komunikacije i osnovni standardi uređenja imaju velik utjecaj na ukupni doživljaj destinacije. TZ tu treba preuzeti ulogu pouzdanog partnera koji dionicima olakšava svakodnevni rad.

Edukacije zato trebaju biti kratke, praktične i usmjerene na stvarne potrebe: kako predstaviti Grad Bakar gostu, kako ga uputiti na ključne sadržaje, kako koristiti gotove promotivne

materijale, kako standardizirati osnovne informacije i kako ponuditi gostu više od samog noćenja. Isto vrijedi i za ugostitelje i druge dionike. TZ bi trebala razvijati jednostavne predloške, preporuke, mini-vodiče i digitalne alate koji pomažu da se cijela destinacija komunicira dosljednije i kvalitetnije. U destinaciji s malim timom i ograničenim budžetom, upravo takvi mali, ali sustavni alati mogu dati najveći učinak.

PREPORUKE I SMJERNICE OSTALIM DIONICIMA U TURIZMU GRADA BAKRA

Uloga ostalih dionika u provedbi Plana upravljanja destinacijom

Provedba Plana upravljanja destinacijom Grada Bakra ne ovisi samo o Gradu i Turističkoj zajednici, nego u velikoj mjeri o svakodnevnim odlukama i ponašanju ostalih dionika uključenih izravno ili neizravno u turizam. Ugostitelji, iznajmljivači, kulturne i sportske udruge, ustanove, komunalne službe, lokalni proizvođači, nositelji baštine, vlasnici smještajnih kapaciteta i drugi dionici zajedno oblikuju stvarno iskustvo boravka u destinaciji. U Gradu Bakru njihova uloga nije u stvaranju masovne turističke ponude, nego u održavanju kvalitete prostora, usluge, interpretacije i odnosa između turizma i lokalne zajednice.

Za Grad Bakar je posebno važno da svi dionici razumiju ograničenja prostora i razvojni smjer destinacije. Turistički razvoj ovdje se ne temelji na intenzitetu i kvantiteti, nego na kvaliteti, identitetu i usklađenosti s lokalnim načinom života. Preporuke koje slijede usmjerene su na poticanje takvog pristupa i na jačanje zajedničke odgovornosti za način na koji se Grad Bakar predstavlja, koristi i doživljava.

Ugostitelji i lokalni proizvođači

Ugostitelji imaju izravan utjecaj na kvalitetu boravka i na to kako će posjetitelj doživjeti Grad Bakar. Od njih se očekuje da svoju ponudu razvijaju u skladu s karakterom destinacije. Posebno je važno da prepoznaju vrijednost lokalnog identiteta i gastronomije kao stvarne razvojne prednosti Grada Bakra. To znači da se bakarski baškot, Stara bakarska vodica, bakarska torta, ribarska tradicija, jednostavna lokalna jela i proizvodi zaleđa ne bi trebali koristiti samo povremeno ili dekorativno, nego kao stvarni sadržaj ponude i komunikacije s gostima.

Lokalni proizvođači pritom imaju važnu ulogu u jačanju autentičnosti ponude. Povezivanje ugostitelja s proizvođačima i nositeljima baštine iz Praputnjaka, Hreljina, Krasice i drugih naselja može značajno povećati lokalni gospodarski učinak turizma i pomoći da se odnos obale i zaleđa snažnije osjeti u samoj ponudi. U predsezoni, posezoni i u manjim događanjima tijekom godine upravo zajednički, manji i izvedivi formati, poput degustacija, tematskih menija ili posebnih programa, mogu dati najbolji rezultat.

Vlasnici smještaja

Privatni smještaj čini najveći dio komercijalne smještajne ponude u Gradu Bakru, pa je uloga iznajmljivača posebno važna za ukupni standard destinacije. Od njih se ne očekuje da sami kreiraju turističke proizvode, nego da kroz profesionalan odnos prema gostu, kvalitetu

osnovne usluge i točne informacije pridonose boljem doživljaju boravka. U destinaciji poput Grada Bakra gost često traži pomoć da razumije što sve može vidjeti i kako organizirati boravak, pa iznajmljivači imaju važnu ulogu u usmjeravanju gostiju prema pravim sadržajima.

Posebno je važno da iznajmljivači prepoznaju svoju ulogu u informiranju gostiju. Kroz jasne, kratke i točne informacije o staroj jezgri, obalnim sadržajima, parkiranju, preporučenim rutama, događanjima, gastronomiji i pravilima ponašanja u prostoru, oni mogu izravno utjecati na kvalitetu boravka i smanjenje nesporazuma. Korištenje preporuka, vodiča i materijala koje razvija Turistička zajednica treba promatrati kao alat koji olakšava poslovanje, a ne kao dodatno opterećenje. U Gradu Bakru je posebno važno da privatni smještaj ne ostane izolirani segment, nego da gost dobije osjećaj da boravi u jasno profiliranoj destinaciji.

Kulturne ustanove, udruge i nositelji baštine

Kulturne ustanove, udruge i nositelji baštine imaju ključnu ulogu u tome kako će Grad Bakar interpretirati vlastiti identitet. Njihov doprinos turizmu ne mjeri se prvenstveno brojem programa, nego kvalitetom interpretacije i sposobnošću da složene lokalne teme prevedu u sadržaje koje posjetitelj može razumjeti i doživjeti, bez gubitka autentičnosti. To je u Gradu Bakru posebno važno jer destinacija raspolaže vrlo slojevitom baštinom: pomorskom, fortifikacijskom, industrijskom, ruralnom, sakralnom i znanstvenom. Ako se ti slojevi interpretiraju nepovezano ili površno, gubi se jedna od najvećih prednosti destinacije.

Preporučuje se daljnji razvoj manjih, kvalitetnih interpretacijskih formata: vođenih šetnji, predavanja, radionica, tematskih prezentacija, programa u Kaštelu i drugim prostorima, digitalnih sadržaja te događanja koja imaju jasno uporište u baštini grada. Posebno je važno da kulturni dionici surađuju s Turističkom zajednicom kako bi interpretacija bila usklađena s identitetom destinacije i kako bi se izbjegla banalizacija ili pretjerana folklorizacija tema koje imaju stvarnu povijesnu i društvenu težinu.

Sportske udruge, planinarski i rekreativni dionici

Sportske udruge, planinarske skupine i drugi rekreativni dionici imaju važnu ulogu u razvoju aktivnog turizma i sadržaja izvan glavne sezone. Grad Bakar raspolaže vrijednim sportskim, rekreativnim i outdoor resursima, uključujući staze, vidikovce, sportske terene i planiranu novu sportsku infrastrukturu na Kukuljanovu. No njihova turistička vrijednost nastaje tek kada se koriste na način koji je usklađen s prostorom, potrebama lokalne zajednice i identitetom destinacije.

Od sportskih i rekreativnih dionika očekuje se suradnja u razvoju manjih, sadržajno kvalitetnih programa, osobito u predsezoni i posezoni. To mogu biti trail i rekreativna događanja, vođene ture, sportski kampovi, škole u prirodi i drugi formati koji poštuju

nosivost prostora i ne stvaraju nepotreban pritisak na najosjetljivije lokalitete. Osobito je važno da aktivni sadržaji ne funkcioniraju odvojeno od ostatka destinacije, nego da se povezuju s interpretacijom prostora, gastronomijom i drugim elementima doživljaja Grada Bakra.

Obrazovne ustanove i lokalna zajednica

Obrazovne ustanove, lokalne udruge i neformalne skupine imaju važnu, iako često manje vidljivu ulogu u turističkom sustavu Grada Bakra. Njihova uloga nije prije svega u razvoju turističkih proizvoda, nego u jačanju svijesti o vrijednosti prostora, baštine, mora, zaleđa i lokalnog načina života. U gradu s tako snažnim identitetskim slojevima dugoročna održivost turizma ovisi o tome koliko lokalna zajednica razumije i prihvaća vlastite resurse kao nešto što vrijedi čuvati, interpretirati i dijeliti s posjetiteljima.

Kroz suradnju s Gradom i Turističkom zajednicom moguće je razvijati programe koji povezuju djecu i mlade s lokalnom baštinom, govorom, pričama, prezidama, pomorstvom, starom jezgrom i prirodnim posebnostima bakarskog prostora. Takvi programi mogu imati i neizravan turistički učinak, osobito u segmentu volontiranja, interpretacije i uključivanja zajednice u manje događaje i programe, ali njihova primarna vrijednost je u jačanju odnosa zajednice prema prostoru koji dijeli s posjetiteljima. Za Grad Bakar je upravo taj odnos posebno važan jer dio stanovnika nema osjećaj da se turizam uvijek razvija u skladu s njihovim očekivanjima.

Komunalne službe i tehnički dionici

Komunalne službe imaju ključnu svakodnevnu ulogu u održavanju standarda destinacije. Čistoća, sigurnost, osnovna funkcionalnost infrastrukture, pravodobne intervencije i sezonska prilagodba intenziteta usluga izravno utječu na doživljaj boravka, ali i na odnos lokalne zajednice prema turizmu. U Gradu Bakru, gdje su upravo promet i otpad među najizraženijim izvorima sezonskog nezadovoljstva, doprinos komunalnih dionika posebno je važan.

Od komunalnih i tehničkih dionika očekuje se bliska suradnja s Gradom i Turističkom zajednicom u provedbi mjera upravljanja prometom, parkiranjem, javnim površinama i komunalnim pritiscima tijekom sezone i za vrijeme događanja. Njihov doprinos često je manje vidljiv od drugih turističkih aktivnosti, ali upravo zato je presudan za održavanje osnovne razine kvalitete destinacije. U destinaciji poput Grada Bakra, gdje je turistički razvoj usko povezan s kvalitetom svakodnevnog urbanog života, komunalni standard nije prateća nego temeljna razvojna tema.

Poslovni subjekti i vlasnici većih smještajnih kapaciteta

Poslovni subjekti na Kukuljanovu te vlasnici većih smještajnih kapaciteta imaju potencijalno važnu ulogu u razvoju kratkotrajnog boravka, poslovnog segmenta i nove potrošnje povezane s gradom. S obzirom na razvoj hotela na Kukuljanovu i postojeću gospodarsku koncentraciju zone, očekuje se spremnost na povezivanje poslovnih gostiju sa sadržajima Grada Bakra. To je posebno važno za razvoj poslovnog turizma kao dopunskog, ali potencijalno vrlo korisnog segmenta bakarske ponude.

Od vlasnika većih smještajnih kapaciteta i poslovnih subjekata očekuje se otvoren dijalog s javnim sektorom i spremnost na usklađivanje budućeg razvoja s identitetom i ciljevima destinacije. U tom kontekstu, povezivanje hotelske i poslovne potražnje s baštinskim, gastronomskim i kratkim doživljajnim programima u gradu može pridonijeti većoj potrošnji, duljem zadržavanju i boljoj vidljivosti Grada Bakra. Suradnja s Turističkom zajednicom u kreiranju i promociji takvih programa može biti obostrano korisna, ali samo ako se temelji na realnim formatima i stvarnim interesima gostiju.

MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

Učinkovita provedba Plana upravljanja destinacijom Grada Bakra temelji se na sustavnom praćenju napretka, redovitoj evaluaciji aktivnosti i transparentnom izvještavanju. Svrha sustava praćenja jest osigurati da se definirani ciljevi, mjere i aktivnosti provode u skladu s Planom, da se pravodobno prepoznaju prepreke u provedbi te da se, prema potrebi, pojedine aktivnosti prilagode stvarnim potrebama destinacije, mogućnostima nositelja provedbe i promjenama u turističkom i razvojnom okruženju. Takav pristup posebno je važan u Gradu Bakru, gdje je razvoj turizma usmjeren na postupno podizanje kvalitete, očuvanje identiteta prostora i usklađivanje turističkih aktivnosti s kvalitetom života lokalne zajednice.

Praćenje provedbe odvija se tijekom cijele godine i počiva na načelima kontinuiteta, transparentnosti, utemeljenosti na dokazima i suradnje među uključenim dionicima. Turistička zajednica Grada Bakra, u suradnji s Gradom Bakrom i ostalim partnerima, vodi operativni proces praćenja kroz redovitu evidenciju statusa aktivnosti, komunikaciju s odgovornim dionicima i praćenje rokova provedbe. Za svaku mjeru i aktivnost evidentira se status provedbe, ostvareni rezultati, eventualne prepreke, razlozi odstupanja od plana te prijedlog daljnjih koraka. Sustav praćenja treba omogućiti jasan pregled nad time što je provedeno, što je u tijeku, što kasni i koje je aktivnosti potrebno dodatno potaknuti ili redefinirati.

Najmanje dva puta godišnje provodi se evaluacija napretka provedbe Plana. Evaluacija obuhvaća pregled realizacije po strateškim prioritetima, analizu učinkovitosti provedenih aktivnosti, pregled izazova koji utječu na dinamiku provedbe te procjenu potrebe za korekcijama u provedbi pojedinih mjera. U evaluaciji sudjeluju Turistička zajednica Grada Bakra, Grad Bakar, komunalni i drugi javni sustavi, ustanove, udruge, nositelji pojedinih projekata te, prema potrebi, drugi relevantni dionici uključeni u turistički razvoj. Polugodišnja evaluacija služi kao operativni alat za pravodobno uočavanje problema i prilagodbu aktivnosti, dok godišnja evaluacija daje cjelovitiju sliku napretka u odnosu na strateške ciljeve i pokazatelje održivosti destinacije.

Praćenje provedbe ne odnosi se samo na formalnu realizaciju aktivnosti, nego i na njihove učinke. Posebnu važnost stoga ima povezivanje sustava praćenja s pokazateljima održivosti destinacije, kako bi se moglo procijeniti pridonose li provedene aktivnosti željenim razvojnim ishodima. U tom smislu, uz evidenciju o provedbi mjera, potrebno je pratiti i promjene u ključnim pokazateljima koji se odnose na društvene, okolišne, gospodarske i upravljačke aspekte održivosti turizma. Time se omogućuje da izvješćivanje o provedbi Plana ne ostane samo administrativna obveza, nego postane alat za stvarno upravljanje razvojem turizma u Gradu Bakru.

Za potrebe praćenja preporučuje se korištenje jedinstvenog izvještajnog obrasca, koji omogućuje pregled provedbe svake pojedine aktivnosti. Obrazac treba biti jednostavan, pregledan i primjenjiv svim nositeljima i partnerima uključenima u provedbu. Usvajanjem Plana upravljanja destinacijom na Gradskom vijeću Grada Bakra Plan postaje obvezujući okvir za djelovanje Grada Bakra i Turističke zajednice Grada Bakra u području

upravljanja turizmom. U skladu sa zakonskim obvezama i ulogom Turističke zajednice u provedbi Plana, Turistička zajednica Grada Bakra izrađuje godišnje izvješće o provedbi Plana upravljanja destinacijom i dostavlja ga Gradskom vijeću najkasnije do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu. Godišnje izvješće sadržava pregled provedenih aktivnosti, procjenu ostvarenog napretka, pregled stanja po strateškim prioritetima, analizu izazova u provedbi te preporuke za daljnje unaprjeđenje provedbe u narednom razdoblju. Izvješće se objavljuje i javno, čime se osigurava transparentnost procesa i informiranje lokalne zajednice o provedbi Plana.

Posebna pažnja posvećuje se uključivanju dionika u proces praćenja i evaluacije. Povratne informacije lokalnog stanovništva, posjetitelja, iznajmljivača, ugostitelja, udruga i drugih turističkih subjekata predstavljaju važan izvor informacija za procjenu učinaka provedenih aktivnosti i donošenje odluka o eventualnim prilagodbama. To je osobito važno u Gradu Bakru, gdje su očuvanje kvalitete života, prometno i komunalno rasterećenje, zaštita prostora i identitetski utemeljen razvoj turizma među temeljnim razvojnim načelima. Sustav praćenja stoga treba biti dovoljno otvoren da uz formalne pokazatelje i izvještaje uzima u obzir i iskustva lokalne zajednice te konkretne učinke turizma na svakodnevni život grada.

ZAKLJUČAK

Plan upravljanja destinacijom Grada Bakra predstavlja strateški okvir kojim se usmjerava razvoj turizma na održiv, uravnotežen i dugoročno upravljiv način, u skladu s prostornim, društvenim i okolišnim kapacitetima destinacije. Plan definira ciljeve, prioritete, mjere i mehanizme upravljanja koji omogućuju da Grad Bakar valorizira svoje ključne komparativne prednosti — povijesnu urbanu jezgru, pomorsku i industrijsku baštinu, Bakarske prezide, prostornu raznolikost koja povezuje obalu i zaleđe te vrlo dobru prometnu povezanost s Rijekom i širim kvarnerskim prostorom — bez razvoja masovnih oblika turizma. Grad Bakar se ovim planom usmjerava kao destinacija umjerenog, selektivnog i interpretacijskog turizma, namijenjena posjetiteljima koji traže autentičan prostor, sadržajan boravak, mirniji ritam destinacije i snažan identitetski doživljaj. Krajnji cilj plana jest očuvanje kvalitete života lokalnog stanovništva, zaštita prostora i baštine te unapređenje iskustva posjetitelja kroz odgovorno upravljanje destinacijom.

Provedene analize potvrđuju da Grad Bakar raspolaže vrlo snažnom osnovom za razvoj održivog turizma, ali istodobno ukazuju i na jasne izazove koji zahtijevaju sustavan i koordiniran pristup. Među najizraženijim izazovima izdvajaju se ograničeni smještajni i ugostiteljski kapaciteti, nedostatna turistička i komunalna infrastruktura u pojedinim segmentima, prometna opterećenja i problemi parkiranja u povijesnoj jezgri, nedovoljno strukturirana interpretacija dijela baštine te još uvijek početna razina digitalizacije i pristupačnosti. Istraživanje stavova stanovnika dodatno pokazuje da većina prepoznaje koristi turizma, ali ujedno jasno upozorava na gužve u prometu i neprimjereno odlaganje otpada kao glavne izvore nezadovoljstva, kao i na potrebu da se razvoj turizma snažnije uskladi s očekivanjima lokalne zajednice.

Istodobno, Grad Bakar ima niz razvojnih prednosti koje ga jasno diferenciraju unutar riječkog prstena i šireg prostora Kvarnera. To su prije svega njegova slojevita kulturno-povijesna, pomorska i industrijska baština, autentična povijesna jezgra, Kaštel, Stari grad Hreljin, Bakarske prezide, tradicijska gastronomija, krški fenomeni zaleđa, mreža staza i vidikovaca te jedinstvena kombinacija mora, urbanog ambijenta i planinskog prostora. Posebna vrijednost Grada Bakra leži upravo u toj koncentraciji različitih identitetskih slojeva na relativno malom prostoru, zbog čega se destinacija može razvijati kroz kulturni, aktivni, eno-gastro, izletnički i druge selektivne oblike turizma, bez potrebe da ulazi u tržišnu utakmicu kvantitativnog rasta s većim i razvijenijim odmorišnim destinacijama u okruženju.

Strateški prioriteti definirani planom usmjeravaju razvoj Grada Bakra u nekoliko međusobno povezanih područja: kvalitetnije upravljanje boravišnim i kupališnim prostorima uz more, jačanje identiteta destinacije kroz valorizaciju i interpretaciju baštine, aktivaciju baštinskih lokaliteta za kulturni turizam, razvoj aktivnog turizma kao nositelja produženja sezone, razvoj eno-gastro turizma, jačanje izletničkog, poslovnog i manifestacijskog segmenta, uključivanje lokalne zajednice te profesionalizaciju upravljanja destinacijom i digitalnu transformaciju turističkog sustava. Takva struktura prioriteta jasno pokazuje da se turizam u Gradu Bakru ne promatra kao izdvojena gospodarska funkcija, nego kao alat za cjelovito

unaprjeđenje prostora, sadržaja i vidljivosti grada, uz očuvanje njegove autentičnosti i društvene ravnoteže.

Poseban naglasak u planu stavljen je na razvoj doživljajno snažnih, ali prostorno i organizacijski primjerenih proizvoda. To se osobito odnosi na kulturno-interpretacijske programe, aktivne i plavo-zelene doživljaje, eno-gastro sadržaje te kraće i jasno strukturirane izletničke i poslovne programe. U Gradu Bakru razvojni potencijal nije u masovnosti, nego u povezivanju postojećih resursa u pregledne, tržišno razumljive i ponovljive formate boravka: tematske rute, vođene i samostalne obilaske, manje manifestacije izvan sezone, doživljajne vikend-programe i sadržaje za poslovne goste. Takav pristup omogućuje povećanje vrijednosti boravka, produljenje sezone i bolju raspodjelu posjetitelja u prostoru i vremenu.

Važan dio budućeg razvoja odnosi se i na digitalna rješenja, ali ne samo kao promotivni alat, nego kao sredstvo kvalitetnijeg upravljanja destinacijom. Grad Bakar već ima postavljene osnovne digitalne preduvjete, uključujući aktivne digitalne kanale komunikacije, virtualne sadržaje i online promociju, no postoji značajan prostor za daljnju nadogradnju kroz digitalnu interpretaciju, bolje informiranje posjetitelja, jače korištenje analitike i razvoj praktičnih alata koji olakšavaju planiranje boravka i usmjeravanje kretanja kroz destinaciju. Jednako tako, plan prepoznaje važnost postupnog unaprjeđenja pristupačnosti, i u fizičkom i u digitalnom smislu, kako bi turistička ponuda Grada Bakra postala dostupnija različitim skupinama korisnika i bolje usklađena s načelima uključivog turizma.

Uspostavljeni sustav praćenja i evaluacije omogućuje redovito praćenje provedbe mjera, analizu učinaka i prilagodbu plana stvarnim potrebama destinacije. Definirani pokazatelji održivosti, redovito izvještavanje, suradnja Grada, Turističke zajednice i ostalih dionika te uključivanje povratnih informacija lokalne zajednice stvaraju preduvjete za transparentno, fleksibilno i odgovorno upravljanje turizmom, temeljeno na podacima i kontinuiranom dijalogu. To je za Grad Bakar osobito važno jer je riječ o destinaciji koja se mora razvijati pažljivo, postupno i u stalnoj ravnoteži između turističke funkcije, industrijskog i prometnog konteksta te svakodnevnog života stanovnika.

Provedbom ovog plana Grad Bakar ima priliku dodatno se profilirati kao dobro vođena, diferencirana i autentična destinacija Kvarnera koja svoju konkurentnost ne gradi na oponašanju razvijenijih i masovnijih modela, nego na vlastitim posebnostima. Vizija Grada Bakra kao grada slojevite baštine, mirnijeg boravka uz more, kvalitetnih izletničkih i doživljajnih sadržaja, povezanog obalnog prostora i prostora zaleđa te turizma koji pridonosi lokalnom identitetu i kvaliteti života, realna je i ostvariva uz dosljednu provedbu definiranih mjera, partnerski pristup i dugoročnu predanost održivom razvoju. Ovaj plan zato ne predstavlja samo skup razvojnih prijedloga, nego zajedničku polazišnu točku za upravljanje budućnošću destinacije na odgovoran, prepoznatljiv i razvojno održiv način.

POPIS TABLICA I GRAFOVA

POPIS TABLICA

Tablica 1. Nekomercijalni smještaj 2026.

Tablica 2. Komercijalni smještaj 2026.

Tablica 3. Dolasci i noćenja 2021. – 2025.

Tablica 4. Strani i domaći gosti 2021. – 2025.

Tablica 5. Konkurencija u 2024.

Tablica 6. Obavezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

Tablica 7. Pokazatelji okolišnih aspekata održivosti

Tablica 8. Pokazatelji ekonomskih aspekata održivosti

Tablica 9. Pokazatelji upravljanja destinacijom

Tablica 10. Pokazatelji prostornih aspekata održivosti

POPIS GRAFOVA

Graf 1. Dolasci prema državi porijekla gostiju 2025. – samo strani gosti

Graf 2. Dolasci po mjesecima u 2025. godini

Graf 3. Stalno prebivalište u Gradu Bakru

Graf 4. Duljina života u Gradu Bakru

Graf 5. Dob ispitanika

Graf 6. Spol ispitanika

Graf 7. Obrazovanje ispitanika

Graf 8. Mjesečna primanja kućanstva ispitanika

Graf 9. Prihodi obitelji od turizma

Graf 10. Utjecaj turizma na kvalitetu života u Gradu Bakru

Graf 11. Utjecaj turizma na izgled Grada Bakra

Graf 12. Utjecaj turizma na autentičnost Grada Bakra

Graf 13. Utjecaj turizma na očuvanje tradicije i kulture Grada Bakra

Graf 14. Utjecaj turizma na prikladnost javnog prostora Grada Bakra za potrebe građana

Graf 15. Učinak apartmanizacije na život u Gradu Bakru

Graf 16. Buka tijekom turističke sezone

Graf 17. Neprimjerno odlaganje otpada tijekom turističke sezone

Graf 18. Gužva u prometu tijekom turističke sezone

Graf 19. Gužva na ulicama tijekom sezone

Graf 20. Sveukupno zadovoljstvo razvojem turizma

Graf 21. Osjećaj gubitka kontrole nad životom

Graf 22. Nervoza i stres zbog turizma

Graf 23. Učestalost dojma da se turizam razvija u smjeru koji želim

Graf 24. Učestalost ljutnje zbog događaja izvan moje kontrole uzrokovanih turizmom

Graf 25. Učestalost osjećaja da su životne poteškoće uzrokovane turizmom nesavladive